

Nr 25.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ekonomiska föreningar, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 26 januari 1951 dagtecknad proposition, nr 34, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ekonomiska föreningar;
2. lag angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar;
3. lag angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 115) om bostadsrättsföreningar;
4. lag om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117);
5. lag angående ändring av 54 § lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om ackordsförhandling utan konkurs; samt
6. förordning angående ändrad lydelse av 69 § Kungl. Maj:ts förordning den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor.

I anledning av propositionen ha inom riksdagen väckts följande motioner, nämligen

inom första kammaren

- nr 328 av herrar *Näslund* och *Spetz*,
nr 329 av herr *Mannerskantz m. fl.* och
nr 330 av herr *Lindblom m. fl.* samt

inom andra kammaren

- nr 438 av herr *Norup m. fl.*, likalydande med motionen nr 329 i första kammaren,
nr 439 av herr *Ahlsten m. fl.*, likalydande med motionen nr 328 i första kammaren, och
nr 440 av fru *Gärde Widemar m. fl.*, likalydande med motionen nr 330 i första kammaren.

Propositionen samt motionerna ha hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen framlagda förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med utskottets uttalanden angående de ämnen, som beröras av motionerna. I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, tillåter sig utskottet att i huvudsak hänvisa till motionerna.

Inledning.

Bestämmelserna i lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar ansluta sig i åtskilliga hänseenden till motsvarande stadganden i 1910 års aktiebolagslag. Detta förhållande står i samklang med det under förarbetena till 1911 års lag framhållna syftet att ernå, i den mån så syntes lämpligt, överensstämmelse mellan aktiebolags- och föreningslagarna. Sedan ny lag om aktiebolag utfärdats den 14 september 1944, upptogs inom justitiedepartementet frågan om en revidering även av lagstiftningen om ekonomiska föreningar. Med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t den 18 maj 1945 utsågs den 26 maj samma år en särskild *utredningsman* att, med biträde av tillkallade sakkunniga, inom justitiedepartementet verkställa utredning för översyn av denna lagstiftning.

Utredningen har till fullgörande av ifrågavarande uppdrag den 12 april 1949 avgivit betänkande med förslag till lag om registrerade föreningar m. m. (SOU 1949:17).

Yttranden över betänkandet ha efter remiss avgivits av *överståthållar-ämbetet, samtliga länsstyrelser, kommerskollegium, socialstyrelsen, lantbruksstyrelsen, bank- och fondinspektionen, bostadsstyrelsen, svenska jordbrukskreditkassan, 1949 års skatteutredning, 1948 års länsstyrelseutredning, Sveriges advokatsamfund, svenska bankföreningen, föreningen auktoriserade revisorer, svenska revisorsamfundet, landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, kooperativa förbundets styrelse, Sveriges lantbruksförbund, folkets husföreningarnas riksorganisation, riksförbundet landsbygdens folk, tjänstemännens centralorganisation (TCO), hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a., hyresgästernas riksförbund, Stockholms kooperativa bostadsförening u. p. a., bilägarnas inköpscentral, bygdegårdarnas riksförbund, svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund, Stockholms bostadsföreningars centralförening u. p. a., svenska riksbyggen förening u. p. a., svenska turistföreningen och Sveriges riksidrottsförbund. Vid kommerskollegiets utlåtande ha fogats yttranden från *samtliga handelskamrar, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund samt Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Yttrande har vidare ingivits av Sveriges fastighetsägareförbund. I Sveriges lantbruksförbunds yttrande uttalas att yttrandet tillkommit efter samråd med bl. a. de till förbundet anslutna riksorganisationerna svenska mejeriernas riksförening, svenska lantmännens riksförbund, Sveriges slakteriförbund, svenska ägghandelsförbundet och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund.**

Vid överståthållarämbetets yttrande har fogats utlåtande från *skattedirektören* samt från *taxeringsintendenten Otto Carlborg*, vid yttrandet av länsstyrelsen i Malmöhus län yttranden av *drätselkammaren i Malmö, skånska lantmännens centralförening u. p. a., föreningen skånska andelsslakterier u. p. a. och kooperativa föreningen Solidar, Malmö, u. p. a.* Vidare har länsstyrelsen i Skaraborgs län bifogat yttranden av *Skaraborgs läns lantmäns centralförening u. p. a. och Skaraborgs läns naturskyddsförening.*

Remissinstanserna ha i allmänhet tillstyrkt att utredningens förslag lades till grund för lagstiftning eller lämnat förslaget utan erinran. I flera remissvar ha emellertid framställts anmärkningar beträffande såväl vissa grundläggande bestämmelser som detaljer.

Sedan inom justitiedepartementet verkställts överarbetning av de avgivna förslagen, blevo sålunda upprättade lagförslag den 29 september 1950 remitterade till *lagrådet*, vars utlåtande avgavs den 30 december 1950.

Lagrådet har i sitt utlåtande förordat vissa kompletteringar och jämförelser av lagförslagen. I anslutning härtill ha ytterligare ändringar vidtagits i förslagen.

Huvudgrunderna enligt propositionen för en ändrad lagstiftning om ekonomiska föreningar.

Enligt 1911 års lag om ekonomiska föreningar, vilken ersatte lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet, må som ekonomisk förening registreras förening som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna eller avsätta alster av medlemmarnas verksamhet eller bereda bostäder åt medlemmarna eller anskaffa lån åt medlemmarna eller idka annan ekonomisk verksamhet. Härmed jämställs förening som vill vinna annat ändamål än främjande av medlemmarnas ekonomiska intressen under förutsättning att föreningen idkar handel eller annan verksamhet som medför skyldighet att föra handelsböcker.

Gällande lag om ekonomiska föreningar (FL) är med vissa modifieringar tillämplig även å förening som ägde bestånd vid lagens ikraftträdande den 1 januari 1912. Att lagen icke är tillämplig å vissa särskilda slag av föreningar, exempelvis understödsföreningar, stadgas i 91 §. Vidare är att märka att för vissa slag av föreningar, såsom bostadsrättsföreningar, jordbrukets kreditkassor och sambruksföreningar, gäller speciallagstiftning som kompletterar den allmänna föreningslagens föreskrifter.

I anslutning till ett i direktiven gjort uttalande om önskvärdheten att draga en gräns mellan föreningar och bolag har *utredningen* betonat att den funnit det i och för sig angeläget att åstadkomma en sådan gränsdragning. Åtskilliga bestämmelser i utredningens förslag avse också att markera skillnaden mellan aktiebolag och föreningar. Sålunda ha föreslagits stadganden i syfte att för föreningsformen reservera personsammanslutningar

som i princip äro öppna, d. v. s. medgiva inträde av nya medlemmar. Beträffande de ekonomiska föreningarna förordar utredningen att endast de föreningar vilkas verksamhet är uppbyggd enligt kooperativa grundsatser skola falla under föreningslagstiftningen. Ekonomisk förening definieras sålunda av utredningen såsom en förening, som har till ändamål att genom ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt, omedelbart stödja medlemmarna i deras hushållning eller förvärvsverksamhet.

I förslaget ha icke upptagits gällande lags regler om föreningar med begränsad personlig ansvarighet för medlemmarna.

Kapitalbildningen inom föreningarna har varit föremål för synnerlig uppmärksamhet. I detta avseende föreslås helt nya föreskrifter, syftande till en konsolidering av företagen genom tvångsvis överförande av medel till reservfond. De nuvarande reglerna om det förvaltande organet inom föreningarna, styrelsen, ha enligt förslaget kompletterats. Även bestämmelserna om revisionen ha utvidgats. Bland betydelsefulla nyheter må nämnas, att förslaget i viss utsträckning bereder möjlighet att juridisk person utses till revisor ävensom därtill att revisor må anlita medhjälpare.

Gällande föreningslags regler om redovisningen äro synnerligen knapphändiga, vilket i skilda hänseenden medfört olägenheter. Härigenom kunde, framhåller utredningen, uppstå risker bl. a. för föreningarnas borgenärer. I detta ämne föreslår utredningen mera utförliga bestämmelser, delvis i anslutning till nya aktiebolagslagens reglering. Dock har på dessa punkter liksom i andra avseenden, där en efterbildning ifrågasatts av föreskrifter i sagda lag, eftersträfvats en förenkling av lagreglerna. Bland betydelsefulla nyheter i förslaget må nämnas att en årlig redovisning skall ske genom avlämnande av förvaltningsberättelse jämte balansräkning samt vinst- och förlusträkning, att värderingsregler och regler beträffande redovisningshandlingarnas innehåll i övrigt föreslås samt att stadgande om publicitet för redovisningshandlingarna införts. Den periodiska redovisningen måste uppenbarligen bygga på företagets räkenskapsföring, och i detta avseende föreslår utredningen den ändringen i förhållande till gällande rätt, att alla registrerade föreningar skola vara underkastade bokföringsplikt enligt bokföringslagen. Ändring i denna lag har därför jämväl föreslagits.

Utredningen har förordat ett utvidgat skydd för minoriteten inom en förening bl. a. genom bestämmelser som ge minoritet av viss storlek rätt att förhindra beslut om decharge för styrelseledamot samt att å föreningens vägnar föra skadeståndstalan mot styrelseledamot och revisor. Slutligen må nämnas att förslaget innehåller bestämmelser om fusion mellan föreningar samt att likvidationsreglerna fullständigats med bl. a. regler om periodisk redovisningsskyldighet även på likvidationsstadiet.

I särskilt förslag till promulgationslag ha upptagits betydelsefulla bestämmelser avseende bl. a. att för nu bestående föreningar underlätta övergången till den nya lagen.

Det har i betänkandet (s. 66—67) diskuterats, om behov kunde anses förefinnas att i svensk lagstiftning införa en ny för drivande av rörelse avsedd associationsform utan personlig ansvarighet för delägarna utöver de nu bestående, aktiebolaget och den ekonomiska föreningen. Utredningsmannen har hänvisat till den avböjande hållning, som statsmakterna under förarbetena till nya aktiebolagslagen intogo till denna fråga, samt funnit anledning icke föreligga att nu anlägga andra synpunkter på detta spörsmål. Därvid har anmärkts att, vad särskilt anginge de talrikt förekommande s. k. fastighetsföreningarna, aktiebolagsformen syntes vara den naturliga associationsformen. Beträffande de föreningar, som i realiteten vore enmansföretag, har erinrats att numera formen enmansaktiebolag vore av lagstiftningen sanktionerad.

Utredningen har icke ansett sig böra framlägga särskilda regler avseende förhållandet mellan moder- och dotterföretag.

Utformningen av begreppet ekonomisk förening enligt utredningens förslag jämte vissa därmed sammanhängande problem ha föranlett uttalanden i ett flertal remissvar. Länsstyrelserna och övriga statliga myndigheter, som yttrat sig över förslaget, ha i allmänhet i likhet med utredningen funnit det önskvärt att företag, som arbeta i vanligt vinstsyfte, förhindras att registrera sig såsom ekonomiska föreningar. I princip ha dessa remissinstanser alltså anslutit sig till utredningens förslag att inskränka begreppet ekonomisk förening till att avse endast föreningar vilkas verksamhet är uppbyggd enligt kooperativa grundsatser. Därvid har emellertid stundom uttalats tveksamhet i fråga om lämpligheten att uppställa krav på öppenhet såsom villkor för registrering av en förening. Vidare ha farhågor yppats för att en lagändring i denna del i enlighet med förslaget kunde få verkningar, som komme att sträcka sig längre än vad som föranleddes av ett realiserande av den i och för sig riktiga tanken att från registrering såsom ekonomisk förening utestänga företag, som på grund av ändamål och struktur böra ikläda sig aktiebolagets form.

Jämväl i remissvaren från enskilda sammanslutningar eller organisationer tillstyrkes i allmänhet den utformning som enligt utredningens förslag givits åt begreppet ekonomisk förening. Några handelskammare och andra sammanslutningar förorda emellertid att gällande rätts ståndpunkt i förevarande hänseende bibehålles. Därvid uttalas bl. a. att skillnaden mellan de ekonomiska föreningarna såsom sammanslutningar av personer och aktiebolagen såsom kapitalsammanslutningar överbetonats i betänkandet, att det för aktiebolagen enligt nuvarande lagstiftning vore en säkerhetsventil att de möjligen kunde ombildas till föreningar, samt att syftet att göra en övergång från aktiebolagsformen till föreningsformen mindre lockande icke borde nås på det sätt utredningen föreslagit utan i stället genom en skärpning av föreningslagstiftningen.

Advokatsamfundets styrelse har i sitt yttrande framhållit att föreningsformen kommit att anlitas av företag med de mest skilda syften och verksamhetsarter och av den mest växlande storleksordning. En av orsakerna

därtill torde ligga däri att de övriga företagsformer, som enligt svensk rätt stode till buds, många gånger icke lämpade sig för företagarna. Aktiebolagsformen vore sålunda för många mindre företag, särskilt efter den nya aktiebolagslagens tillkomst, alltför tung och svårskött. I fortsättningen av sitt yttrande har advokatsamfundets styrelse kommit in på frågan om behovet av en ny bolagsform för mindre företag. Härom anföres:

Styrelsen är av den uppfattningen att det vore oklokt att genomföra förslaget utan en närmare utredning av spørsmålet rörande i vad mån lämpliga associationsformer stå till förfogande i de talrika fall, där formen ekonomisk förening hittills begagnats men enligt förslaget ej längre kan komma till användning. Det nu framlagda förslaget är sålunda ägnat att ytterligare aktualisera kravet på en översyn av aktiebolagslagen i syfte bl. a. att göra aktiebolagsformen mera användbar för mindre företag. Alternativt synes böra undersökas, huruvida icke en ny företagsform liknande Gesellschaft m. b. H., private company eller société à responsabilité limitée bör införas. Därest den föreslagna lagstiftningen genomföres utan närmare utredning av de nu åsyftade frågorna, vill styrelsen förorda att accessorietetskravet tills vidare frånfallas och att möjlighet till registrering sålunda bibehålles för alla föreningar, som driva ekonomisk verksamhet i syfte att främja medlemmarnas ekonomiska intressen.

Även i andra yttranden har påpekats, att den föreslagna gränsdragningen mellan olika associationsformer aktualiserat problemet, huruvida behov föreläge av en ny associationsform för mindre företag utan personlig ansvarighet. *Kommerskollegium* uttalar sålunda att den utredning, som härom föreb bragts i betänkandet, icke syntes ha uttömt detta spørsmål och att en ytterligare prövning av frågan därför syntes önskvärd.

I flertalet remissvar uttalas tillfredsställelse med att förslaget, i de parter där en efterbildning av aktiebolagsrätten kan komma i fråga, givits en i jämförelse med nya aktiebolagslagen förenklad avfattning. En del handelskammare och andra enskilda sammanslutningar ha dock framhållit som ett önskemål att full överensstämmelse genomföres mellan aktiebolags- och föreningslagstiftningen bl. a. beträffande redovisning och revision. En handelskammare har förklarat sig anse att det ur flera synpunkter varit lyckligt om associationslagstiftningen gjorts gemensam för båda associationsformerna och sålunda omfattat både aktiebolagen och föreningarna samt att därvid mindre krav i formellt hänseende ställts på företag av mindre storleksordning.

Vad angår förslagets olika bestämmelser i övrigt ha remissinstanserna genomgående tillstyrkt förslaget att ur lagstiftningen för framtiden utmönstra ekonomiska föreningar med begränsat personligt ansvar för medlemmarna, likaså förslaget att samtliga registrerade föreningar skulle underkastas bokföringsplikt enligt bokföringslagen. *Landsorganisationen* har särskilt uttalat tillfredsställelse över att förslaget upptager utförliga bestämmelser angående årsredovisningen och dess publicitet. Därigenom hade tillgodosetts önskemålet om insyn även i de ekonomiska föreningarna.

Frågan om obligatorisk avsättning av medel till reservfond har väckt livlig uppmärksamhet; härom hänvisas till framställningen nedan.

I åtskilliga remissvar har, i anslutning till frågan om den inskränkning av begreppet ekonomisk förening som förslaget innefattar i jämförelse med nuvarande föreningslag, berörts den olika ställning som aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna intaga i beskattningshänseende.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, har beträffande huvudgrunderna i förslaget anfört följande.

»Det förslag till ny föreningslagstiftning som utredningen framlagt innebär ett fullföljande av det hittillsvarande i vårt land tillämpade systemet med två olika associationsformer för drivande av verksamhet utan personlig ansvarighet för delägarna, aktiebolaget och den ekonomiska föreningen. I enlighet härmed har utredningen sökt uppdraga en gräns som klarare än den nuvarande skiljer dessa associationsformer. Samtidigt har vid förslagens utarbetande dock beaktats önskemålet att på de punkter, där så finnes lämpligt, överensstämmelse bör eftersträvas mellan lagstiftningen för dessa associationsformer. Utredningens ståndpunkt finner jag sakligt motiverad och kan därför icke ansluta mig till den i vissa remissvar framförda allmänna tanken att lagstiftningen för aktiebolag och ekonomiska föreningar eller åtminstone för större sådana företag borde göras gemensam eller att begreppet ekonomisk förening skulle utformas så att för ett affärsdrivande företag ofta förelåge en valrätt mellan att anlita den ena eller andra associationsformen. Tvärtom är det enligt min mening angeläget att åstadkomma en klar gränsdragning mellan de båda associationsformerna och i fortsättningen förhindra att föreningsformen användes för kapitalsammanslutningar som arbeta i vanligt vinstsyfte och därför även böra vara underkastade de med hänsyn härtill givna lagreglerna.

Utredningens förslag att för föreningsformen reservera personsammanslutningar som i princip äro öppna, d. v. s. medgiva inträde av nya medlemmar, och vilkas verksamhet är uppbyggd enligt kooperativa grundsatser finner jag mig sålunda i princip böra godtaga. Till frågan huru denna grundsats närmare bör utformas återkommer jag senare.

Den anpassning till nya aktiebolagslagens regler, som skett i utredningens förslag i huvudsaklig anslutning till tidigare tillämpade grundsatser, finner jag likaledes i stort sett tillfredsställande. — — —

En del remissinstanser förorda, att utredningens förslag ej i sin helhet borde tillämpas på föreningar av mindre storlek. Som skäl härför anföres bl. a. att det för sådana föreningar, som i allmänhet sköttes av personer utan juridisk utbildning, skulle bli svårt att iakttaga de utförliga och delvis invecklade lagbestämmelserna. En differentiering av föreningarna alltefter deras storlek, mätt efter omsättningen, omslutningen eller annan grund, skulle väl i och för sig vara tilltalande, om man därigenom kunde vinna att mindre föreningar icke fölle under sådana lagföreskrifter som närmast uppställts med tanke på större företag och måhända äro tämligen onödiga för många mindre företag. Emellertid torde det knappast vara möjligt att

draga en gräns mellan större och mindre företag, mot vilken ej vägande invändningar kunde göras. Härtill kommer att det även för föreningar som arbeta under enkla förhållanden ofta i realiteten icke torde bli förenat med nämnvärda olägenheter att vara underkastade den nya lagstiftningen.

I anslutning till det sagda vill jag understryka att i remissyttrandena i allmänhet uttalas tillfredsställelse över att utredningen, i de delar där en efterbildning av föreskrifter i nya aktiebolagslagen ansetts önskvärd, strävat efter att utforma lagtexten enklare än i nämnda lag.

Frågan om möjligheten att i svensk lagstiftning införa en ny för drivande av rörelse avsedd associationsform utan personlig ansvarighet för delägarna utöver de nu bestående, aktiebolaget och den ekonomiska föreningen, har som förut nämnts dryftats inom utredningen. I betänkandet uttalas, att anledning icke syntes föreligga att nu anlägga andra synpunkter på detta spörsmål än när nya aktiebolagslagen tillkom.

Av intresse i förevarande sammanhang är att riksdagen i skrivelse den 22 april 1950 (nr 124) hos Kungl. Maj:t anhållit om översyn av gällande lagar om aktiebolag och om försäkringsrörelse samt att första lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande i ärendet uttalat bl. a. att vid en blivande översyn av aktiebolagslagen anledning möjligen torde föreligga att upptaga det tidigare ofta debatterade spörsmålet, huruvida en särskild enklare form borde skapas för de s. k. småbolagen — inom ramen för aktiebolagslagen eller i särskild lagstiftning. Utskottet har därvid framhållit, att frågan torde vinna ökad aktualitet, därest det föreliggande förslaget till föreningslagstiftning genomfördes, enär detsamma från föreningsformen utestängde vissa sammanslutningar och företag som för närvarande dreves såsom föreningar.

Jag torde sakna anledning att nu ingå på frågan om tillskapande av en ny bolagsform för mindre företag. Denna fråga torde komma att bli föremål för prövning i samband med den utredning för översyn av aktiebolagslagen som i enlighet med riksdagens begäran bör komma till stånd. Såsom framhållits i nämnda utskottsutlåtande torde det emellertid icke böra komma i fråga att låta den blivande revisionen av föreningslagstiftningen anstå i avbidan på en revision av aktiebolagslagen. I enlighet härmed synes det ej heller lämpligt att föreningslagstiftningen skulle vila i avvaktan på ställningstagandet till frågan huruvida en förenklad bolagsform är önskvärd för mindre företag.

I vissa remissvar förekomma uttalanden rörande den olika ställning i skatteavseende, som aktiebolagen och de ekonomiska föreningarna intaga. Detta förhållande torde emellertid icke böra påverka utformningen av begreppet ekonomisk förening i civilrättsligt hänseende.»

Frågan om registrering av ideella föreningar.

Såsom av rubriken till FL framgår, avser lagen endast ekonomiska föreningar, ej de föreningar som pläga inbegripas under beteckningen ideella föreningar. Lagstiftning om sådana föreningar saknas. I direktiven för utredningen uttalas, att frågan om införande av möjlighet för föreningar, som icke falla under 1911 års lag, att vinna registrering borde övervägas.

Utredningens förslag bereder möjlighet för ideella föreningar i allmänhet att, om de så önska, vinna registrering. Förutsättning härför utgör enligt förslaget att vid sammanträde med föreningens medlemmar beslut med viss kvalificerad majoritet fattats om att registrering skall sökas. **U t r e d n i n g e n** har sammanfattat sin ståndpunkt sålunda:

De ideella föreningarna böra beredas möjlighet att vinna registrering på i huvudsak samma villkor som de ekonomiska föreningarna. En registrering innebär att lagen i sin helhet blir tillämplig. Detta är visserligen olägligt för många ideella föreningar. Man torde dock kunna utgå från att önskemål att vinna registrering finnes endast hos sådana ideella föreningar, som förvalta stora ekonomiska värden eller i mera avsevärd utsträckning träda i affärsförbindelser med tredje man. Dylika föreningar böra ock utan olägenhet kunna underkasta sig lagens reglering. Att med detta system det övervägande antalet ideella föreningar icke komma att söka registrering är snarast en fördel. Det finnes ingen anledning att befrämja en utveckling därhän att ideella föreningar i allmänhet skola låta registrera sig. Utredningen åsyftar nämligen ej att lagstiftningen skall inverka på den praxis som föreligger i fråga om ideella föreningars rättskapacitet. En förutsättning för den nu angivna ståndpunkten är uppenbarligen att en särskild lagstiftning för ideella föreningar icke kan anses aktuell i vårt land.

Y t t r a n d e n som tillstyrka eller lämna förslaget att bereda ideella föreningar möjlighet till registrering utan erinran, dock i åtskilliga fall under uttalande av viss tveksamhet, ha inkommit från ett 50-tal remissinstanser, därav de flesta länsstyrelserna, övriga statliga myndigheter eller organisationer som yttrat sig över förslaget utom kommerskollegium, sex handelskammare och ytterligare ett 20-tal enskilda sammanslutningar.

Förslaget har direkt avstyrkts av några länsstyrelser, kommerskollegium, sex handelskammare, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund och svenska turistföreningen.

Beträffande frågan rörande föreningar av den typ som avses i 1 § andra stycket FL eller föreningar med ideellt syfte, vilka idka bokföringspliktig verksamhet, har utredningens förslag, att sådana föreningar framdeles icke skola falla under rättsreglerna för ekonomiska föreningar, i allmänhet mötts med gillande. *Svenska turistföreningen* har sålunda starkt understrukit önskemålet om upphävande av den sammanblandning mellan ekonomiska och ideella föreningar, som enligt turistföreningens åsikt kommit till uttryck genom ifrågavarande lagbestämmelse.

Tveksamhet på förevarande punkt har uttalats av *svenska bankföreningen, Stockholms handelskammare* och *handelskammaren i Karlstad*.

1949 års skatteutredning har uttalat, att förevarande förslag innebure en viss omfördelning av de skattepliktiga kategorierna. Om en förening bleve registrerad såsom ideell, komme den, även om den bedreve ekonomisk verksamhet, att i det följande beskattas efter lägre skattesats, såvida blott dess syfte — sådant det i verkligheten fullföljes — vore ideellt. Skatteutredningen funne icke något att erinra mot en sådan ändrad ordning, särskilt som denna, exempelvis för folketspark- och folketshusföreningarna, vore ägnad att rätta till de mindre lyckliga konsekvenserna av den nuvarande lagstiftningen.

Föredragande departementschefen anförde bl. a.:

»Lagstiftning om ideella föreningar saknas för närvarande. Emellertid ha i praxis utbildats vissa normer, enligt vilka sådana föreningar anses äga rättskapacitet om de antagit stadgar av viss fullständighet och ha styrelse. Frågan om en lagstiftning för ideella föreningar har tidigare väckts i olika sammanhang men ej kunnat lösas i positiv riktning. Skälen härtill äro av olika art. Det har invänts att en sådan lagstiftning icke vore av behovet påkallad. Även har framhållits att någon form av registrering icke borde uppställas som villkor för att en ideell förening skulle tillerkännas rättskapacitet.

Registrering av en ideell förening skulle otvivelaktigt medföra vissa fördelar. Det lärer nämligen icke kunna med fog bestridas att i viss utsträckning fortfarande osäkerhet råder i ämnen som sammanhännga med rättskapaciteten för ideella föreningar. Genom registrering av en ideell förening bleve fastslaget att föreningen besutte rättssubjektivitet. Av stor vikt vore därjämte att föreningen på ett enkelt sätt kunde styrka behörigheten för sina ställföreträdare, eftersom ett registreringsbevis innehåller upplysning i detta avseende. Även för den, som träder i affärsförbindelse med ideella föreningar, skulle en för närvarande föreliggande risk för rättsförluster härigenom undanröjas. Nämnas må ock att med hänsyn till de svårigheter, som i praktiken stundom uppstå att avgöra om en förening skall betraktas som en ekonomisk eller en ideell förening, det vore en viss fördel om i dylika fall en förening alltid kunde vinna registrering.

Mot utredningens förslag i förevarande hänseende kunna å andra sidan göras vägande invändningar. Förslagets bestämmelser äro främst betingade av de krav, som böra ställas å en lagstiftning om ekonomiska föreningar. Lagstiftningen är däremot icke avpassad för ideella föreningar i allmänhet utan torde för flertalet av dessa innebära en alltför omfattande och ingående reglering; i synnerhet gäller detta smärre ideella föreningar. Genom registrering skulle sålunda en ideell förening å ena sidan vinna vissa begränsade fördelar men å andra sidan bli underkastad en lagstiftning som i många fall skulle framstå som tyngande och alltför detaljerad. De olägenheter, som

sammanhänga med den vanskliga gränsdragningen mellan ekonomisk och ideell förening, skulle icke undanröjas genom utredningens förslag. Efter- som registrering ej uppställs som villkor för rättskapaciteten, vilket i och för sig synes riktigt, skulle förslaget vidare leda till en differentiering av de ideella föreningarna som icke grundades på arten av föreningarnas verksamhet eller sättet för deras uppbyggnad utan uteslutande på deras egen önskan att vinna registrering eller ej. De av åtskilliga remissinstanser mot ett sådant system riktade anmärkningarna kunna ej fränkännas berättigande och även enligt min mening tala övervägande skäl för att utredningens ifrågavarande förslag bör utgå. — — —

Huruvida framdeles en särskild lagstiftning för ideella föreningar i allmänhet kan anses erforderlig och önskvärd, är jag i förevarande sammanhang ej i tillfälle att ingå på. Det torde emellertid vara uppenbart att, om en sådan lagstiftning finnes böra komma till stånd, densamma bör utformas efter betydligt enklare linjer än utredningen föreslagit för ekonomiska föreningar.

I det föregående har jag utgått från begreppet ideell förening såsom ett känt begrepp. Någon definition av begreppet finnes ej i gällande rätt. Kretsen av dessa föreningar kan emellertid anses negativt fastställd så att den icke omfattar föreningar som lyda under 1911 års lag och i detta avseende är särskilt av intresse att enligt 1 § andra stycket FL med egentlig ekonomisk förening jämställs förening som driver bokföringspliktig verksamhet, även om föreningen har annat syfte än att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Som förut nämnts har utredningen icke upptagit någon motsvarighet till detta stadgande.

Remissinstanserna ha i allmänhet gillat utredningens nyssnämnda förslag. Även enligt min mening är stadgandet i 1 § andra stycket FL icke tillfredsställande på grund av den sammanblandning som därigenom sker mellan ekonomiska och ideella föreningar. I likhet med utredningen anser jag sålunda att stadgandet bör slopas. Därest särskilda krav finnas böra ställas på sådana föreningar, främst därför att de kunna förutsättas i större omfattning träda i affärsförbindelser med utomstående, torde dessa krav böra tillgodoses inom bokföringslagens ram.

Den förändrade gränsdragningen mellan ekonomiska och ideella föreningar, som slopandet av omförmälda stadgande medför, synes komma att få vissa återverkningar på föreningarnas beskattning. Hittills torde registrerade föreningar av ifrågavarande typ i skattehänseende regelmässigt ha hänförs till de ekonomiska föreningarnas kategori, vilket medfört att föreningen haft att erlagga statlig inkomstskatt med 32 % av den beskattningsbara inkomsten. För en förening med ideellt syfte, som icke driver bokföringspliktig verksamhet, utgör däremot skattesatsen allenast 15 %. Förslaget innebär alltså i denna del en viss omfördelning av de skattepliktiga kategorierna, i vad angår föreningar som ej redan vunnit registrering.»

Vissa andra i propositionen berörda frågor av principiell natur.

Bestämningen av begreppet ekonomisk förening.

I betänkandet, som under 2 § 1 mom. behandlar frågan om begreppet ekonomisk förening, framhålles (s. 73—74) att det huvudsakliga kriteriet på den ekonomiska föreningen enligt FL vore själva verksamheten. Den skulle vara ekonomisk, d. v. s. kommersiell, industriell, finansiell eller på annat sätt affärsmässigt organiserad. De i 1 § första stycket FL särskilt uppräknade slagen av föreningar vore typiska kooperativa föreningar. Dessa vore av två huvudtyper, konsumentföreningar och producentföreningar. De förra tillgodosåge medlemmarnas ekonomiska intressen i deras inre hushållning, som konsumenter, de senare i av dem bedriven förvärvsverksamhet, alltså som producenter. Till den förra gruppen hörde konsumtionsföreningar, bostadsföreningar och elektriska distributionsföreningar, till den senare inköps-, avsättnings-, avels-, tröskverks-, sågverks- och kvarnföreningar samt kreditföreningar. Villaägare-, egnahems-, vattenlednings- och badhusföreningar vore konsumentföreningar, likaså sparkassor, vilka ju tillgodosåge medlemmarnas behov av att placera sina besparingar. I betänkandet anföres vidare bl. a.:

I definitionen på en ekonomisk förening bör komma till uttryck dels att föreningens ändamål skall vara att på det för kooperativa företag karakteristiska sättet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, dels ock att föreningens verksamhet skall vara omedelbart anknuten till medlemmarnas enskilda ekonomi, antingen deras privata hushåll eller deras förvärvsverksamhet. Uppenbarligen bör ej en som ekonomisk registrerad förening förhindras att därjämte främja rent ideella syften. Det förhållandet att medlemmarna själva deltaga i verksamheten i sin egenskap av producenter eller konsumenter synes böra komma till direkt uttryck i lagtexten. I enlighet med det anförda har det föreslagna stadgandet givits det innehåll, att om förening har till ändamål att genom ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt, omedelbart stödja medlemmarna i deras hushållning eller förvärvsverksamhet, föreningen skall anses som ekonomisk förening. Någon närmare exemplifiering av de avsedda föreningarna har ej synts behöfelig.

Utredningens tanke att lagstiftningen om ekonomiska föreningar borde få en mera inskränkt omfattning än för närvarande och att därigenom skulle omöjliggöras för en del ekonomiska företag att framdeles använda föreningsformen har som tidigare antytts mötts med gillande i ett stort antal av de avgivna yttrandena. Åtskilliga remissinstanser ställa sig dock avvisande mot utredningens förslag i detta hänseende. Därjämte framställas vissa detaljanmärkningar mot den utformning utredningen givit begreppet ekonomisk förening.

Föredragande departementschefen har i förevarande fråga anfört:

»I det föregående har jag givit uttryck åt den uppfattningen att man bör bibehålla vårt nuvarande system med skilda lagregler för de två associations-

formerna aktiebolaget och den ekonomiska föreningen. I enlighet härmed har jag även uttalat att en klar gränsdragning bör eftersträvas mellan nämnda slag av sammanslutningar.

Den i gällande föreningslag upptagna bestämningen av begreppet ekonomisk förening har emellertid lett till att företag som i likhet med aktiebolag arbeta i vanligt vinstsyfte kunnat registreras som föreningar. Lagen har ej ens kunnat förhindra att såsom ekonomisk förening registrerats företag som i realiteten tillgodose en enda delägares intresse att förskaffa sig högsta möjliga avkastning å sitt kapital. Bortsett från fastighetsföreningar torde väl icke finnas så många föreningar av denna typ. Anledningen till att föreningsformen kommit att utnyttjas för dylika ändamål torde delvis bottna däri att lagen ger de ekonomiska föreningarna mycket stor frihet att själva utforma sin organisation, ordna redovisning och revision m. m.

En mera klart hållen och snävare bestämning av det ekonomiska föreningsbegreppet än i nuvarande lag är alltså önskvärd. Därvid uppkommer först frågan, om det ena av de kriterier som 1 § första stycket FL uppställer eller att föreningen skall driva ekonomisk verksamhet är tillfyllest i en blivande lag. Så kan uppenbarligen ej vara fallet, då just detta allmänt hållna och i sig självt ganska svårtolkade villkor möjliggör för allehanda 'bolagsliknande' kapitalassociationer att använda föreningsformen för sin rörelse. Utredningens förslag att det skall vara fråga om 'ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt,' synes innefatta en tillfredsställande precisering. Formuleringen ger uttryck för kravet att medlemmarna på ett positivt sätt skola vara engagerade i verksamheten såsom såd. n. Deras deltagande får ej vara inskränkt till att njuta avkastning å ett i företaget insatt kapital.

Utredningen har förordat jämväl den ändringen av gällande rätt att ändamålet med en ekonomisk förening skall vara att 'omedelbart stödja medlemmarna i deras hushållning eller förvärvsverksamhet' i stället för, såsom enligt 1 § första stycket FL, att 'främja medlemmarnas ekonomiska intressen'. Väl är det sant att sistnämnda uttryck i och för sig knappast innebär någon begränsning alls i möjligheten för ett företag med ekonomiskt syfte att vinna registrering såsom ekonomisk förening, under det att utredningens förslag i förevarande avseende starkt understryker villkoret att den ekonomiska föreningens verksamhet huvudsakligen skall vara av accessorisk art i förhållande till medlemmarnas hushållning eller förvärvsverksamhet. Det förefaller emellertid som om detta krav icke behöver framhållas i vidare mån än som sker genom bestämmelsen rörande medlemmarnas deltagande i föreningens verksamhet. Med hänsyn härtill har departementsförslaget på denna punkt erhållit en lydelse som överensstämmer med gällande rätt, d. v. s. ändamålet med föreningens verksamhet har angivits skola vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. — — —

I enlighet med det anförda har 1 § departementsförslaget givits den av-

fattningen att förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom sådan ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt, må vinna registrering som ekonomisk förening. Vidare uttalas i paragrafen att å sådan förening skola tillämpas stadgandena i föreningslagen.

Huruvida registrering bör beviljas en förening, vars verksamhet eller syfte endast till viss del är av den natur som i förevarande paragraf avses, utgör en fråga som icke lämpligen löses lagstiftningsvägen. Klart är till en början att den omständigheten att en förenings ändamål är dubbelt, såväl att främja medlemmarnas ekonomiska intressen som att fullfölja ett ideellt syfte, ej i och för sig bör hindra att föreningen vinner registrering. Återstår alltså frågan huru i detta hänseende böra behandlas föreningar, vilkas verksamhet är av blandad natur, dels ekonomisk verksamhet av den natur som i 1 § avses och dels verksamhet av annat slag. Tyngdpunkten när det gäller att avgöra en förenings registrerbarhet lär komma att röra bedömningen av karaktären av föreningens verksamhet. Det bör enligt min mening krävas att en förening för att vinna registrering skall i huvudsak framträda som en förening, där medlemmarna deltaga i verksamheten på sätt i 1 § åsyftas.

På registreringsmyndigheterna ankommer att för varje särskilt fall bedöma de nu berörda spörsmålen. Bedömningen blir i regel rent formell, eftersom för registrerbarhet självfallet ej kan fordras att föreningens syfte, på sätt det angivits i stadgarna, förverkligats redan vid registreringstillfället eller att verksamheten då påbörjats. Anmärkas må emellertid att om det sedermera visar sig att förenings verksamhet drives på sätt som uppenbarligen icke motsvarar de förutsättningar under vilka registrering skett, förslagets 73 § öppnar en möjlighet att tvångsvis åstadkomma upplösning av en dylik förening.

Vad slutligen angår frågan om nu bestående registrerade ekonomiska föreningars ställning givas vissa speciella regler i förslaget till lag angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar. Särskilt hänvisas till 4 § 1 mom. nämnda lagförslag.»

Principen om föreningarnas öppenhet.

Enligt 10 § första stycket FL gäller, att ekonomisk förening när som helst må antaga nya medlemmar och att det ankommer på styrelsen att pröva fråga om medlems antagande. Är i stadgarna annorlunda bestämt, lände det till efterrättelse. I paragrafens andra stycke föreskrives att ingen må antagas till medlem annorledes än efter egenhändigt undertecknad ansökning.

I betänkandet framhålles, att den nuvarande regeln angående nya medlemmars intagande ej vore tvingande och att en ekonomisk förening

sålunda för närvarande kunde genom bestämmelser i stadgarna göras till en från början slutet samfällighet. Denna mot föreningarnas natur stridande ståndpunkt borde ej bibehållas. Utredningen förordade därför, att den allmänna bestämmelsen rörande medlemmars antagande gjordes i princip tvingande. Föreskrift hade i enlighet härmed upptagits av innehåll att genom bestämmelse i stadgarna eller annorledes inträde ej finge oskäligt försvåras. Om stadgarna innehölle bestämmelser stridande mot den angivna principen, skulle registrering av föreningen vägras. Ett åsidosättande av grundsatsen om fri inträdesrätt borde kunna dragas under domstols prövning.

Den i utredningens förslag (11 § andra stycket) upptagna regeln, att genom bestämmelse i stadgarna eller annorledes inträde i föreningen ej må oskäligt försvåras, har i flertalet remissyttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Ett tjugotal remissinstanser förordade vissa kompletteringar av utredningens förslag på denna punkt eller förklara sig direkt avstyrka förslaget.

Föredragande departementschefen uttalade på denna punkt bl. a.:

»Att i lagen som princip fastslå att de ekonomiska föreningarna skola vara öppna, d. v. s. medgiva inträde av nya medlemmar, är otvivelaktigt av betydande värde. För enskilda personer kan nämligen föreligga stort intresse av att delta i en förenings verksamhet eller begagna dess tjänster. Det kan stundom vara ett villkor för vederbörandes utkomstmöjligheter, att han icke utestänges från att vinna medlemskap i en förening.

A andra sidan bör framhållas att de ekonomiska föreningarna rymma sinsemellan tämligen olikartade grupper och att i fråga om många särskilt mindre föreningar befogade invändningar kunna resas mot att utanför föreningen stående kunna tilltvinga sig medlemskap. Vidare lära föreningar i allmänhet icke kunna betagas möjligheten att uppställa olika slags villkor för intagande av nya medlemmar, exempelvis drivande av jordbruk, visst yrke, bosättning på viss ort e. d.

Ehuru principen om öppenhet icke fastslagits i lagstiftningen för de ekonomiska föreningarna, har principen dock i avsevärd utsträckning tillämpats av de kooperativa föreningarna. En bidragande orsak härtill torde vara att som villkor för att en förening i beskattningsavseende skall anses såsom kooperativ och komma i åtnjutande av vissa skatteförmåner enligt kommunalskattelagen (punkt 12 av anvisningarna till 29 §) gäller bl. a. att föreningen är öppen. Härmed förstås icke blott att den enligt sina stadgar är berättigad att när som helst antaga nya medlemmar utan också att den faktiskt visar sig villig att antaga till medlem var och en, som är bosatt inom föreningens verksamhetsområde eller tillhör dess angivna verksamhetskrets, förbinder sig att följa föreningens stadgar och beslut och som därjämte skäligen kan antagas komma att som medlem bidra till förverkligandet av föreningens i stadgarna angivna syfte.

I detta sammanhang må anmärkas, att i fråga om vissa föreningar för tillvaratagande av medlemmarnas gemensamma yrkesangelägenheter i praxis

givits uttryck för den uppfattningen att föreningarna böra vara öppna för dem som tillhöra den ifrågavarande yrkesgruppen. Huruvida en motsvarande princip skulle vinna erkännande beträffande ekonomiska föreningar, som kunna sägas intaga en monopolliknande ställning, är en fråga, vartill praxis icke tagit ställning.

Med hänsyn till det anförda finner jag att — även om ett stort antal ekonomiska föreningar frivilligt tillämpa öppenhetens princip — det skulle vara av värde att denna grundsats upptoges i lagstiftningen. Att principen uttryckligen fastslås kan såsom förut nämnts vara av betydelse i första hand för den enskilde som har ett berättigat intresse av att inträda som medlem i en ekonomisk förening. Vidare skulle härigenom ytterligare markeras skillnaden mellan de ekonomiska föreningarna och aktiebolagen. Jag finner det ej heller väl förenligt med den ekonomiska föreningens begrepp, sådant det utformats i förslaget, att föreningarna skola kunna vara slutna associationer.

Av vad jag i det föregående anført framgår att en lagregel, varigenom skulle fastslås de ekonomiska föreningarnas natur av öppna associationer, måste förses med undantag i olika hänseenden. Utformningen av en sådan lagregel möter med hänsyn till föreningarnas skiftande karaktär avsevärda svårigheter. Vissa föreningar äro nämligen av den karaktär att en begränsning av medlemsantalet eller medlemskretsen är nödvändig eller åtminstone berättigad. Detta är exempelvis fallet med bostads- eller bostadsrättsföreningar, mejeriföreningar, hingstföreningar och betesföreningar. En begränsning av medlemskretsen kan även vara betingad t. ex. därav att en förening ämnar utverka statsbidrag för vars erhållande gälla särskilda villkor i fråga om medlemskap e. d. Vidare måste möjlighet att vägra inträde alltid föreligga beträffande personer som kunna förväntas komma att motarbeta föreningens verksamhet eller dess syfte. Slutligen är att märka att bestämmelser för att förhindra slutna föreningar bli illusoriska om de allenast träffa stadgeföreskrifter. De böra även äsyfta föreningens och därvid främst styrelsens sätt att tillämpa öppenhetens princip.

I flera remissyttranden har ifrågasatts, om den av utredningen föreslagna regeln, att genom bestämmelse i stadgarna eller annorledes inträde i föreningen ej må oskäligt försvåras, medgäve en sådan tolkning att undantag från öppenhetskravet i erforderlig utsträckning bereddtes föreningarna. En omarbetning av föreskriften synes även enligt min mening böra ske och därvid jämväl beaktas att föreskriften mera direkt bör taga sikte på att densamma skall utgöra ett mot föreningens förvaltande och beslutande organ riktat förbud. I stället för den av utredningen föreslagna bestämmelsen upptager sålunda departementsförslaget, 11 § första stycket, stadgande av innehåll att förening icke må vägra nya medlemmar inträde, såframt ej med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak särskilda skäl därtill äro. Med denna avfattning torde tillgodoses de i en del remissyttranden framförda önskemålen rörande undantag från öppenhetskravet. Den föreslagna undantagsbestäm-

melsen lärer i främsta rummet bli av betydelse för föreningar av mindre storlek. Densamma torde även kunna komma till användning för s. k. huvudföreningar, som bestå av underföreningar, med ändamål att tillgodose särskilda intressen för sistnämnda föreningar eller deras medlemmar.

Tillämpningen av ifrågavarande föreskrift ankommer i första hand på registreringsmyndigheterna, nämligen i den mån registrering sökes för föreningar, vilkas stadgar innehålla bestämmelser som begränsa möjligheten att vinna medlemskap i föreningen. I övrigt äger utan uttrycklig lagregel en inträdessökande att draga fråga om vägrat medlemskap under domstols prövning.»

De ekonomiska föreningarnas konsolidering och vinstutdelningen inom föreningarna.

I utredningens förslag 17 § ha upptagits stadganden om obligatoriska avsättningar till reservfond. Härtill finnes ej motsvarighet i gällande föreningslag, som endast innehåller den bestämmelsen i fråga om fondavsättningar, att stadgarna skola angiva huru stor del av årsvinsten som minst skall avsättas till reservfond och, i händelse reservfonden skall vara till beloppet begränsad, till vilket belopp densamma skall uppgå för att avsättning av årsvinst ej skall behöva äga rum (7 § 7). Därjämte må nämnas, att enligt 18 § första punkten FL utdelning av vinst ej må göras i vidsträcktare mån än att återstående tillgångarna, enligt föreningens behörigen granskade räkenskaper, överskjuta skulderna med minst det belopp, som motsvarar guldna eller till betalning förfallna insatser, jämte reservfond.

Berörda regel om begränsning av vinstutdelningen innebär, framhålles i b e t ä n k a n d e t, att täckning alltid bör finnas, förutom för verkliga skulder, för det redan inbetalade eller till betalning förfallna insatskapitalet samt för reservfond. Då emellertid föreningslagen saknade bestämmelser angående insatskapitalets och insatsernas storlek och betalning samt ej heller föreskrev någon obligatorisk lägsta avsättning till reservfond, medförde utdelningsregeln icke någon garanti för att inom en förening tillskapades ett »eget kapital». Lagen saknade över huvud bestämmelser syftande till att en förening alltid skulle ha ett eget kapital.

Utredningen har funnit, att en legal regel om fondering inom de ekonomiska föreningarna borde baseras på avsättning från uppkommet överskott, vare sig överskottet använts till utdelning före bokslutet eller redovisats såsom nettovinst i detta. I enlighet härmed ha i utredningens förslag (17 § 1 mom. första stycket) upptagits bestämmelser dels därom att av förenings årsvinst, efter avdrag för vad som åtgår till täckande av möjligen förefintlig förlust från föregående år, skall till reservfond avsättas minst en tiondel, dels ock därom att avsättning skall ske med minst en tiondel av sådan gottgörelse som på grund av rörelsens resultat tillgodoföres medlemmar eller andra i form av efterlikvider, återbärningar eller dylikt, även

om denna gottgörelse icke ingår i årsvinsten. Vidare föreslås stadgande av innehåll att till reservfonden alltid skall läggas vad medlem vid avgång ur föreningen icke återfår av sin insats.

Beträffande det minimum, vartill reservfonden och inbetalat insatskapital skola uppgå för att reservfondsavsättningar icke skola vara obligatoriska enligt lagen, har såsom huvudregel föreslagits en bestämmelse, innebärande en kombination av aktiebolagslagens princip om avsättning tills det egna bundna kapitalet är lika stort som skulderna samt av sambruksföreningslagens stadgande i 21 § andra stycket att viss del av bokförda värdet å föreningens tillgångar skall motsvaras av eget kapital (reservfond eller inbetalat insatskapital). Med hänsyn till att reservfonden enligt lagen utgör det enda i egentlig mening bundna kapitalet i en förening och till att det därför är angeläget att det egna kapitalet ej i alltför stor utsträckning motsvaras av insatser, som vid avgång av medlemmar skola återbetalas, har utredningen därjämte funnit det påkallat att vid sidan av nyssnämnda regel uppställa det kravet, att reservfonden alltid bör uppbringas till minst hälften av det inbetalda insatskapitalet.

De av utredningen föreslagna bestämmelserna angående avsättning till reservfond ha i åtskilliga yttranden blivit föremål för kritik. Samtidigt har dock allmänt understrukits vikten av föreningarnas konsolidering. Invändningarna mot förslaget om avsättningsskyldighet till reservfond rikta sig främst mot att denna skyldighet föreslås skola beräknas även i förhållande till efterlikvider, återbärningar och annan dylik gottgörelse.

Föredragande departementschefen har uttalat, att det vore av största vikt att ökad säkerhet skapades för att hos föreningarna funnes eget kapital av tillräcklig storlek, samt vidare anfört bl. a. följande.

»Eftersom invändningarna mot förslaget om avsättningsskyldighet till reservfond främst rikta sig mot att denna skyldighet föreslås skola beräknas även i förhållande till efterlikvider, återbärningar och annan dylik gottgörelse må anmärkas att utdelning, som kooperativ förening i denna form lämnar sina kunder, enligt 29 § 2 mom. kommunalskattelagen är avdragsgili vid föreningens inkomstbeskattning. Denna omständighet torde ofta vara anledningen till att föreningar, som ej äro kooperativa i kommunalskattelagens mening, exempelvis många producentkooperativa föreningar, icke låta efterlikvider o. d. ingå i årsvinsten utan redovisa dem såsom likvider e. d. i bokslutet. Redovisningssättet bör emellertid ej i och för sig få inverka på bedömningen av hur stor reservfondsavsättning som skall ske. Även om sålunda skäl tala för den av utredningen förordade metoden att efterlikvider o. d., som beräknas på grundval av rörelseresultatet, böra i nu förevarande hänseende jämsställas med redovisad årsvinst, måste dock erkännas att avsättningsskyldighet på sådan gottgörelse förefaller irrationell, i den mån gottgörelsen omfattar likvid eller ersättning som kan anses utgöra del av ett normalt pris, ett även utanför föreningen gällande marknadsvärde på produkten. Så torde dock endast i mindre utsträckning vara fallet.

Med en del jämkningar i utredningens förslag rörande avsättning till

reservfond har jag ansett att de i vissa remissvar antydde riskerna av bestämmelserna böra kunna undanröjas eller minskas. I sina huvuddrag har jag emellertid funnit förslaget kunna godtagas.

Vad först angår den årliga avsättningen till reservfond synas kraven icke böra ställas så högt som utredningen föreslagit med hänsyn till att avsättningsskyldigheten beräknas jämväl å sådan gottgörelse varom förut varit tal. Jag anser i likhet med lantbruksstyrelsen att avsättningsplikten kan begränsas till fem procent av såväl årsvinsten som dylik gottgörelse. Departementsförslaget (17 § 1 mom. första stycket) har avfattats i enlighet härmed.

Beträffande härefter det legala minimum, som reservfonden skall uppnå innan de årliga avsättningarna må upphöra, har utredningen föreslagit en dubbel regel, innebärande dels att reservfonden jämte inbetalat insatskapital skall svara antingen mot fyra tiondelar av det bokförda värdet å föreningens tillgångar eller mot föreningens skulder enligt balansräkningen dels ock att reservfonden skall motsvara hälften av det inbetalda insatskapitalet. Den förra regeln, mot vilken i remissvaren ej framställts erinringar av principiell natur, har bibehållits i departementsförslaget. Regeln angående förhållandet mellan reservfonden och inbetalat insatskapital har däremot undergått en väsentlig ändring såtillvida att jag funnit det tillfyllest, på sätt flera remissinstanser förordat, att reservfonden uppbringas till tjuu procent av insatskapitalet (17 § 1 mom. andra stycket).»

Utredningens förslag 18 § innehåller till en början bestämmelser, varigenom fastslås att utdelning ej må ske av annat än den vinst som förefinnes enligt fastställd balansräkning för sista räkenskapsåret, sedan föreskriven avsättning skett till reservfonden. Vidare har föreslagits stadgande, att om vinstutdelning beräknas i förhållande till inbetalade insatser, den må fastställas till högst fem procent för år. Härigenom understrykes enligt betänkandet att föreningarna ej, såsom aktiebolagen, äro kapitalsammanslutningar.

Beträffande detta stadgande har *föredragande departementschefen* uttalat bl. a. att detsamma syntes böra förtydligas så att därav klarare framgår den princip, som bör lagfästas, nämligen att en utdelningsbegränsning gäller så snart utdelning skall beräknas annorledes än på grundval av den omfattning vari föreningens verksamhet tagits i anspråk.

Utskottets yttrande.

Allmänna synpunkter.

Genom lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet lagfästes i vårt land principen att viss ekonomisk verksamhet kan under föreningens form drivas utan personlig ansvarighet för delägarna. Lagreglerna om de ekonomiska föreningarna voro i stort sett enkla, vilket var naturligt med hänsyn till att föreningsväsendet ännu ej nått någon nämnvärd utbredning.

Tillkomsten av lagen om ekonomiska föreningar av den 22 juni 1911 inbegriper icke någon genomgripande ändring av lagstiftningen angående ekonomiska föreningar utan utgjorde i huvudsak en formell omarbetning i syfte att upprätthålla den överensstämmelse mellan aktiebolags- och föreningslagarna, som redan tidigare i åtskilliga hänseenden varit för handen. Föreningsväsendet var fortfarande relativt föga utvecklat. Motsvarighet fanns ej till nutidens ofta mycket stora föreningsbildningar, och detta bidrog uppenbarligen till att föreningslagen kunde utformas så att inom ramen för dess grundläggande bestämmelser åt medlemmarna i den ekonomiska föreningen kunde överlämnas att själva träffa avgöranden även i betydelsefulla frågor såsom angående redovisningen inom föreningarna, kapitalbildningen m. m.

Till sistnämnda förhållande medverkade utan tvivel att den ekonomiska föreningen, på sätt detta begrepp ursprungligen bestämdes i lagstiftningen, var tänkt såsom en association med ändamål och organisation av annan art än den typiska kapitalsammanslutningen, aktiebolaget. Enligt 1895 års lag angående föreningar för ekonomisk verksamhet kunde nämligen som sådan förening registreras allenast förening för ekonomisk verksamhet med syfte att åt medlemmarna anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter eller avsätta alster av medlemmarnas verksamhet eller bereda bostäder åt dem eller på annat därmed jämförligt sätt främja medlemmarnas intressen. Det skulle alltså vara fråga om en ekonomisk verksamhet av med de uppräknade jämförligt slag eller, som saken plägar uttryckas, en verksamhet som ansluter sig till medlemmarnas hushållning eller förvärvsverksamhet (en s. k. accessorisk verksamhet). En med 1895 års lag nära överensstämmande exemplifiering av de mest typiska hithörande sammanslutningarna bibehålles i 1911 års lag. Dess bestämning av begreppet ekonomisk förening är emellertid, såsom framgår av redogörelsen ovan, mera vidsträckt, och praxis har gått i den riktningen att detta begrepp fått en allt vidare omfattning.

Utskottet gillar den uppfattning som kommit till uttryck i propositionen därom att det är önskvärt att en klar gränsdragning sker mellan kapitalsammanslutningar, där det främsta syftet regelmässigt är att bereda delägarna avkastning på kapital som av dem insatts i företaget, samt sådana sammanslutningar, som karakteriseras av att rörelsen mera direkt ansluter sig till delägarnas egen verksamhet och därigenom på ett annat sätt än aktiebolagen förutsätta ett delägarnas personliga deltagande i företagets verksamhet.

Den ståndpunkt utskottet sålunda intager innebär att utskottet icke kunnat ansluta sig till de yrkanden, som i de likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* framställts om att begreppet ekonomisk förening i den nya föreningslagstiftningen borde utformas i huvudsak på samma sätt som nu gäller enligt 1911 års lag. Till frågan huru detta begrepp enligt utskottets mening närmare bör bestämmas återkommer utskottet nedan vid 1 § i huvudlagen.

I omförmälda motioner erinras om att riksdagen år 1950 begärde en översyn av bl. a. aktiebolagslagen och att därvid ifrågasattes huruvida en enkla-

re bolagsform än aktiebolaget borde tillskapas för smärre företag. Att sistnämnda spörsmål vinner ökad aktualitet i och med ett genomförande av det föreliggande lagförslaget är tydligt. Utskottet förmenar att det för spörsmålets lösning är en fördel att föreningsbegreppet först fastslås i lagstiftningen. Det förtjänar i detta sammanhang påpekas att den föreslagna promulgationslagen icke medför att nu bestående registrerade föreningar av den »bolagsliknande» typen tvingas till upplösning eller ombildning; de skola dock bli underkastade de flesta av den nya lagens detaljbestämmelser.

Även med den ståndpunkt utskottet intager i fråga om begreppet ekonomisk förening och som alltså innebär, att från föreningsformen framdeles skola uteslutas egentliga kapitalassociationer, torde det vara ofrånkomligt att i olika avseenden mera utförliga och stränga lagregler för ekonomiska föreningar komma till stånd än för närvarande. Med den starka utveckling av föreningsväsendet, som kännetecknat de senaste decennierna, är det ett viktigt intresse ej blott för företagets egna delägare och dess borgenärer utan även för det allmänna och företagets anställda att de ekonomiska föreningarna arbeta under betryggande former. Lagstiftningens stöd lärer härvidlag icke kunna undvaras.

Den skärpning av föreningslagstiftningen, som det framlagda förslaget innebär, har väsentligen anknutit till nya aktiebolagslagens bestämmelser rörande det förvaltande organet, styrelsen, och dess skyldighet att avgiva årlig redovisning samt angående revision. På en del andra punkter har ock föreslagits en mera ingående laglig reglering än för närvarande. Utskottet har i allmänhet icke funnit anledning till erinran mot vad i detta hänseende föreslås i propositionen.

Under återopande av det anförda har utskottet ansett sig i stort sett kunna tillstyrka förslaget till ny lagstiftning om ekonomiska föreningar. På några punkter har utskottet emellertid vidtagit ändringar, varjämte utskottet funnit angeläget att i vissa frågor göra uttalanden som synas ägnade att underlätta tolkningen av de olika stadgandena. Innan utskottet övergår till behandling av de särskilda bestämmelser i lagförslagen, vilka givit utskottet anledning till erinran eller uttalande, skall utskottet något beröra spörsmålet om de ideella föreningarna.

I det betänkande, som utredningen för översyn av föreningslagstiftningen framlade år 1949, återfinnes ett förslag till bestämmelse som skulle innebära möjlighet för *ideella föreningar* att, om de så själva önska, vinna registrering. Efter vunnen registrering skulle å en ideell förening tillämpas samma lagregler som föreslagits för de ekonomiska föreningarna. Utredningen åsyftade att härmed bereda de ideella föreningarna vissa fördelar, däremot ej att lagstiftningen skulle inverka på den praxis, som föreligger beträffande frågan om ideella föreningars rättskapacitet (jfr redogörelsen ovan s. 9—11).

Föredragande departementschefen har, under hänvisning bl. a. till anmärkningar som ett flertal remissinstanser riktat mot förslaget att på angivet sätt inordna de ideella föreningarna under förevarande lagstiftning,

ansett övervägande skäl tala för att låta detta förslag utgå. I anledning av vissa remissyttranden har departementschefen vidare uttalat, att han icke nu kunde ingå på spørgsmålet, huruvida framdeles en särskild lagstiftning för ideella föreningar kunde anses erforderlig och önskvärd.

I de likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* har yrkats, att utredningens förslag om registreringsmöjlighet för ideella föreningar måtte upptagas i lagen och att i anslutning därtill vissa andra jämkningar borde ske i lagtexten. Motionärerna framhålla, att sådana ideella föreningar, som driva bokföringspliktig rörelse och på grund därav kunna bli registrerade enligt 1 § andra stycket 1911 års lag, enligt propositionen icke längre komme att få denna möjlighet, samt uttala, att enligt deras förmenande vid den gränsdragning som skett mellan ekonomiska och ideella föreningar alltför stor betydelse tillmätts föreningens syfte.

Utskottet skall här först beröra det principiella spørgsmålet angående lämpligheten att, på sätt utredningen ifrågasatt, inränga de ideella föreningarna under samma lagstiftning som de ekonomiska. Det lärer icke kunna bestridas att det icke sällan kan befinnas önskvärdt för ideella föreningar att vinna registrering. Genom en registrering skulle undanröjas all tvekan, huruvida en förening besutte rättskapacitet. För dem som tråda i affärsförbindelse med ideella föreningar skulle vidare bortfalla de olägenheter, vilka äro en följd av att för närvarande möjlighet saknas att genom officiellt bevis otvetydigt fastslå vem som äger företräda föreningen.

Å andra sidan kunna, såsom departementschefen framhållit, vägande invändningar resas mot utredningens förevarande förslag. Det skulle sålunda leda till förvirring att av ideella föreningar med rättskapacitet en del vore registrerade men de övriga vore oregistrerade. Utskottet vill vidare understryka, att i synnerhet för ideella föreningar av mindre storlek lagstiftningen innebär en alltför omfattande och ingående reglering. Visserligen har registreringen av utredningen föreslagits skola varå beroende av föreningarnas egen önskan. Men tänkbart är att införande av registreringsmöjlighet kunde på en omväg leda till ett visst tvång att söka registrering även för små ideella föreningar. Härpå tyda vissa uttalanden under remissförfarandet. En annan omständighet, som icke bör lämnas ur räkningen, är att vederbörande förening som söker registrering måhända icke gjort klart för sig konsekvenserna av att den blir underkastad lagstiftningens mångahanda och delvis ganska komplicerade regler.

Med hänsyn till det anförda anser sig utskottet icke böra tillstyrka motionärernas förslag att i lagen införa en registreringsmöjlighet för ideella föreningar.

Vad angår den i motionerna jämväl berörda frågan om gränsdragningen mellan ekonomiska och ideella föreningar innebär propositionen i jämförelse med gällande rätt den ändringen att de ideella föreningar som bedriva bokföringspliktig verksamhet föreslås framdeles skola, såfram de ej vunnit registrering enligt nuvarande lag, behandlas som ideella och ej som ekonomiska föreningar. Härför synas enligt utskottets mening bärande skäl ha

anförts. Utskottet erinrar emellertid om att föredragande departementschefen i anslutning till uttalande av två ledamöter inom lagrådet framhållit bl. a. att frågan om behovet av lagregler för detta slag av sammanslutningar torde böra med uppmärksamhet följas av lagstiftaren samt att vid en revision av lagstiftningen rörande handelsregister och firma syntes böra övervägas frågan om nu åsyftade föreningsregistrering.

Förslaget till lag om ekonomiska föreningar.

1 §.

Enligt 1 § första stycket FL må såsom ekonomisk förening registreras förening som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom att anskaffa livsmedel eller andra förnödenheter åt medlemmarna eller avsätta alster av medlemmarnas verksamhet eller bereda bostäder åt medlemmarna eller anskaffa lån åt medlemmarna eller idka annan ekonomisk verksamhet. Med dylik förening jämställes enligt paragrafens andra stycke förening, vilken har annat ändamål än att främja medlemmarnas ekonomiska intressen, under förutsättning att föreningen idkar handel eller annan verksamhet som medför skyldighet att föra handelsböcker. Beträffande sistnämnda bestämmelse, som saknar motsvarighet i det framlagda förslaget, hänvisar utskottet till vad nyss anförts under Allmänna synpunkter.

Det huvudsakliga kriteriet på den ekonomiska föreningen är för närvarande att själva verksamheten skall vara av ekonomisk natur. Utredningen har som otillfredsställande framhållit, att definitionen i 1 § första stycket FL passade in även på företag som arbeta i vanligt vinstsyfte, och förordat att endast de föreningar, vilkas verksamhet vore uppbyggd enligt kooperativa grundsatser, skulle falla under föreningslagstiftningen.

Den i propositionen föreslagna bestämningen av begreppet ekonomisk förening innebär, att föreningen skall ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom sådan ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt. Föredragande departementschefen har (jfr ovan s. 12—14) som motiv härför framhållit bl. a. att det bör krävas att medlemmarna på ett positivt sätt skola vara engagerade i verksamheten såsom sådan. Deras deltagande får ej vara inskränkt till att njuta avkastning på ett i företaget insatt kapital.

I annat sammanhang har nämnts, att i likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* förordats, att föreningsbegreppet bör utformas i huvudsak på samma sätt som i gällande lag.

Utskottet har redan tidigare givit uttryck åt den principiella inställningen, att en klarare och snävare bestämning av begreppet ekonomisk förening än i gällande lag är önskvärd samt att föreningsformen icke bör stå till buds för egentliga kapitalassociationer. De sammanslutningar, som i främsta rum-

met falla under den föreslagna bestämmelsen i förslaget 1 §, äro uppenbarligen de typiska kooperativa föreningar, konsument- eller producentföreningar, vilka åsyftas med den i gällande lag intagna exemplifieringen av föreningar som kunna vinna registrering. Emellertid finnas föreningar som visserligen ej väl kunna inrangeras under benämningen konsument- eller producentförening men dock stå de kooperativa föreningarna nära eller till och med kunna sägas utgöra de mest renodlade formerna av dylika sammanslutningar. Utskottet syftar härmed på vad som plägar betecknas produktionsföreningar i inskränkt bemärkelse, d. v. s. föreningar i vilka medlemmarna insätta sin arbetskraft. I sådana föreningar är deltagandet i föreningen för medlemmarna ej blott ett medel bland andra att understödja deras ekonomi utan deras huvudsakliga sysselsättning. Genom 1948 års lagstiftning om sambruksföreningar har tillskapats en ekonomisk förening av denna typ; utskottet hänvisar till sagda lag 1 § och 4 § tredje stycket. Föreningar av liknande slag äro vissa åkeri- och transportföreningar samt snickeriföreningar.

Det lär icke vara avsett och ej heller lämpligt att sammanslutningar av nu nämnd art skola utestängas från möjlighet att vinna registrering som ekonomiska föreningar. Vad man bör sträva efter är att som ekonomisk förening icke må registreras företag, vars främsta syfte är att förskaffa delägarna avkastning på insatt kapital, utan endast företag, där dispositionen av överskott å verksamheten huvudsakligen sker i förhållande till den omfattning vari verksamheten tagits i anspråk. För att undvika risken av en alltför snäv tolkning av begreppet ekonomisk förening har utskottet vidtagit den jämkningen av 1 § i det framlagda förslaget att i lagtexten inskjutits orden »eller med egen arbetsinsats».

Den ändring utskottet sålunda förordar har föranlett utskottet att vidtaga viss ändring jämväl av föreskriften om utdelning från ekonomisk förening, på sätt framgår av vad utskottet nedan anför vid 18 §.

I anslutning till förevarande paragraf vill utskottet understryka betydelsen dels av bestämmelsen i 73 §, som under vissa förutsättningar bereder möjlighet till tvångsvis upplösning av en registrerad förening, dels av stadgandet i 119 §, vilket innebär, att en sammanslutning med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom annan ekonomisk verksamhet än som avses i förevarande paragraf icke kan tillerkännas rättskapacitet såsom förening.

2 §.

Enligt gällande föreningslag 3 § häfta allenast föreningens tillgångar för föreningens förbindelser, dock kunna medlemmarna, på sätt i lagen föreskrives, därjämte åtaga sig till visst belopp begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser. Av dessa bestämmelser har endast huvudregeln upptagits i det framlagda förslaget.

Utskottet finner ej anledning till erinran mot att förslaget icke upptager motsvarighet till de särskilda föreskrifterna i 1911 års lag rörande ekono-

miska föreningar, där medlemmarna åtagit sig begränsad personlig ansvarighet för föreningens förbindelser. Formen ekonomisk förening m. b. p. a. — vilken karakteriseras av att medlemmarna äro skyldiga att i viss bestämd utsträckning bidra till täckande av brist vid föreningens konkurs — har nämligen blivit alltmer sällsynt och något verkligt behov att framdeles kunna bilda andra ekonomiska föreningar än de vanliga u. p. a.-föreningarna lär icke föreligga. Från den i förevarande paragraf sålunda fastslagna grundsatsen, att för ekonomisk föreningens förbindelser häfta allenast föreningens tillgångar, uppställes dock visst undantag, på sätt framgår av 3 § promulgationslagen.

I överensstämmelse med 3 § FL föreskrives i förevarande paragraf vidare att bland föreningens tillgångar inräknas förfallna men ej guldna insatser och avgifter. Detta innebär, att, i händelse av konkurs, av medlemmarna utfästa insatser eller avgifter icke kunna för föreningens gäld tagas i anspråk i vidare mån än såvitt de redan blivit inbetalda eller i det ögonblick konkursen inträffar äro till betalning förfallna och således bort vara erlagda. Anledning att frångå denna princip föreligger enligt utskottets mening ej.

Spörsmålet om den rättsliga naturen av de ofta förekommande förbindelser, som medlemmarna i en ekonomisk förening utfärda å ännu icke guldna insatser, har stundom varit föremål för diskussion. Varken gällande lag eller det framlagda förslaget behandlar detta spörsmål. Däremot förekommer stundom i lagtexten uttrycket inbetalda insatser eller inbetalat insatskapital (16—18 §§, 41 § 1 och 2 mom.), varmed torde åsyftas av medlemmarna kontant gjorda inbetalningar å insatser eller inbetalningar, som skett genom avdrag från medlemmarna tillkommande efterlikvider e. d. från föreningen. Om medlem till föreningen avlämnat förbindelse å vad som icke guldits av tecknade insatser, kan detta uppenbarligen i och för sig ej föranleda därtill att hela den tecknade insatsen anses betald. Ett sådant antagande skulle bl. a. medföra den konsekvensen att avgående medlem vore berättigad att enligt 16 § i förslaget (15 § FL) utfå belopp motsvarande insatsförbindelsen. Skulle emellertid föreningen annorledes än genom inlösen av förbindelsen ha erhållit valuta för densamma, medelst dess överlåtelse å tredje man, har insatsen kommit föreningen till godo, och förhållandet måste enligt utskottets förmenande betraktas som jämställt med kontantbetalning.

Frågan, huruvida insatsförbindelser skola anses ingå bland föreningens tillgångar och kunna göras gällande av föreningen resp. dess konkursbo, lär främst vara beroende av förbindelsens utformning och karaktär. Innehåller förbindelsen endast en bekräftelse å medlems i stadgarna eller annorledes fastslagna skyldighet att vid viss tidpunkt betala det oguldna insatsbeloppet, torde förbindelsen sakna självständig betydelse vid bedömande av föreningens rätt mot medlemmen i förevarande avseende. Situationen synes med andra ord böra bedömas på samma sätt som om insatsförbindelse icke utfärdats. Belopp, som ej varit förfallna då konkurs in-

träffat, kunna med denna uppfattning ej avkrävas medlemmen och böra ej anses ingå bland föreningens tillgångar.

Insatsförbindelserna äro ofta avfattade såsom löpande skuldebrev, ställda till föreningen eller order och förfallna till betalning viss tid efter uppsägning. Stundom föreskrives i skuldebrevet tillika att medlem vid utträde ur föreningen är skyldig att omedelbart inbetala ännu ej guldets insatsbelopp. Huruvida medlem i dylika fall är pliktig att i händelse av föreningens konkurs till konkursboet betala det föreskrivna beloppet, även om detta enligt förbindelsen ej ännu förfallit till betalning, kan stundom vara tvevelaktigt. Spörsmålet synes böra avgöras med ledning av stadgarna, förbindelsernas innehåll och övriga omständigheter.

Någon allmängiltig regel angående insatsförbindelsernas karaktär och den rätt de i olika situationer medföra läser icke kunna uppställas. Utskottet har med det sagda velat fästa uppmärksamheten på de berörda problemen. Det må påpekas, att utskottets uttalanden ej alls tagit sikte på spörsmålet vilken rätt den som av föreningen förvärvat en insatsförbindelse äger mot förbindelsens utfärdare.

Av stor praktisk betydelse är att redovisningen inom föreningarna icke blir för borgenärerna missvisande därigenom att en förenings redovisade tillgångar kanske till avsevärd del består av fordringar å företagens egna delägare på grund av oguldna insatser. I bokföringslagen 7 § har för handelsbolagens del föreskrivits, att inom linjen skall angivas beloppet av bolagets fordran hos bolagsman. Förslaget innehåller i nu berörda hänseende en liknande regel i 41 § 2 mom., där det stadgas att fordran å insats icke må upptagas som tillgång. Regeln gäller, oavsett huruvida fordringen motsvaras av insatsförbindelse eller ej och om fordringen är förfallen. Utskottet, som finner denna regel välgrundad, anser sig i förevarande sammanhang vidare böra påpeka att den redovisning bland skulderna av inbetalda insatser, som skall ske enligt 41 § 1 mom. B, jämlikt 41 § 2 mom. må ske sålunda att i balansräkningen (inom linjen) anmärkes hela insatskapitalet med angivande av vad därav icke är guldets samt skillnaden utföres som särskild skuldpost. Med dessa bestämmelser vinnes att fordringar å insatser, vare sig förfallna eller ej, icke kunna i balansräkningen upptagas på sätt som ger föreningen sken av att ha en starkare ställning än som verkligen är fallet.

4 §.

Under arbetet å den nya föreningslagstiftningen har övervägts, huruvida en ändring borde ske av det nuvarande systemet att de ekonomiska föreningarna registreras hos länsstyrelserna. Ehuru vissa fördelar utan tvivel äro förknippade med en central registrering, på sätt gäller för aktiebolagen, synes det utskottet uppenbart att i förevarande sammanhang tillräcklig anledning saknas att ifrågasätta någon omläggning beträffande registreringen av ekonomiska föreningar. Den nära kontakten mellan länsstyrelserna, å

ena, samt allmänheten och föreningarna, å andra sidan, leder enligt utskottets uppfattning till en önskvärd förenkling av hela registreringsproceduren, en fördel som ej utan tvingande skäl bör uppgivas. Utskottet vill särskilt framhålla, att länsstyrelserna vilka stå föreningarna till råds i registreringsspörsmål, under hand kunna åstadkomma rättelse eller komplettering av anmälningar till registreringsmyndigheten m. m. I själva verket torde på grund härav sällan förekomma att registrering vägras i följd av något fel i anmälningen (jfr 75 § FL). Utskottet förutsätter att förslaget (jfr 100 §) ej kommer att medföra ändring i nuvarande praxis i detta hänseende.

5 §.

Enligt 5 § första stycket FL skall ekonomisk förening för att kunna vinna registrering bestå av minst fem medlemmar samt i enlighet med lagen ha antagit stadgar och utsett styrelse. Detta stadgande har upptagits i det framlagda förslaget, med den uppmjukning av regeln om minimiantalet medlemmar, att antalet må vara lägre än fem, nämligen tre eller fyra, under förutsättning att minst tre medlemmar utgöras av föreningar som äro registrerade eller ändock att anse som juridiska personer.

I likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* har hemställts att två föreningar, som äro juridiska personer, må kunna bilda en ekonomisk förening.

Principen att ekonomisk förening skall ha ett ej alltför ringa antal medlemmar bör enligt utskottets mening upprätthållas. Utskottet motsätter sig ej den lättnad propositionen innefattar i detta avseende men kan däremot ej finna att bärande skäl tala för att gå ytterligare ett steg i samma riktning och tillåta att två föreningar, som äro juridiska personer, må kunna bilda en ekonomisk förening. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke böra tillstyrka motionärernas förslag på denna punkt.

Därest medlemsantalet understiger det i lagen föreskrivna minimiantalet, inträder likvidationsplikt enligt förslagets 71 §.

7 §.

Enligt gällande lag 8 § skall firman för ekonomisk förening, där medlemmarna ej åtagit sig personlig ansvarighet, innehålla, förutom ordet »förening», orden »utan personlig ansvarighet» eller förkortning härav (»u. p. a.» e. d.). Med hänsyn bl. a. till att propositionen utgår från att ur lagstiftningen utmönstras föreningar m. b. p. a., stadgas i förevarande paragraf i det framlagda förslaget, att ekonomisk förenings firma skall innehålla orden »ekonomisk» och »förening» eller förkortningen »ek. för.».

I likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* anföres, att förkortningen »ek. för.» syntes språkligt otymplig och vore svår att uttala. Motionärerna hemställa, att förkortningen »e. f.» i stället skulle komma till användning.

Mot den av motionärerna föreslagna förkortningen »c. f.» torde kunna invändas, att den ej är tillfredsställande för att identifiera den ekonomiska

föreningen och för övrigt synes kunna föranleda missförstånd. Utskottet, som fördenskull ej vill förorda motionärernas förslag, tillstyrker vad i förevarande hänseende föreslås i propositionen. Att bestämmelsen om den nya firmabeteckningen ej skall utan vidare tillämpas å äldre föreningar, framgår av promulgationslagen 4 § 1 mom.

11 §.

Beträffande innehållet av förevarande paragraf första stycket hänvisas till vad ovan s. 14—17 anförts rörande principen om föreningarnas öppenhet. I paragrafens andra stycke regleras frågan om prövningen av ansökan att vinna medlemskap i en förening.

Med den innebörd begreppet ekonomisk förening fått i det framlagda förslaget 1 § torde det vara ändamålsenligt att i lagstiftningen fastslå grundsatsen att de ekonomiska föreningarna skola vara öppna sammanslutningar, d. v. s. medgiva inträde av nya medlemmar. Såsom ett flertal remissinstanser framhållit är det emellertid nödvändigt att medgiva undantag från nämnda princip i åtskilliga fall och i åtskilliga hänseenden, bl. a. för en hel del föreningar av mindre storlek.

De överväganden som ägt rum rörande förevarande spörsmål ha resulterat i att det framlagda förslaget, 11 § första stycket, upptager en regel av innehåll, att ekonomisk förening icke må vägra någon inträde som medlem, såframt ej med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak särskilda skäl därtill äro.

Mot den utformning öppenhetsprincipen erhållit i propositionen har lagrådet förklarat sig icke ha funnit anledning till erinran. Utskottet anser sig ock kunna tillstyrka förslaget. Vad i likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* anförts rörande ifrågavarande paragraf föranleder ej utskottet till annat uttalande än en hänvisning till utskottets ståndpunktstagande vid 1 § i förslaget.

Den största betydelsen får förevarande stadgande därigenom att det bereder en inträdessökande möjlighet att draga frågan om vägrat medlemskap under domstols prövning. Stadgandets avfattning torde utgöra en garanti för att tillämpningen av detsamma ej kommer att medföra stötande konsekvenser. Sålunda bör exempelvis en person, som med fog kan förväntas komma att motarbeta föreningens verksamhet eller syfte, icke kunna åberopa stadgandet för att vinna medlemskap. Principen om öppenhet bör ej heller kunna leda till att någon skulle kunna tränga sig in i en förening utan att lämna skäligt vederlag, exempelvis i form av inträdesavgift vid sidan av insatsen, för det ekonomiska värde medlemskapet representerar.

12 och 13 §§.

Enligt det framlagda förslaget 12 § första stycket, som i det väsentliga överensstämmer med 13 § FL, är den, till vilken aviiden medlems andel

övergått på grund av bodelning, arv eller testamente, berättigad att i den avlidnes ställe inträda såsom medlem i föreningen, såframt annat icke föranledes av stadgarna.

Andra stycket av 12 § innehåller en uttrycklig bestämmelse om den tidsfrist, inom vilken anmälan om inträde i nu avsedda fall skall ske. Denna frist kan aldrig vara kortare än sex månader efter dödsfallet.

Utskottet tillstyrker förslaget 12 §. Likaså tillstyrkes 13 § första stycket, där bestämmelser upptagits rörande skyldighet för den som efter överlåtelse förvärvat medlems andel att inom viss tid söka inträde i föreningen. Dessa bestämmelser, som avse att förhindra att förvärvare av medlems andel skall kanske under avsevärd tid kunna besitta andelen utan att inträda som medlem, finner utskottet vara av behovet påkallade.

I det framlagda förslaget 13 § andra stycket har införts en bestämmelse av innehåll, att om i stadgarna för förening, där medlemskap är förbundet med ägande eller brukande av fastighet eller drivande av rörelse, föreskrift upptagits om skyldighet för medlem att vid avyttring av fastigheten eller rörelsen eller vid frånträde av bruksrätten jämväl överlåta andel i föreningen och i enlighet med sådan föreskrift överlåtelse ägt rum, förvärvaren skall vara medlem i överlåtarens ställe.

Tvekan har på några håll uttalats rörande lämpligheten av att sålunda under vissa förutsättningar förvärvare av fastighet eller rörelse automatiskt skulle bli medlem i överlåtarens ställe. En ledamot av lagrådet har ansett att stadgandet borde utgå. Samma ståndpunkt intages i de likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438*.

Enligt utskottets uppfattning lär det i allmänhet stå en förening öppet att i stadgarna avsäga sig rätten att pröva, huruvida förvärvare av medlems andel skall antagas till medlem i dennes ställe, och en tolkning av stadgarna lär redan med nuvarande föreningslagstiftning stundom ge förvärvare av medlems andel en rätt att, om så erfordras, efter domstols prövning bli godkänd som medlem i stället för överlåtaren (jfr Nytt Juridiskt Arkiv 1950 avd. I s. 471). Den föreslagna regelns rättsverkningar synes emellertid vara onödigt långtgående. På grund härav och med hänsyn jämväl till det i förslaget 11 § första stycket upptagna stadgandet föreslår utskottet, att andra stycket av 13 § skall utgå.

14—16 §§.

Rätten för en medlem att när som helst utträda ur en förening är att anse som en av grundprinciperna för all föreningslagstiftning. Emellertid bör föreningarna beredas möjlighet att i någon mån trygga sig mot de faror, som äro förbundna med en plötslig nedgång av medlemsantalet, genom att i stadgarna införa temporärt förbud mot uppsägning. Vad i propositionen i dessa hänseenden föreslås i 14 § första stycket överensstämmer med gällande rätt.

Enligt 14 § andra stycket skall befogenheten att på i stadgarna angiven

grund utesluta medlem ur föreningen tillkomma föreningsstämman, såframt i stadgarna icke är annorlunda föreskrivet.

Utskottet tillstyrker vad sålunda föreslagits. Utan uttrycklig lagregel lär vara klart att medlem som uteslutits ur en förening kan, på motsvarande sätt som medlem vilken förvägrats inträde, draga frågan härom under rättslig prövning.

Det skulle uppenbarligen kunna medföra stora olägenheter, om medlemmar ägde utträda ur en förening så gott som omedelbart efter därom gjort tillkännagivande, bl. a. med hänsyn till den uppgörelse beträffande medlems tillgodohavande hos föreningen som förutsättes skola äga rum. Den ständpunkt 15 § i propositionen intager i detta ämne överensstämmer med nuvarande föreningslag. Med vissa angivna undantag skall sålunda avgång ske vid den utgång av räkenskapsår, vilken infaller näst efter en månad eller efter den i stadgarna bestämda längre tid, högst sex månader, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde eller uteslutits eller annan omständighet som föranlett avgången inträffat.

I gällande föreningslag (15 §) fastslås den principen att föreningsmedlem, som avgått ur föreningen, under vissa förutsättningar äger att av föreningen utfå dels den inbetalda insatsen dels ock andel i beslutad vinstutdelning. Härutöver har avgående medlem ej något anspråk på att föreningen utbetalar gottgörelse till honom i anledning av att medlemskapet upphört, sålunda t. ex. ej andel i reservfond eller i andra besparade vinstmedel. Rätten att återfå insats inträder icke omedelbart vid tiden för den räkenskapsavslutning, då avgången ur föreningen anses äga rum, utan först sex månader därefter. Om emellertid inom sagda tidrymd föreningen träder i likvidation eller beslut fattas om dess försättande i konkurs, gäller att den avgångnes rätt att utfå insats skall bedömas efter de föreskrifter lagen ger i fråga om skifte av föreningens tillgångar (59 och 60 §§ FL).

Rätten att vid avgång återfå inbetald insats är — bortsett från nyssnämnda fall av likvidation och konkurs — icke ovillkorlig. Till en början förutsättes att föreningens behållna tillgångar förslå till återbetalningen utan anlitan av reservfond och att övriga medlemmars lika rätt ej trädas för nära. Och vidare medges uttryckligen i lagen att stadgarna med laga verkan kunna — dock med visst undantag — inskränka avgående medlems rätt.

En avgående medlem har som nämnts icke anspråk på någon del i befinnlig reservfond, vilket tydligen beror på att dess ändamål är att trygga föreningens bestånd och möta framtida förluster. Han är ej heller berättigad att utbekomma andel i odisponerad vinst. En rätt för avgående medlem att få utbryta andel i odisponerad vinst skulle kunna utgöra en lockelse till utträde ur föreningen och därigenom bli en fara för dess fortsatta verksamhet. Det ekonomiska gagn, som föreningsmedlemmar söka genom föreningens verksamhet, är för övrigt reglemässigt icke vinstutdelning i vanlig mening.

Den ständpunkt som gällande föreningslagstiftning intager i nu behand-

lade ämnen bör enligt utskottets mening upprätthållas. Så har ock skett i det framlagda förslaget 16 § 1 mom. Medlems rätt i samband med avgång föreslås nämligen alltjämt skola vara begränsad till att återfå inbetalda insatser och andel i beslutad vinstutdelning, varjämte speciella regler givas dels för den händelse likvidation eller konkurs inträffar inom sex månader från avgången, dels beträffande möjligheten att i stadgarna ytterligare inskränka avgående medlems rätt

I likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* har hemställts om sådan ändring av regeln rörande avgående medlems rätt i nyssnämnda fall av likvidation eller konkurs, att därav skulle framgå att medlem, som avgått inom sex månader före föreningens trädande i likvidation eller innan konkursbeslut meddelats, hade samma rätt att utfå såväl insatser som andel i behållna tillgångar som övriga medlemmar. Utskottet vill häremot framhålla att det är naturligt att ifrågavarande bestämmelse i propositionen, liksom i gällande lag, endast tager sikte på medlems rätt att utfå insatser, eftersom bestämmelsen utgör ett i borgenärernas intresse uppställt undantag från huvudregeln om medlems rätt att vid avgång återfå inbetalda insatser. Visserligen är det sant att den av motionärerna påyrkade ändringen icke kan lända borgenärerna till förfång, enär dessa förutsättas skola vara gottgjorda för sina fordringar innan eventuellt överskott skiftas (jfr förslaget 88 §), men densamma synes mindre väl ansluta sig till principen att överskott normalt fördelas endast mellan medlemmar. Det bör emellertid observeras, att enligt nya lagen 6 § 10 stadgarna obligatoriskt skola angiva huru vid föreningens upplösning skall förfaras med behållna tillgångar. Hinder lär ej föreligga att i stadgarna upptaga föreskrift exempelvis därom att medlemmar som avgått inom sex månader eller 1 år före likvidationstillståndets inträde skola erhålla andel i behållna tillgångar enligt samma grunder som de som då ännu voro medlemmar i föreningen.

Av det anförda framgår att utskottet ej funnit anledning till någon saklig erinran mot det framlagda förslaget 16 § 1 mom. En redaktionell jämkning har emellertid vidtagits i momentets andra stycke.

Stadgandet i 16 § 2 mom. i propositionen är av samma innebörd som 16 § FL och tillstyrkes av utskottet.

På grund av ändrad numrering av vissa paragrafer i förslaget ha i 15 § första stycket och 16 § 1 mom. tredje stycket förekommande hänvisningar till andra lagrum undergått jämkning.

17 §.

Beträffande de i det framlagda förslaget intagna reglerna rörande reservfond hänvisar utskottet till redogörelsen i det föregående (s. 17—19).

En tillfredsställande kapitalbildning bör eftersträvas inom de ekonomiska föreningarna och i detta syfte anser utskottet att lagregler äro påkallade rörande tvångsvis avsättande av överskottsmedel till reservfond. Det i förevarande paragraf uppställda målet att i en förening det inbetalda insatskapitalet och reservfonden böra uppbringas till den storlek att de an-

tingen täcka vad som motsvarar tillgångarnas bokförda värde utöver 60 procent därav eller ock svara mot föreningens verkliga skulder anser utskottet kunna godtagas.

Enligt propositionen föreligger skyldighet för en förening att till reservfond avsätta 5 procent ej endast av den redovisade årsvinsten utan jämväl av efterlikvider, återbärningar eller liknande gottgörelser som på grund av rörelsens resultat tillgodoförts medlemmar eller andra, även om gottgörelsen icke inräknats i årsvinsten. Från åtskilliga håll ha invändningar riktats mot att avsättningsplikten sålunda under vissa förutsättningar skall beräknas å belopp, som ej ingår i årsvinsten, och i likalydande *motionerna I: 328* och *II: 439* yrkas, att bestämmelsen härom måtte utgå men att å andra sidan avsättningen å årsvinsten fastställes till 10 procent. Nämnda invändningar synas vara överdrivna, och utskottet kan ej dela de i *motionerna* uttalade farhågorna för att de föreslagna reglerna skulle stimulera föreningarna till en lättsinnig prispolitik och sålunda leda till att den egna kapitalbildningen hämmas i stället för att främjas. Enligt utskottets mening lära bestämmelserna tvärtom vara ägnade att hos föreningsstyrelser inskarpa vikten av och öka förståelsen för en sund konsolidering. I vart fall torde för föreningarna några olägenheter icke uppstå av lagbestämmelserna angående reservfond, därest desamma utformas i enlighet med utskottets i det följande gjorda förslag om ändring i propositionen.

Nämnda ändringsförslag hänför sig till 1 mom. andra stycket av förevarande paragraf. Där upptages enligt propositionen en i förhållande till de tidigare berörda reglerna självständig föreskrift därom att reservfondsavsättningar alltid skola ske till dess reservfonden motsvarar 20 procent av det inbetalda insatskapitalet. Denna föreskrift synes utskottet icke vara helt ändamålsenlig även om erkänns må att tillskapande av en reservfond, vid sidan av insatskapitalet, är ett berättigat önskemål med hänsyn till att reservfonden utgör det enda verkligt bundna egna kapitalet hos en ekonomisk förening. Man bör ej heller bortse från att de ekonomiska föreningarna i stor utsträckning föredragit att öka kapitalbildningen genom höjning av insatskapitalet i stället för genom öppen fondbildning. Härtill kommer att insatskapitalet i flertalet föreningar är tämligen stabilt.

På grund av det anförda kan enligt utskottets åsikt 17 § 1 mom. andra stycket andra punkten i propositionen utgå. Eftersom å andra sidan en viss spärr i fråga om rätten att medräkna insatserna i det egna kapital, som enligt första punkten av samma stycke skall ställas i relation till föreningens tillgångar eller till föreningens skulder, lärer vara erforderlig, om man vill eftersträva att föreningarna i allmänhet skola bilda reservfonder av någon storlek, förordar utskottet i stället en komplettering av sistnämnda punkt, av innebörd att vid sagda beräkning det inbetalda insatskapitalet icke må tagas i betraktande i den mån det överstiger tio gånger reservfondens belopp.

I anslutning till 40 § 2 mom. i det framlagda förslaget har i motioner påyrkats en utvidgning av rätten att uppskriva anläggningstillgångar bl. a.

så tillvida att uppskrivning skall få ske, inom viss gräns, under förutsättning att det belopp varmed uppskrivning sker användes till ökning av insatskapitalet. Utskottet, som på sätt vid 40 § anföres avstyrker motionerna, vill i förevarande sammanhang framhålla att ett bifall till motionärernas yrkande skulle ha återverkat på skyldigheten för en förening att avsätta medel till reservfond enligt nu ifrågakvarande bestämmelser. I den mån en s. k. dold reserv framtages och öppet redovisas på tillgångssidan samt motsvarande ökning sker av insatskapitalet (inbetalade insatser) minskar nämligen automatiskt kravet på konsolidering. Mot ett sådant resultat lära visserligen befogade invändningar knappast kunna resas. Däremot torde anledning saknas att i berörda syfte utvidga uppskrivningsrätten, med hänsyn dels därtill att förslagets konsolideringsregler icke sträcka sig särskilt långt, dels ock därtill att den i 17 § 2 mom. intagna dispensregeln torde kunna tillämpas i fall där en konsolidering genom avsättningar till reservfond skulle framstå som tämligen meningslös på den grund att i verkligheten en fullt betryggande konsolidering måste anses vara för handen genom förekomsten av dolda reserver.

I likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* har till regeln i 17 § 1 mom. tredje stycket angående reservfondens nedsättning för förlusttäckning förordats ett tillägg, innebärande att en successiv nedsättning av reservfonden borde få ske om densamma de tre sistförflutna åren överstigit fondens legala minimum. Då förslagets konsolideringsregler, som nyss nämnts, icke sträcka sig särskilt långt och en tillämpning av dispensregeln i 17 § 2 mom. synes kunna komma i fråga, därest undantagsvis en minskning av reservfonden för annat ändamål än förlusttäckning skulle befinnas motiverad, anser utskottet en föreskrift i berörda hänseende knappast påkallad.

18 §.

I förevarande paragrafs första stycke har upptagits bestämmelse därom att utdelning ej må ske av annat än den vinst som förefinnes enligt fastställd balansräkning för sista räkenskapsåret samt att utdelning av vinst eller utbetalning av gottgörelse varom i 17 § förmäles ej må äga rum i vidare mån än att föreskriven avsättning till reservfonden kan verkställas. Vidare har föreslagits stadgande av innebörd att utbetalning till medlemmarna av föreningens tillgångar i övrigt ej må ske annorledes än genom återbetalning av insatser vid medlems avgång eller i samband med nedsättning av insatsernas belopp.

Andra stycket innehåller den i redogörelsen ovan berörda bestämmelsen att utdelning, som beräknas annorledes än i förhållande till den omfattning vari föreningens verksamhet tagits i anspråk, må fastställas till högst 5 procent för år å inbetalda insatser.

I likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* har, i anslutning till yrkandet beträffande förslagets 1 §, hemställts att andra stycket av 18 § måtte utgå.

Utskottet har ej någon erinran mot bestämmelserna i förevarande para-

grafs första stycke. Stadgandet i andra stycket ansluter sig enligt utskottets åsikt väl till de allmänna kriterier som uppställas för att en förening skall kunna vinna registrering enligt förslaget, nämligen att fråga ej är om en vanlig kapitalassociation. Det motionsvis framförda yrkandet om att stadgandet bör utgå kan således ej tillstyrkas. Med hänsyn till den komplettering utskottet förordar av lagtexten till 1 § i förslaget har utskottet emellertid ansett en ändring böra ske även av texten till 18 § andra stycket. Denna ändring innebär att regeln om utdelningsbegränsning bör gälla utdelning som beräknas annorledes än i förhållande till den omfattning vari medlemmarna deltagit i föreningens verksamhet eller denna eljest tagits i anspråk.

24 §.

Beträffande styrelsens åligganden innehåller gällande föreningslag ej några närmare föreskrifter. Det är emellertid enligt utskottets mening lämpligt att i lagen fastslås styrelsens plikter i särskilt viktiga hänseenden såsom i fråga om föreningens bokföring och medelsförvaltningen samt beträffande styrelsens skyldighet att sörja för en tillfredsställande organisation av föreningens verksamhet och att utöva tillsyn över föreningens befattningshavare. Mot vad i dessa avseenden föreslås i förevarande paragraf första stycket har utskottet ej någon erinran. Utskottet tillstyrker jämväl den i paragrafens andra stycke styrelsen ålagda skyldigheten att i vissa situationer sammankalla föreningsstämma för prövning av frågan om föreningen bör träda i likvidation.

Även om styrelsen, som enligt propositionen alltid skall bestå av minst tre ledamöter, principiellt är i sin helhet ansvarig för att styrelsens åligganden behörigen fullgöras, bör en inom styrelsen gjord arbetsfördelning inverka på de enskilda styrelseledamöternas ansvarighet, såväl civilrättsligt som straffrättsligt. Praxis går otvivelaktigt i denna riktning. I viss mån sanktioneras genom förslaget en sådan utveckling i det att föreningsstämmans beslut beträffande decharge för styrelsens ledamöter förutsättes skola avse en individuell decharge för ledamöterna (63 §). Framhållas må ock att vissa åligganden enligt förslaget vila på styrelsens ordförande personligen, exempelvis enligt 25 och 37 §§.

Utredningen hade i sitt betänkande upptagit en bestämmelse av innehåll att styrelsen ägde, såframt den enligt stadgarna eller beslut å föreningsstämma hade befogenhet därtill, utse en person inom eller utom styrelsen att såsom föreståndare (verkställande ledamot, affärsledare) under styrelsens inseeende handha den löpande förvaltningen av föreningens angelägenheter. Föredragande departementschefen har uttalat att de praktiska syften, som uppburo denna bestämmelse, i erforderlig utsträckning torde kunna tillgodoses medelst organisatoriska anordningar inom ramen av förslagets övriga regler, exempelvis genom att styrelsen åt viss person uppdrager vissa förvaltningsbefogenheter eller den närmaste ledningen av viss gren av föreningens verksamhet. I enlighet härmed har bestämmelsen icke medtagits i propositionen. Utskottet delar departementschefens uppfattning

på denna punkt. Även utan lagregler i ämnet torde vara tydligt att den arbetsfördelning, som kommer till stånd genom att styrelsen uppdrager göromål tillhörande den löpande förvaltningen åt en föreståndare eller affärsledare, blir — vare sig denne tillhör styrelsen eller ej — av betydelse i vart fall för utkrävandet av det straffrättsliga ansvaret för förseelser av övervägande ordningskaraktär (jfr Nytt Juridiskt Arkiv 1950 avd. I s. 51).

26 §.

Beträffande villkoren för styrelsens beslutförhet och för giltigt styrelsebeslut föreskrives i 23 § FL att, där ej annorlunda är bestämt i stadgarna, styrelsen är beslutför, då mer än halva antalet ledamöter äro närvarande, samt att som styrelsens beslut gäller den mening, om vilken de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening som biträdes av ordföranden vid sammanträdet. I fråga om lämpligheten av de i överensstämmelse härmed i förslaget 26 § första stycket och andra stycket första punkten intagna reglerna läser meningsskiljaktighet ej råda.

Propositionen upptager emellertid i 26 § andra stycket andra punkten en ny regel, vartill motsvarighet finnes i aktiebolagslagen, av innehåll att om styrelsen icke är fulltalig, beslut må anses föreligga allenast där av de tillstädesvarande ett antal överstigande en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter enat sig. Mot en dylik regel ha invändningar rests i några remissvar, och i de likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* hemställes att bestämmelsen måtte utgå.

Utskottet finner visserligen god ordning kräva, att styrelsebeslut i betydelsefulla angelägenheter icke fattas av en alltför ringa del av hela antalet styrelseledamöter, och anser fördenskull att en regel av nyss angiven innebörd vilar på en riktig tanke. Å andra sidan kan icke förnekas att en dylik regel torde komma att vålla en del praktiska svårigheter med hänsyn till att styrelserna i ekonomiska föreningar ej sällan bestå av ett stort antal ledamöter. På grund härav och då man i föreningslagstiftningen bör sträva efter att undvika sådana lagbestämmelser av övervägande formell natur, som ej äro påkallade av särskilda skäl, har utskottet stannat för att föreslå att sista punkten av 26 § andra stycket utgår. Utskottet vill påpeka att det naturligen står en förening fritt att i stadgarna införa strängare krav å giltigt styrelsebeslut än lagen upptager.

32 §.

De i förevarande paragraf upptagna bestämmelserna om begränsning genom särskilda föreskrifter eller på grund av jäv i styrelsens och annan ställföreträdarens befogenhet, vilka bestämmelser i det väsentliga hämtats från gällande lag 22 §, tillstyrkas av utskottet. En nyhet är bestämmelsen i första stycket tredje punkten att styrelsen och annan ställföreträdare för föreningen icke må efterkomma föreskrift av föreningsstämma om sådan åtgärd avseende förvaltningen av föreningens angelägenheter, vars verkställighet styrelsen finner innebära ett uppenbart åsidosättande av föreningens intressen.

Viss tveksamhet har uttalats rörande grunden till och innebörden av berörda bestämmelse. Utskottet vill på grund härav erinra om att, då en motsvarande bestämmelse infördes i nya aktiebolagslagen, som skäl härför anfördes att, därest bolagsstämman skulle fatta beslut om sådan åtgärd avseende förvaltningen av bolagets angelägenheter, som styrelsen finner uppenbart strida mot bolagets intressen, det borde åligga styrelsen att vägra verkställa åtgärden. En sådan ståndpunkt syntes nämligen påkallad ej minst av hänsyn därtill, att bolagets styrelse ofta utövade ett dominerande inflytande på stämman och att eljest styrelsen kunde ha möjlighet att skaffa sig ett föregående samtycke av bolagsstämman till vissa åtgärder och därigenom undandraga sig ansvarigheten för dessa. Den nya bestämmelsen ansågs få sin främsta betydelse såsom ägnad att upprätthålla styrelsens ansvarighet för förvaltningen av aktiebolagets angelägenheter.

Vad sålunda åberopats som motiv för aktiebolagslagens ifrågavarande bestämmelse torde i stort sett ha sin tillämpning jämväl beträffande de ekonomiska föreningarna.

40 §.

Förevarande paragraf, som saknar motsvarighet i FL, upptager regler för tillgångarnas värdering. Förslaget skiljer mellan tillgångar avsedda till stadigvarande bruk för föreningen (anläggningstillgångar) och andra tillgångar (omsättningstillgångar). I fråga om anläggningstillgångarnas värdering är huvudregeln den, att de må upptagas högst till belopp motsvarande anskaffnings- resp. tillverkningskostnaderna (1 mom.). Å detta belopp skola avskrivningar sedan göras enligt vissa i lagen angivna grunder. Beträffande omsättningstillgångarnas värdering tillämpas lägsta värdets princip. Omsättningstillgång må sålunda ej upptagas vare sig över sitt verkliga värde, vilket i lagen angivits såsom försäljningsvärdet efter avdrag för försäljningskostnaderna, eller till högre belopp än det, vartill kostnaderna för dess anskaffning eller tillverkning uppgått (4 mom.).

Rätt till uppskrivning av anläggningstillgångars värde medges i viss begränsad utsträckning och under vissa förutsättningar (2 mom.). Sådan rätt föreligger endast beträffande andra anläggningstillgångar än andelsrättigheter och fordringar och under villkor dels att tillgångarna måste anses äga ett bestående värde väsentligt överstigande det belopp vartill de äro uppförda i närmast föregående balansräkning, dels ock att det belopp varmed uppskrivning sker användes till erforderlig avskrivning på värdet av andra anläggningstillgångar. Uppskrivning må ske högst till det bestående värdet och i fråga om fast egendom ej över taxeringsvärdet.

I vidare mån än vad som följer av vad förut sagts må anläggningstillgång ej upptagas till högre belopp än det vartill den varit uppförd i närmast föregående balansräkning (3 mom.).

Beträffande reglerna om uppskrivning av anläggningstillgångar ha vissa erinringar framställts i de avgivna yttrandena. Advokatsamfundets styrelse har förordat, att möjlighet borde beredas till uppskrivning av aktier och

andra andelsrättigheter av anläggningstillgångs natur, såframt uppskrivningen användes till avskrivning å andra anläggningstillgångar.

I likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* har hemställts om vissa ändringar av förevarande paragraf, av innebörd, dels att uppskrivningsrätten skulle gälla alla anläggningstillgångar utan inskränkning, dels ock att det belopp varmed uppskrivning sker skulle få användas, förutom för erforderlig avskrivning på värdet av andra anläggningstillgångar, även för ökning av insatskapitalet »att fördelas mellan medlemmarna efter de grunder, som enligt föreningens stadgar gälla för användande av föreningens behållna tillgångar vid föreningens upplösning». Beslut om uppskrivning, som innefattade att beloppet skulle användas till ökning av insatskapitalet, föreslås enligt *motionerna* ej få gå i verkställighet förrän ett år förflutit från det beslutet träffades.

I likhet med vad föredragande departementschefen uttalat vid förevarande paragraf anser utskottet att försiktighet bör iakttagas i fråga om rätten att uppskriva anläggningstillgångar. Av praktisk betydelse torde främst vara möjligheten att uppskriva fastigheter, maskiner och inventarier, men fall torde kunna tänkas då en uppskrivning av andra anläggningstillgångar kan synas motiverad. Utskottet anser att några avgörande betänkligheter mot att uppskrivningsrätten utsträcker till att omfatta alla anläggningstillgångar icke möta, därest såsom utskottet i likhet med propositionen förutsätter krav uppställas därå att det belopp, varmed uppskrivning sker, användes till erforderlig avskrivning på värdet av andra anläggningstillgångar.

Av det sist sagda framgår att utskottet icke delar motionärernas uppfattning att uppskrivningsmedel borde få användas till ökning av insatskapitalet. Som skäl för motionärernas yrkande i denna del anföres bl. a. att en dylik rätt skulle ha stor betydelse vid genomförandet av fusioner mellan ekonomiska föreningar. Det påpekas jämväl att den förordade ändringen stode i överensstämmelse med aktiebolagslagens uppskrivningsregler, varmed tydligen åsyftas utgivande av s. k. fondaktier enligt aktiebolagslagen 64 § jämförd med 100 § 2 mom. första stycket b). Utskottet vill häremot erinra att på denna punkt någon efterbildning av aktiebolagslagens regler icke synes sakligt motiverad och ej heller praktiskt genomförbar, med hänsyn främst till skillnaden mellan den rätt som innefattas i aktien och den rätt som tillkommer en medlem i en ekonomisk förening på grund av inbetalda insatser. En höjning av insatskapitalet på ifrågasatt sätt skulle medföra en ökning av medlemmars rätt att vid utträde ur föreningen återfå verkställda insatser, varigenom sålunda ett utflöde av kapital från föreningen motsvarande uppskrivningsmedel bleve möjligt. En liknande situation kunde tänkas inträffa efter beslut om nedsättning av insatsernas belopp enligt förslaget 68 § sista stycket. Några till borgenärernas skydd givna regler, liknande dem som aktiebolagslagen uppställer för beslut om nedsättning av aktiekapitalet, finnas ej i gällande föreningslag, och det lär ej böra ifrågakomma att i detta hänseende införa någon regel utöver den i sistnämnda lagrum (och 44 § sista

stycket FL) upptagna, nämligen att beslut om nedsättning av insatserna ej må verkställas förrän ett år efter beslutets registrering.

De fördelar som en utvidgad uppskrivningsrätt enligt motionerna skulle innebära för genomförandet av fusioner torde icke vara av den natur att fördenskull uppskrivningsrätten bör utvidgas. Utskottet hänvisar i detta hänseende till utskottets uttalanden nedan vid 83 samt 96—98 §§.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet de i 40 § föreslagna bestämmelserna, dock med den ändringen att uppskrivningsregeln i 2 mom. bör gälla anläggningstillgångar utan undantag.

41 §.

Bestämmelserna i förevarande paragraf om sättet för balansräkningens uppställande innebära i fråga om redovisningen av föreningens tillgångar att särskild redovisning måste ske av anläggningstillgångar och omsättningstillgångar. Beträffande balansräkningens skuldsida föreslås, att i särskilda poster skola upptagas dels inbetalda insatser, dels reservfonden och andra fonder, var för sig, dels långfristiga skulder, dels kortfristiga skulder, dels oguldna skatter, belöpande på tiden före räkenskapsårets utgång, och dels vinst å föreningens verksamhet.

I likalydande *motionerna I: 329* och *II: 438* har anförts, att den föreslagna systematiken för skuldsidans uppställning icke vore den mest använda och ändamålsenligaste, samt hemställts att bland skulderna skulle redovisas under rubriken »Eget kapital» a) inbetalda insatser b) reservfond c) andra fonder var för sig. Särskild redovisning av oguldna skatter har icke medtagits i motionärernas förslag till uppställning av skuldsidan.

Enligt utskottets uppfattning synes det lämpligt att i lagen uppställa ett normalschema för balansräkningen, och mot de i detta hänseende föreslagna reglerna, som nära ansluta sig till bestämmelserna i aktiebolagslagen 101 §, har utskottet ej någon egentlig erinran.

Ehuru enligt det framlagda förslaget hinder ej föreligger att på skuldsidan införa rubriken »Eget kapital», på sätt yrkats i motioner, synes det utskottet som om ett lagfästande av en dylik ordning vore att rekommendera i synnerhet som därigenom starkare skulle markeras skillnaden mellan föreningens verkliga skulder och andra s. k. skuldposter i balansräkningen. Även i ett annat hänseende synes en ändrad uppställning av skuldsidan vara att föredraga, nämligen såtillvida att först upptagas verkliga skulder och därefter föreningens eget kapital, d. v. s. insatser, reservfond och andra fonder samt övriga vinstmedel. Att kräva redovisning i särskild post av oguldna skatter, belöpande på tiden före räkenskapsårets utgång, finner utskottet vara motiverat, även om efter källskattereformens genomförande de oguldna skatterna regelmässigt uppgå till lägre belopp än tidigare.

I enlighet med det anförda förordar utskottet viss ändring av lagtexten till 41 § 1 mom. B.

Förevarande paragraf 2 mom. innehåller vissa regler beträffande redovisningen av insatser. Härom hänvisar utskottet till uttalandet under 2 §.

42 och 43 §§.

I den förra av dessa paragrafer ha upptagits bestämmelser om innehållet av den årliga vinst- och förlusträkningen. Bestämmelserna ha givits i anslutning till ett schema, vilket främst åsyftar att tillgodose kravet att intäkter från rörelsen skola särskiljas från andra intäkter, vinstutdelning å aktier, räntor o. d. Driver ekonomisk förening av varandra väsentligen oberoende rörelsegrenar, kräves särskild redovisning för intäkten av resp. förlust å varje rörelsegren, där det ej finnes kunna lända till förfång för föreningen. Mot svarighet till nämnda föreskrifter finnes i aktiebolagslagen 102 §.

En närmare belysning av årsresultatet erhålles genom de upplysningar vilka enligt 43 § skola lämnas i förvaltningsberättelsen och som i viktiga hänseenden komplettera de uppgifter rörande föreningens ställning och verksamhetens resultat som intagas i balansräkningen samt vinst- och förlusträkningen. Nämnda paragraf 1 mom. stadgar att upplysningar skola lämnas bl. a. om hela intäkten av föreningens rörelse under året (omsättningssumman), om taxeringsvärden och brandförsäkringsbelopp å vissa anläggningstillgångar samt i viss omfattning angående antalet anställda samt löner och ersättningar som utbetalats till föreningens anställda och befattningshavare.

Enligt 43 § 2 mom. skall förvaltningsberättelsen innehålla särskild redogörelse dels för uppskrivning av anläggningstillgångar, som verkställts under året, dels ock för vissa andra mera betydande ändringar som i förhållande till tidigare årsredovisning vidtagits i fråga om tillgångarnas värdering m. m.

Utskottet tillstyrker 42 § av det framlagda förslaget och har ej heller något att erinra mot att föreningarna åläggas att i förvaltningsberättelsen lämna upplysningar i den utsträckning som sägs i 43 §. Upplysningarna äro ägnade att ge en närmare inblick i föreningens ekonomiska förhållanden, till gagn ej blott för föreningens delägare och borgenärer utan även för det allmänna och företagets anställda. Det bör framhållas att bestämmelserna i sistnämnda paragraf nära ansluta sig till 103 § aktiebolagslagen, vilket lagrum omarbetades år 1950 i samband med den utvidgning av aktiebolagens publika redovisningsskyldighet, som kom till stånd i ändamål att bereda ökad insyn i företagens ekonomiska förhållanden.

I ett hänseende har utskottet funnit att upplysningsplikten bör något utvidgas. Enligt det framlagda förslagets 43 § 1 mom. första stycket andra punkten skola i förvaltningsberättelsen lämnas vissa upplysningar, i den mån det finnes kunna ske utan förfång för föreningen, bl. a. rörande väsentliga förändringar i medlemsantalet under räkenskapsåret. Det är vanligt, att styrelseberättelserna innehålla redogörelser i detta hänseende, och man torde knappast kunna tänka sig fall då härav skulle uppstå olägenheter för föreningen. I anslutning till vad vissa remissinstanser uttalat förordar utskottet att kravet att lämna upplysningar angående väsentliga variationer i medlemsstocken göres ovillkorligt. Det synes sålunda icke böra stå öppet för styrelsen att underlåta att giva upplysningar i förevarande avseende under återopande

av att föreningen skulle kunna lida förfång därav. Utskottet förordar därför en ändrad avfattning av lagtexten till första och andra punkterna av 43 § 1 mom. första stycket.

Uppgifter rörande föreningens anställda och om utbetalda löner skola lämnas under förutsättning att medelantalet anställda under räkenskapsåret överstigit tio. Huru medelantalet skall uträknas ankommer på föreningens eget bedömande. Det torde exempelvis kunna visa sig lämpligt att en genomsnittssiffra för året erhålles med ledning av antalet anställda vid varje kvar-
talsskifte e. d.

Utskottet vill i anslutning till reglerna om årsredovisning erinra om att propositionen, i likhet med utredningens förslag, icke upptager några regler avseende *redovisningen för koncernförhållanden*. Föredragande departementschefen har, efter en redogörelse för de skäl som utredningen åberopat för sitt ståndpunktstagande i detta hänseende, framhållit bl. a. (prop. s. 141) att en koncernredovisning otvivelaktigt vore till stor nytta och att aktiebolagslagens regler i ämnet säkerligen varit av värde men att det icke syntes lämpligt att tynga föreningslagstiftningen med tämligen komplicerade föreskrifter beträffande koncernföretag. Därvid har åberopats att man i vart fall för närvarande icke torde kunna gå längre än att uppställa vissa allmänna riktlinjer för en koncernredovisning, varmed emellertid mycket ej stode att vinna. Spörsmålet om redovisningen liksom om revisionen i koncernförhållanden syntes enligt departementschefen, när förhållandena så påkalla, böra upptagas till förnyad prövning i ett vidare sammanhang.

Vad departementschefen sålunda anfört föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

44 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om publicitet för årsredovisningshandlingarna, d. v. s. balansräkningen, vinst- och förlusträkningen samt förvaltningsberättelsen, ävensom för revisionsberättelsen. Medan enligt paragrafens första stycke styrelsen ålägges att senast sju månader efter räkenskapsårets utgång hålla nämnda handlingar hos föreningen tillgängliga för envar som vill taga kännedom om desamma, öppnar paragrafens andra stycke möjlighet för länsstyrelsen att infordra avskrift av handlingarna.

Föredragande departementschefen har beträffande stadgandet i andra stycket uttalat bl. a. att avsikten med stadgandet vore att det skulle ankomma på länsstyrelsens bedömande, huruvida den skulle anmoda föreningen att inkomma med redovisningshandlingar och revisionsberättelse, samt att en medlem i föreningen alltså ej ägde laglig rätt att påfordra att myndigheten infordrade handlingarna.

I likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* har yrkats, att paragrafen borde kompletteras med en bestämmelse av innehåll att länsstyrelsen vore skyldig att utfärda anmodan till föreningens styrelse att insända redovisningshandlingarna så snart någon gjorde framställning därom.

För de ekonomiska föreningarna bör otvivelaktigt införas en publik redovisning i någon form. Att fordra att årsredovisningshandlingarna städse skola insändas till länsstyrelserna, vilka ju förutsättas fortfarande skola vara registreringsmyndighet för föreningarna, vore enligt utskottets förmenande icke lyckligt. Det sätt, varpå det framlagda förslaget söker tillgodose publicitetskravet, finner utskottet däremot godtagbart.

Förslaget innebär att publiciteten i första hand uppnås genom att envar äger hos föreningen taga del av redovisningshandlingarna. I andra hand kunna handlingarna infordras av länsstyrelsen, där de bliva offentliga. Bortsett från de fall, där handlingarnas infordrande kan påkallas av något allmänt intresse, är avsikten med förslaget uppenbarligen att medlem eller borgenär hos föreningen eller annan enskild kan vända sig till länsstyrelsen och begära dess medverkan för publicitetens tryggande, så snart härför kan åberopas ett rimligt skäl. Att länsstyrelsen bör tillmötesgå en hemställan om handlingarnas infordrande, där vederbörande gör troligt att han förgäves sökt taga del av desamma hos föreningen, lärer vara klart utan direkt lagbestämmelse. Utskottet har förty ansett en komplettering av paragrafen i enlighet med de väckta motionerna icke vara erforderlig.

45—51 §§.

Gällande föreningslags bestämmelser om kontrollen inom de ekonomiska föreningarna äro knapphändiga. Enligt 30 § FL skola styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper granskas av en eller flera revisorer, utsedda å föreningsstämma eller på annat i stadgarna angivet sätt. Föreskrifter om villkor för rätt att vara revisor finnas ej i vidare mån än att förbud uppställles att till revisor utse den som är i föreningens eller styrelseledamots tjänst. Revisorerna skola över sin granskning avgiva revisionsberättelse, vilken jämte styrelsens förvaltningsberättelse skall framläggas å föreningsstämma (32 §). Lagen innehåller vidare stadgande om möjlighet för viss minoritet att utverka tillsättande genom länsstyrelsen av s. k. minoritetsrevisor (31 §).

De i propositionen under 45—51 §§ föreslagna bestämmelserna om revision innebära viktiga nyheter i flera hänseenden. Till en början uppställas särskilda krav å revisors kvalifikationer. Revisor skall sålunda vara myndig och ha den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till föreningens verksamhet erfordras för uppdraget, varjämte vissa personer förklaras obehöriga att fungera som revisorer (46 § 1 mom.). Utförliga regler givas vidare i fråga om revisorernas plikter och innehållet av revisionsberättelsen (50 och 51 §§). Bland andra nyheter må nämnas *att* under vissa förutsättningar juridisk person må utses till revisor (46 § 2 mom.), *att* om revisor ej utses eller till revisor utses en icke behörig person länsstyrelsen äger förordna revisorer (47 §), *att* åt revisor i viss utsträckning inrymmes rätt att vid sitt granskningsarbete anlita medhjälpare (49 §) *samt att* stadgande upptagits om att den som utsetts till revisor ofördrojligen skall erhålla underrättelse därom (45 § sista stycket).

Förslaget bibehåller rätten för en minoritet att utverka tillsättande av mi-

noritetsrevisor (48 §). Medan för närvarande gäller att denna rätt tillkommer en minoritet å minst en femtedel av samtliga röstberättigade, behöver enligt förslaget minoriteten endast uppgå till en tiondel av samtliga i föreningen röstberättigade.

Genom de föreslagna bestämmelserna torde en välbehövlig förstärkning av revisorernas ställning komma till stånd. Förslaget synes även i övrigt, så långt lämpligen kan ske, ha sört för att en tillfredsställande revision skall äga rum inom de ekonomiska föreningarna. Utskottet tillstyrker därför bestämmelserna. Dock förordar utskottet den jämkningen i 49 § andra stycket, att revisors rätt enligt samma lagrum att anlita medhjälpare vid fullgörande av sitt granskningsuppdrag skall gälla oberoende av i vilken ordning revisorn utsetts. Enligt utskottets förmenande saknas nämligen anledning att, på sätt skett i det framlagda förslaget, från denna möjlighet utestänga revisor som utses av länsstyrelsen enligt 47 eller 48 §. I 49 § andra stycket böra förty orden »som utsetts enligt 45 §» utgå ur lagtexten.

Utskottet vill i förevarande sammanhang erinra om att förslaget innehåller vissa bestämmelser om skadeståndsskyldighet för revisor (106 och 107 §§) samt om straff för revisor (110 § 4 och 6 samt 111 § 5). Straff för åsidosättande av tystnadsplikt stadgas för såväl revisorer som revisors medhjälpare (110 § 6).

52—62 §§.

Föreningsstämman är den sammankomst, där föreningsmedlemmarna utöva beslutanderätten i föreningens angelägenheter. Efter införandet år 1928 i föreningslagen av regler om ett representativt system inom de ekonomiska föreningarna har emellertid gällt den ordningen beträffande föreningarnas beslutande organ att föreningsstämmans befogenhet kan, därest föreskrift därom införts i stadgarna, utövas av valda ombud (39 a §). Beslut rörande ändring av stadgarna i vissa angivna hänseenden är dock förbehållet den egentliga föreningsstämman.

I det framlagda förslaget ha regler om föreningsstämma upptagits under 52—62 §§. Förslaget 62 § innebär den ändringen i förhållande till nuvarande lag, att åt fullmäktigsammanträde kan givas generell behörighet, d. v. s. kompetens att besluta i samtliga angelägenheter som eljest ankomma på föreningsstämman (utom val av fullmäktige). Häremot ha remissinstanserna ej framställt invändningar. Ej heller utskottet finner anledning till erinran på denna punkt. Att ifrågavarande ändring nödvändiggjort upptagande av bestämmelser, ägnade att bereda medlemmarna ett visst skydd för det fall att fullmäktige träffa avgöranden som innefatta särskilt betydelsefulla rubbningar i de enskilda medlemmarnas ställning gentemot föreningen, framgår av 62 § sista stycket och 68 § andra stycket samt 96 § 2 mom. i utskottets förslag (98 § 2 mom. enligt propositionen).

Förutom i nu nämnda avseende innehåller förevarande avdelning av förslaget regler av mera principiell betydelse i 56 och 57 §§. I 56 § ha upptagits föreskrifter angående medlems rösträtt och fattande av beslut å för-

eningsstämma, väsentligen överensstämmande med 36 § FL. Förslagets 57 § ger till en början (1 mom.) bestämmelser rörande den ordinarie föreningsstämma, som årligen skall hållas för fattande av beslut om balansräkningens fastställande och dispositionen över eventuellt förefintlig vinst samt om ansvarsfrihet åt styrelsen. Stämman skall hållas inom sex månader eller den kortare tid, som kan vara föreskriven i stadgarna, efter utgången av varje räkenskapsår. Vidare innehåller 57 § 2 mom. bestämmelser rörande styrelsens skyldighet att å föreningsstämma lämna av medlemmar begärda upplysningar beträffande föreningen.

De omförmälda bestämmelserna anser sig utskottet kunna tillstyrka. Det är enligt utskottets uppfattning av vikt att klara regler finnas i synnerhet om balansräkningens fastställande, bl. a. med hänsyn till den betydelse detta har för bedömning av frågorna om avsättning till reservfond och utdelning av överskott (17—19 §§).

Att utskottet förordar en viss uppmjukning beträffande tillämpningen å redan bestående föreningar av regeln om tiden för hållande av ordinarie föreningsstämma framgår av vad utskottet nedan anför vid promulgationslagen.

I fråga om styrelsens skyldighet att lämna medlemmar upplysningar om föreningen torde befogade invändningar ej kunna resas mot att upptaga bestämmelser härom i lagen. Utskottet vill framhålla, att enligt den framlagda lagtexten styrelsen äger vägra att lämna en sådan upplysning, som enligt styrelsens bedömning kan lända till förfång för föreningen. Den enskilde medlemmens intresse måste i dylikt fall stå tillbaka för det samfälliga föreningsintresset.

Det må påpekas, att den begränsning, som gäller beträffande styrelsens skyldighet att på medlems begäran meddela upplysningar på föreningsstämma, icke föreligger i fråga om upplysningsplikten gentemot revisorerna. I förhållande till dem åligger det styrelsen att iakttaga full öppenhet i avseende å allt som kan vara av betydelse för revisionsuppdragets utförande (jfr förslaget 50 § sista stycket). Revisorerna äro däremot bundna av tystnadsplikt (110 § 6).

Lagtexten till 62 § sista stycket upptager hänvisning till fusionsreglerna i 98 § 2 mom. i det framlagda förslaget. Med hänsyn till att dessa regler i utskottets förslag återfinnas under 96 § 2 mom. har lagtexten till nämnda stycke jämkats. Liknande jämkning har skett i 54 § sista stycket.

63—65 §§.

Den i förevarande paragrafer åt en minoritet inrymda rätten dels att förhindra beslut om ansvarsfrihet för styrelseledamot och att å föreningens vägnar föra talan mot styrelseledamot å förvaltningen, dels ock att å föreningens vägnar föra skadeståndstalan enligt 106 § mot revisor saknar motsvarighet i gällande föreningslag. Bestämmelserna utgöra ett led i anordnandet av minoritetsskyddet. Andra minoritetsrättigheter äro stadgade i 48 §, som tillägger en minoritet rätt att påkalla utseende av minoritetsre-

visor, samt i 58 § sista stycket och 59 §, i vilka lagrum en minoritet beredes möjlighet utverka att extra föreningsstämma hålles.

Inom aktiebolagsrätten utgör minoritetsskyddet ett mycket betydelsefullt spörsmål. Det är enligt utskottets mening uppenbart att problemet ej har samma räckvidd för de ekonomiska föreningarna. Det framlagda förslaget har ej heller upptagit minoritetsskyddsregler i samma utsträckning som aktiebolagslagen, och den enda punkt, där förslaget innefattar en principiell nyhet i förhållande till gällande föreningslag, utgöra de i förevarande paragrafer införda bestämmelserna.

Utskottet anser att vägande skäl åberopats för att stadga en minoritetsrätt i fråga om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen och väckande av skadeståndstalan å föreningens vägnar mot styrelseledamot och revisor. Möjligen kunde tvekan hysas, huruvida minoritetsrätten bör anknytas till viss del, enligt förslaget minst en fjärdedel, av samtliga i föreningen röstberättigade eller om därjämte bör uppställas krav på att minoriteten företräder viss andel av de röstberättigades röstetal e. d., detta med hänsyn till att regeln i 56 § (jfr 62 §) att varje medlem (fullmäktig) äger en röst är dispositiv samt att röstning ofta sker efter annan i stadgarna fastställd grund.

Även med beaktande av nämnda förhållande finner utskottet övervägande skäl tala för att den nu behandlade minoritetsrätten anknytes till antalet röstberättigade. Förslagets huvudregel är nämligen att varje röstberättigad äger en röst. Aktiebolagslagens motsvarande minoritetsrätt tillkommer aktieägare, representerande viss del av bolagets aktiekapital, men att för föreningarnas del bygga ifrågavarande rätt på kapitalrepresentation lär icke vara ändamålsenligt och för övrigt stöta på avsevärda praktiska svårigheter. Slutligen vill utskottet nämna att i fråga om ömsesidiga försäkringsbolag, som beträffande uppbyggnad och rösträtt stå de ekonomiska föreningarna nära, en minoritet (en tiondel) av samtliga röstberättigade äger förhindra decharge för styrelseledamot samt å bolagets vägnar föra skadeståndstalan mot styrelseledamot och revisor.

På grund av vad sålunda anförts och med understrykande av att enligt förslaget kravet å minoritetens storlek bestämts förhållandevis högt tillstyrker utskottet förslaget i detta avseende.

73 §.

Under förevarande paragraf har upptagits en bestämmelse av innehåll, att om det finnes att förenings verksamhet drives på sätt som uppenbarligen icke motsvarar de förutsättningar, under vilka registrering skett, rätten äger, på ansökan av ombud, som justitiekanslern eller länsstyrelsen utser att utföra sådan talan, och efter föreningens hörande, förklara att föreningen skall träda i likvidation. Rätten skall i sådant fall förordna likvidatorer.

Som motivering till bestämmelsen har i betänkandet bl. a. åberopats att, när man sökte utforma föreningslagen så att från föreningsformen skulle utestängas företag som bort ikläda sig aktiebolagets form, behov uppstode

av lagbestämmelser som gjorde det möjligt för det allmänna att ingripa, då en förening visserligen vunnit registrering — på grundval av stadgar enligt vilka företaget formellt framstode som en förening enligt lagens bestämmelser — men sedermera i utövningen av sin verksamhet visade sig fullfölja ändamål, som icke stode i samklang med föreningsformen. Fall kunde förekomma där även i andra avseenden än nyss antytts de vid registreringen föreliggande stadgarna varit formellt oantastliga men icke förty föreningen kommit att driva en verksamhet, som uppenbarligen icke motsvarade de förutsättningar varunder registrering skett, m. a. o. länsstyrelsen kunde sägas ha blivit missledd vid registreringens beviljande.

Även enligt utskottets förmenande torde det — med hänsyn främst till den avgränsning mellan föreningar och bolag som åsyftas med olika bestämmelser i förslaget — vara erforderligt att i lagstiftningen införa en möjlighet att tvångsvis låta upplösa en förening vars verksamhet drives i strid mot föreningslagens regler. På det sätt förevarande paragraf anger villkoren för att domstol skall meddela likvidationsbeslut i fråga om en dylik förening, nämligen att dess verksamhet uppenbarligen icke motsvarar de förutsättningar under vilka registrering skett, lärer någon risk för omotiverade ingripanden icke föreligga. Klart är att den myndighet, som äger förordna ombud att utföra talan vid domstolen, innan förordnande meddelas bör noggrant pröva saken så att ej i onödan åtgärder vidtagas med därav följande kostnader.

I anslutning till vad departementschefen uttalat rörande förevarande paragraf vill utskottet framhålla att de farhågor, som i remissyttrandena yppats beträffande bestämmelsens tillämpning å föreningar registrerade enligt gällande lag, förlorat åtskilligt i bärkraft efter de ändringar av övergångsbestämmelserna som propositionen innebär i jämförelse med utredningens förslag. I själva verket lär bestämmelsen sällan kunna bli tillämplig å äldre föreningar på grund av att registrering som ekonomisk förening för närvarande är medgiven för varje förening, vilken driver ekonomisk verksamhet i syfte att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Att nu bestående registrerade föreningar, vilkas verksamhet ej är av den natur som i 1 § nya lagen sägs, exempelvis åtskilliga s. k. fastighetsföreningar, icke på denna grund kunna tvingas till upplösning med stöd av förevarande paragraf, framgår för övrigt direkt av promulgationslagen 4 § 1 mom.

Det må i detta sammanhang anmärkas att åsidosättande av regeln om minimiantalet medlemmar i en förening redan enligt gällande lag (48 §) medför skyldighet för en förening att träda i likvidation (jfr förslaget 71 §).

74 §.

Denna paragraf upptager bestämmelser, varigenom möjliggöres att utan likvidationsförfarande ur föreningsregistret avföra föreningar, beträffande vilka någon anmälan till registret icke inkommit under de tio senaste åren. Därest i fråga om en dylik förening anledning föreligger till antagande att föreningen upphört med sin verksamhet samt länsstyrelsen, efter visst an-

manings- och kungörelseförfarande, icke vunnit upplysning att föreningen fortfarande faktiskt består, skall enligt paragrafens första stycke föreningen anses upplöst och avföras ur registret. Kunna tillförlitliga upplysningar anses för handen att föreningen upphört med sin verksamhet och icke ämnar återupptaga densamma, må enligt andra stycket föreningen förklaras upplöst och avföras ur registret utan att särskilt kungörelseförfarande föregått denna åtgärd.

Sådan kungörelse, som avses i förevarande paragraf första stycket, skall införas dels i allmänna tidningarna, dels ock i tidning inom den ort där föreningens styrelse enligt stadgarna skall ha sitt säte.

De sålunda föreslagna bestämmelserna om att ur föreningsregistren skola kunna utmönstras föreningar, som ej på länge låtit sig avhöra och i realiteten upphört att existera, torde innebära en nyhet av stor praktisk betydelse. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot bestämmelserna. Emellertid vill utskottet framhålla, att om i annat sammanhang skulle komma att upptagas spørsmålet om en förenkling av författningsföreskrifter rörande kungörande i tidningar, därvid synes böra övervägas, huruvida kravet i förevarande paragraf liksom i 104 § på ett kungörande i såväl allmänna tidningarna som ortstidning bör upprätthållas, särskilt med hänsyn till kostnaderna för kungörelseförfarandet.

Utskottet utgår ifrån att kostnaderna för kungörande enligt 74 § skola bestridas av allmänna medel, på sätt utredningen förordad i sitt betänkande (s. 57, förslaget till kungörelse om föreningsregistrens förande m. m. § 6).

Det förtjänar nämnas att utskottet i utlåtande nr 26 till innevarande års riksdag tillstyrkt av Kungl. Maj:t genom propositionen nr 35 framlagt förslag om införande i aktiebolagslagen av stadganden motsvarande de i förevarande paragraf intagna.

82 §.

Förevarande paragraf andra stycket upptager hänvisning till bl. a. bestämmelser i 96 § av det framlagda förslaget. På sätt framgår av vad nedan anföres förordar utskottet att dessa bestämmelser utgå. Hänvisningen till desamma bör förty även utgå.

83 §.

Då förening är i likvidation gälla ej samma synpunkter beträffande värderingen av tillgångar och redovisningen som före likvidationen nämligen att förhindra en oriktig eller oförsiktig beräkning av rörelseresultatet. Någon utdelning ifrågakommer ej under likvidationen; reglerna om reservfundsavsättning gälla ej heller. Värderingen får huvudsakligen den betydelsen att medlemmarna skola få lättare att följa avecklingens gång. Dessa synpunkter föranleda att de redovisningshandlingar som skola upprättas under likvidationsstadiet, enligt förevarande paragraf och 86 §, få en annan karaktär än årsredovisningen jämlikt 38—43 §§.

Vad särskilt angår inventarium för förening i likvidation och den därpå grundade balansräkningen är det enligt utskottets mening till fyllest, på sätt stadgas i förevarande paragraf, att dessa handlingar upprättas enligt bokföringslagens 7—9 §§. Detta innebär bl. a. att tillgångarna kunna upp-

tagas till sina verkliga värden. Något utrymme för en särskild uppskrivningsregel såsom den i 40 § 2 mom. föreslagna finnes alltså icke. Utskottet har velat påpeka detta med hänsyn till att yrkandet i vissa motioner rörande utvidgning av uppskrivningsrätten motiverats med att därmed skulle underlättas genomförandet av fusioner mellan föreningar. En förening i likvidation kan nämligen enligt förslaget medelst fusion uppgå i annan förening.

Bland skulderna skola i inventarium och balansräkning upptagas endast verkliga skulder, således ej t. ex. reservfonden. Uppgift skall dock (inom linjen) lämnas å insatskapitalets storlek.

90 §.

Enligt 61 § FL anses en förening upplöst, då likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag och å föreningsstämma framlagt redovisning för sin förvaltning. I överensstämmelse härmed stadgas i förevarande paragraf bl. a., att då likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag och å stämman framlagt slutredovisning för sin förvaltning, föreningen anses upplöst.

Oaktat en förening är att anse som upplöst, kunna dock förhållandena vara sådana att behov uppkommer av vissa åtgärder för föreningen, exempelvis i anledning av att en tidigare icke känd tillgång yppas. De förutvarande likvidatorerna äro då behöriga att företräda föreningen, eventuellt utses nya likvidatorer. Likvidationen skall i dylika fall fortsättas. Härom hänvisar utskottet till förslaget 92 §.

Även vissa rena verkställighetsåtgärder återstå ofta efter det likvidatorernas slutredovisning framlagts. Dessa åtgärder kunna draga ut på tiden och böra ej få föranleda att föreningen anses rättsligen bestå. Bland annat av angivna grunder synes det påkallat att bibehålla den nuvarande regeln angående den tidpunkt då en förening efter likvidation anses upplöst.

96—98 §§.

I 96 § av det framlagda förslaget ha upptagits bestämmelser om föreningsstämmas beslut angående *likvidationens upphörande och återupptagande av föreningens verksamhet*. 97 § av propositionen innehåller föreskrifter om *verkan av likvidations upphörande* på grund av domstols upphävande av likvidationsbeslut eller föreningsstämmas beslut om verksamhetens återupptagande. Motsvarighet till nämnda föreskrifter finnes i aktiebolagslagen 172 och 173 §§.

Vad först angår möjligheten att kunna avbryta en inledd likvidation och återupptaga verksamheten har i fråga om aktiebolagen anförts, att det från praktisk synpunkt viktigaste fallet torde vara att bolagets ställning visat sig bättre än som beräknats vid likvidationsbeslutets fattande. Emellertid ha i aktiebolagslagen snäva gränser dragits för rätten att avbryta likvidation och återupptaga bolagets verksamhet. Sålunda fordras att brist i aktiekapitalet ej föreligger och att utskiftning ännu ej påbörjats. Det förra kravet bör ses i belysning av att för aktiebolag inträder likvidationsplikt när viss del av aktiekapitalet gått förlorat.

Enligt utskottets uppfattning lärer något behov av lagregler, som möjliggöra för ekonomiska föreningar att avbryta likvidation och återupptaga verk-

samheten, icke ha yppats. De skäl, som föranlett upptagande i aktiebolagslagen av regler i ämnet, torde i vart fall ej med samma styrka göra sig gällande i fråga om föreningslagstiftningen. Framhållas må sålunda att för ekonomiska föreningar förlust av viss del av insatskapitalet eller av annat eget kapital ej utgör anledning till tvångslikvidation och att föreningsstämmas beslut om likvidation regelmässigt torde grundas på övervägandet att verksamheten definitivt bör nedläggas. Anmärkas må vidare att en nybildning av en ekonomisk förening, i ändamål att övertaga ett likviderande företags tillgångar och skulder, ej möter samma svårigheter som bildandet av ett nytt aktiebolag samt att enligt det framlagda förslaget en förening i likvidation kan genom fusion uppgå i en annan förening. Slutligen kan påpekas att den omständigheten att ekonomisk förening varit försatt i konkurs icke, såsom fallet är beträffande ett aktiebolag, nödvändigt leder till upplösning av sammanslutningen. Om efter avslutande av ekonomisk förenings konkurs finnes överskott och föreningen ej tidigare beslutat likvidation, skall nämligen enligt propositionen 94 § å föreningsstämma fattas beslut huruvida föreningen skall fortsätta sin verksamhet eller träda i likvidation.

Med hänsyn till det anförda har utskottet ansett att 96 § i det framlagda förslaget kan utgå. Eftersom bestämmelserna i 97 § i förslaget få sin egentliga betydelse efter ett beslut av föreningsstämma om verksamhetens återupptagande synas jämväl sistnämnda bestämmelser kunna slopas.

I det genom propositionen framlagda förslaget 98 § ha upptagits regler om sammanslagning av ekonomiska föreningar eller s. k. *fusion*. Bestämmelserna innebära att genom fusionsavtal överenskommelse kan träffas därom att den överlåtande föreningen skall uppgå i den övertagande föreningen på så sätt att medlemmarna i den överlåtande föreningen enligt avtalets närmare bestämmelser bli medlemmar i den övertagande föreningen samt den överlåtande föreningen utan likvidation upplöses och alla dess tillgångar och skulder övertagas av den övertagande föreningen. Förslag till fusionsavtal och vissa handlingar, belysande föreningarnas ställning och fusionens lämplighet, skola hållas tillgängliga för de röstberättigade i den överlåtande föreningen.

Förslaget till fusionsavtal skall godkännas av den överlåtande föreningen på föreningsstämma med samma majoritet som i allmänhet kräves för stadgeändringar, och avtalet må ej verkställas utan rättens tillstånd. Härigenom åsyftas att bereda skydd mot kränkning av minoritetsintressen i den överlåtande föreningen samt att tillgodose denna förenings borgenärer.

Mot de sålunda föreslagna bestämmelserna har utskottet ej funnit anledning till erinran. Utskottet vill påpeka, att även om det synes riktigt att fusionsavtal från den övertagande föreningens synpunkt bör betraktas som en affärstransaktion och dess lämplighet bedömas av denna förenings styrelse på eget ansvar, lagen själfallet ej lägger hinder i vägen för att styrelsen på förhand inhämtar föreningsstämmans yttrande i saken. Skulle fusionen för den övertagande föreningen innebära en väsentlig förändring av dess verksamhet eller eljest vara av den natur att den icke står i överensstämmelse med föreningens stadgar, måste tydligen stämman i den övertagande föreningen fatta beslut om erforderliga stadgeändringar.

Förslaget utgår från att fusionsavtalet skall reglera de ekonomiska förhållanden som bliva en följd av fusionen, således bl. a. frågan om medlemmarnas i den överlåtande föreningen insatser i den övertagande föreningen. För detta spörsmål blir de båda föreningarnas ekonomiska ställning av betydelse, exempelvis förekomsten av reservfond och av s. k. dolda reserver. En särskild värdering av föreningarnas tillgångar torde stundom vara erforderlig, oberoende av och vid sidan av den värdering som förslaget 40 § påbjuder. Det förefaller ändamålsenligt att överlämna hithörande spörsmål till föreningarnas eget avgörande.

Det tillstånd av rätten som kräves för genomförande av en fusion skall sökas av såväl den överlåtande som den övertagande föreningens styrelse. Ansökan skall ske hos domstolen i den ort, där den överlåtande föreningens styrelse har sitt säte. Vid prövning av dylik ansökan blir domstolen icke domför med en domare. Detta lär följa av 6 § andra stycket lagen om handläggning av domstolsärenden. Enligt detta lagrum gäller att i häradsrätt nämnd skall deltaga och att rådhusrätt skall äga den sammansättning som i allmänhet föreskrives för domförhet vid huvudförhandling i tvistemål, om ärendet angår bl. a. tillstånd till fusion. För närvarande åsyftas härmed endast fusion enligt aktiebolagslagen, men under bestämmelsen kommer uppenbarligen att falla även tillstånd till fusion mellan ekonomiska föreningar.

Då utskottet, som förut nämnts, förordar att stadgandena i 96 och 97 §§ i propositionen skola utgå, har utskottet ansett lämpligt att uppdelat förslagets fusionsregler i tre paragrafer, 96—98 §§.

100 §.

Beträffande denna paragraf hänvisas till utskottets uttalanden under 4 §.

103 §.

Den i det framlagda förslagets förevarande paragraf 2 mom. förekommande hänvisningen till 98 § 3 mom. bör, med hänsyn till den av utskottet förordade uppdelningen av fusionsreglerna på tre paragrafer, åsyfta 97 §.

104 §.

Beträffande kungörandet i tidningar hänvisar utskottet till uttalandet under 74 §.

110—112 §§.

I 110 § 1 första ledet stadgas straff för styrelseledamot, likvidator »eller annan», där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i anmälan eller ansökan till länsstyrelsen eller i handling som fogas därvid eller i uppgift varom förmåles i 10 §. Utskottet vill påpeka, att med uttrycket »annan» måste åsyftas den som enligt lagen äger göra en anmälan eller ansökan till länsstyrelsen eller den som för föreningen utfärdar uppgift enligt 10 § sista stycket angående medlemskap och av medlem gjorda insatser. Av praktisk betydelse lär vara att straff för oriktig uppgift kan drabba firmatecknare eller annan som gör registre-

riingsanmälan enligt 37 § sista punkten eller 79 § andra stycket andra punkten. Givetvis kan straff ej ifrågakomma för en oriktig uppgift, där densamma saknar relevans för det ändamål varom fråga är.

Sista stycket av 111 § i det framlagda förslaget innehåller stadgande där- om att vissa förseelser äro att anse som målsägandebrott. Stadgandet har i utskottets förslag upptagits som en särskild paragraf, 112 §. Den i propositionen under 112 § upptagna föreskriften, att böter tillfalla kronan, har å andra sidan utgått, enär densamma blir överflödig efter genomförande av det genom proposition nr 90 till innevarande års riksdag framlagda förslaget till lag med vissa bestämmelser om böter och viten, vilket förslag numera antagits av riksdagen (första lagutskottets utlåtande nr 19).

I 111 § under 2—5 förekommande hänvisningar till 96 och 97 §§ i det framlagda förslaget ha utgått med hänsyn till att utskottet förordar att bestämmelserna i sistnämnda paragrafer skola utgå.

119 §.

Stadgandet i förevarande pragraf, som upptagits efter hemställan av lagrådet, innebär, att en förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom annan ekonomisk verksamhet än i 1 § sägs icke besitter rättskapacitet och utgör en konsekvens av den i propositionen intagna och av utskottet gillade ståndpunkten i fråga om utformningen av begreppet ekonomisk förening.

Yrkandet i likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* att paragrafen skall utgå avstyrkes sålunda av utskottet. Det förtjänar påpekas att stadgandet, såsom framgår av dess avfattning, icke berör frågan om rättskapaciteten för ideella föreningar.

Förslaget till lag angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar.

Enligt förevarande lagförslag — i vilket sammanförts de bestämmelser som erfordras beträffande den nya lagstiftningens ikraftträdande och dess tillämpning å nu bestående ekonomiska föreningar — skall den nya lagen lända till efterrättelse även å ekonomisk förening som registrerats enligt äldre rätt. Härifrån uppställas dock vissa undantag, av vilka de mest betydelsefulla, som återfinnas i promulgationslagen 4 § 1—3 mom., ha avseende å den nya lagens definition av begreppet ekonomisk förening (1 §), bestämmelsen om de ekonomiska föreningarna såsom öppna associationer (11 § första stycket) samt föreskriften om vinstutdelning (18 § andra stycket).

Den nya lagstiftningen föreslås enligt propositionen skola träda i kraft den 1 januari 1953.

Mot de i promulgationslagen upptagna bestämmelserna har utskottet ej funnit anledning till erinran. Dock synes på en punkt en komplettering vara att förordas. Genom den nya lagen sätts ur kraft de bestämmelser i äldre stadgar vilka strida mot nya lagen, såfram ej i promulgationslagen giv- es särskild undantagsbestämmelse. Detta betyder bl. a. att föreskrift i stadgar om att ordinarie föreningsstämma för behandling av frågorna om balansräkningens fastställande och ansvarsfrihet åt styrelsen skall hållas se-

nare än i 57 § 1 mom. nya lagen sägs, exempelvis inom sju, åtta eller nio månader efter föregående räkenskapsårs utgång, blir att anse som obefintlig. En dylik föreskrift är ej ovanlig inom vissa riks- eller centralföreningar, och den är stundom betingad av särskilda förhållanden beträffande sådana föreningars rörelse. Utskottet håller före att ett utsträckande i avsedda fall av den tid, inom vilken ordinarie föreningsstämma enligt lagen skall hållas, skulle medföra en önskvärd lättnad utan att därmed någons rätt trädades för nära. En bestämmelse, som förlänar fortsatt giltighet åt stadgföreskrifter av angivet innehåll, har förty av utskottet upptagits såsom ett nytt, tredje, stycke av 4 § 5 mom. i förevarande lagförslag. I samma stycke har ock införts bestämmelse till undvikande av att i åsyftade situationer publicitetsplikten enligt 44 § nya lagen skulle inträda innan ordinarie föreningsstämma hållits.

Under förutsättning av bifall till de ändringsförslag utskottet förordat i fråga om 96—98 §§ i propositionen, tarvas viss ändring av de i promulgationslagen 4 § 7 mom. förekommande hänvisningarna till lagrum i nya lagen. Lagtexten har jämkats i enlighet härmed.

Övriga lagförslag.

Mot de föreslagna ändringarna i lagen om bostadsrättsföreningar, bokföringslagen, lagen om ackordsförhandling utan konkurs och förordningen om jordbrukets kreditkassor har utskottet — fränsett viss redaktionell jämkning av rubriken till förordningen om ändring i sistnämnda författning — ej funnit anledning till erinran.

Lagen om bostadsrättsföreningar hänvisar — förutom i lagrum som nu föreslås skola upphöra att gälla — i 2, 4, 60 och 61 §§ till lagen om ekonomiska föreningar eller till vissa lagrum i denna. Efter den nya lagstiftningens genomförande komma hänvisningarna att åsyfta den nya lagen eller lagrum däri. Missförstånd torde ej vållas härav. Erinras må att 2 § promulgationslagen innehåller den allmänna föreskriften, att där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, den bestämmelsen i stället skall tillämpas.

Hänvisningar till lagrum i lagen om ekonomiska föreningar förekomma jämväl i lagen om sambruksföreningar (20, 54 och 59 §§). Dessa hänvisningar äro delvis ganska invecklade, och svårigheter synas möta att klart fastslå hänvisningarnas innebörd efter genomförandet av den nya lagen om ekonomiska föreningar. I anslutning till uttalande av föredragande departementschefen vill utskottet understryka lämpligheten av att sagda hänvisningar före ikrafträdandet av den nya föreningslagstiftningen ändras så att desamma komma att avse tillämpliga bestämmelser i den nya lagen.

I övrigt har utskottet vid sin granskning av förslagen icke funnit anledning till erinran.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A) att riksdagen — med förklarande att riksdagen funnit vissa ändringar böra i Kungl. Maj:ts förslag vidtagas — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) L a g

om ekonomiska föreningar.

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom sådan ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt, må vinna registrering som ekonomisk förening; och skall å sådan registrerad förening tillämpas vad i denna lag stadgas.

1 §.

Förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom sådan ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer *eller med egen arbetsinsats* eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt, må vinna registrering som ekonomisk förening; och skall å sådan registrerad förening tillämpas vad i denna lag stadgas.

2 §.

För ekonomisk förenings förbindelser häfta allenast föreningens tillgångar, förfallna men ej guldna insatser och avgifter inräknade.

3 §.

Innan ekonomisk förening blivit registrerad, kan den ej förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara. Sedan styrelse blivit utsedd, äge den dock föra talan i mål rörande föreningens bildande, så ock eljest vidtagna åtgärd för utbekommande av utfästa insatser eller avgifter.

Handla medlemmar i föreningen eller ock styrelsen eller annan, som enligt denna lag är ställföreträdare för föreningen, å föreningens vägnar innan den registrerats, skola de som deltagit i åtgärden eller beslut därom svara för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld.

4 §.

Ekonomisk förening registreras hos länsstyrelsen i det län, där föreningens styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Hos varje länsstyrelse skall föras föreningsregister för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna lag skola anmälas för registrering eller vilkas intagande i registret eljest är föreskrivet.

Stadgar och firma m. m.

5 §.

För att vinna registrering skall ekonomisk förening bestå av minst fem medlemmar, dock att antalet medlemmar må vara tre eller fyra där minst tre medlemmar utgöras av föreningar, som äro registrerade eller ändock att anse som juridiska personer, samt i enlighet med denna lag hava antagit stadgar ävensom utsett styrelse och revisorer.

6 §.

Föreningens stadgar skola angiva:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;
3. den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hava sitt säte;
4. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningen, huru insatserna skola göras samt huruvida medlem må delta i föreningen med högre belopp än enkel insats;
5. där regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter till föreningen skola förekomma, avgifternas belopp eller de högsta belopp vartill de må bestämmas;
6. antalet styrelseledamöter och revisorer eller det högsta och lägsta antal vartill de skola uppgå samt, om för styrelseledamöter eller revisorer skola finnas suppleanter, enahanda uppgift beträffande dem, tiden för styrelseledamots, revisors och suppleants uppdrag, så ock, där styrelseledamot, revisor eller suppleant skall utses på annat än i denna lag angivet sätt, huru tillsättning skall ske;
7. där fullmäktige skola finnas på sätt i 62 § sägs, deras befogenhet, huru de skola utses och tiden för deras uppdrag;
8. föreningens räkenskapsår;
9. det sätt, varpå kallelse till föreningsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom, ävensom den tid före stämman, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna; samt
10. de grunder, enligt vilka skall förfogas över uppkommen vinst, så ock huru vid föreningens upplösning skall förfaras med föreningens behållna tillgångar.

7 §.

Föreningens firma skall innehålla orden »ekonomisk» och »förening» eller förkortningen »ek. för.».

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

I firman må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehaves av ett bolag.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade ännu bestående föreningsfirmor.

Ej må någon annan än ekonomisk förening i sin firma använda uttrycket ekonomisk förening eller förkortning därav.

8 §.

Ansökan om föreningens registrering skall göras av styrelsen.

Vid ansökningen skola fogas dels två av notarius publicus eller minst två styrelseledamöter bestyrkta exemplar av föreningens stadgar, dels ock avskrift av protokoll vid sammanträde med föreningens medlemmar, utvisande att stadgarna blivit antagna, ävensom av dylikt protokoll eller annan handling, varav framgår att styrelse och revisorer utsetts.

Ansökningen skall innehålla försäkran av styrelsen att medlemmarnas antal uppgår till det i 5 § angivna lägsta antalet eller, där enligt stadgarna eller beslut vid sammanträde med medlemmarna föreningen icke må börja sin verksamhet förrän visst högre medlemsantal uppnåtts, att antalet uppgår härtill. Har i den ordning nu sagts blivit föreskrivet att föreningen icke må börja sin verksamhet förrän visst minimibelopp inbetalats i insatser eller avgifter eller eljest villkor uppställtts härför, skall försäkran jämväl avgivas att villkoret är uppfyllt.

9 §.

Ansökningen om föreningens registrering skall vidare innehålla uppgift om föreningens postadress samt styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn, medborgarskap och hemvist, så ock förklaring att dessa personer ej äro omyndiga.

I ansökningen skall uppgivas, av vilka och huru föreningens firma skall tecknas, där ej denna befogenhet skall utövas allenast av styrelsen. Skall firman tecknas av annan person än som avses i första stycket, gälle vad där är stadgat även i fråga om sådan firmatecknare.

Har ej envar, som ensam eller gemensamt med annan är bemyndigad att teckna föreningens firma, å ansökningen egenhändigt skrivit sin av vittnen styrkta namnteckning, skall vid ansökningen fogas en särskild bilaga, därå namnteckningen finnes och blivit styrkt av vittnen.

Medlemsförteckning.

10 §.

Över ekonomisk förenings medlemmar skall genom styrelsens försorg hållas förteckning. Denna kan bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Förteckningen skall för varje medlem innehålla uppgift om hans fullständiga namn och hemvist samt å det antal insatser, med vilket han deltagit i föreningen.

Styrelsen skall hålla medlemsförteckningen tillgänglig för envar som vill taga kännedom om densamma.

Medlem vare berättigad att på begäran erhålla skriftlig uppgift av föreningen om medlemskapet och av honom gjorda insatser.

Medlems intagande och avgång.

11 §.

Ekonomisk förening må icke vägra någon inträde som medlem, såframt ej med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningens verksamhet eller föreningens syfte eller annan orsak särskilda skäl äro därtill.

Ansökan om inträde prövas av styrelsen, där ej annorlunda är bestämt i stadgarna. Inträdesansökan skall, om så föreskrives i stadgarna, ske skriftligen och vara försedd med sökandens bevittnade namnunderskrift.

12 §.

Den, till vilken avliden medlems andel övergått på grund av bodelning, arv eller testamente, vare berättigad att i den avlidnes ställe inträda såsom medlem i föreningen, såframt annat icke föranledes av stadgarna.

Anmälan om inträde skall göras senast sex månader efter medlemmens död eller, om den i 15 § avsedda tiden för dödsboets avgång ur föreningen då ännu ej inträffat, senast vid den tiden.

13 §.

Den som efter överlåtelse förvärvat medlems andel skall ansöka om inträde inom sex månader därefter. Antages han, inträder han som medlem i överlåtarens ställe. Söker han ej inträde eller avslås ansökan, äge han den rätt som tillkommer avgången medlem enligt 16 §; och skall tiden för avgången beräknas med utgångspunkt från det ansökningen avsågs eller, om ansökan ej gjorts, ansökningstiden utgick.

Har i stadgarna för förening, där medlemskap är förbundet med ägande eller brukande av fastighet eller drivande av rörelse, föreskrift upptagits om skyldighet för medlem att vid avyttring av fastigheten eller rörelsen eller vid frånträde av brukningsrätten jämväl överlåta andel i föreningen och har i enlighet med sådan föreskrift överlåtelse ägt rum, vare förvärvaren medlem i överlåtarens ställe.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

14 §.

Medlem äger uppsäga sig till utträde ur föreningen. I stadgarna må föreskrivas, att uppsägning skall ske skriftligen och uppsägningshandlingen vara försedd med medlemmens bevittnade namnunderskrift. I stadgarna kan ock bestämmas att uppsägning ej får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet. Efter medgivande av länsstyrelsen må sagda tid utsträckas till högst fem år.

Medlem må på grund, som kan vara bestämd i stadgarna, uteslutas ur föreningen. Beslut härom fattas, där i stadgarna icke är annorlunda föreskrivet, av föreningsstämman.

15 §.

Avgång ur föreningen äger, utom i fall varom i 68 § andra stycket och 98 § 2 mom. andra stycket sägs, rum vid den utgång av räkenskapsår, vilken infaller näst efter en månad eller efter den i stadgarna bestämda längre tid, högst sex månader, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde eller uteslutits eller annan omständighet som föranlett avgången inträffat.

Avgång ur föreningen äger, utom i fall varom i 68 § andra stycket och 96 § 2 mom. andra stycket sägs, rum vid den utgång av räkenskapsår, vilken infaller näst efter en månad eller efter den i stadgarna bestämda längre tid, högst sex månader, sedan medlemmen uppsagt sig till utträde eller uteslutits eller annan omständighet som föranlett avgången inträffat.

Medlem, som blivit utesluten ur föreningen, vare genast förlustig rätten att deltaga i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter.

16 §.

1 mom. Då medlem avgått, äge han dels sex månader från avgången utfå inbetalda insatser, i den mån föreningens behållna tillgångar enligt den vid tiden för avgången uppgjorda balansräkningen därtill förslå utan anlitande av reservfond eller förnärmande av övriga medlemmars lika rätt, dels ock, i samma ordning som övriga medlemmar, utbekomma vad på den avgångne belöper av beslutad vinstutdelning.

Träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlem avgått eller varder inom samma tid beslut om föreningens försättande i konkurs meddelat, *have den avgångne samma rätt att utfå insatser som övriga medlemmar.*

Innehålla föreningens stadgar inskränkning i avgående medlems rätt

Träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlem avgått eller varder inom samma tid beslut om föreningens försättande i konkurs meddelat, *skall den avgångnes rätt att utfå insats bedömas efter de beträffande skifte av föreningens tillgångar gällande grunderna.*

Innehålla föreningens stadgar inskränkning i avgående medlems rätt

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

varom nu är sagt, lände den, utom i fall som i 68 § andra stycket och 98 § 2 mom. andra stycket sägs, till efterrättelse.

varom nu är sagt, lände den, utom i fall som i 68 § andra stycket och 96 § 2 mom. andra stycket sägs, till efterrättelse.

2 mom. Försättes föreningen i konkurs på ansökan som gjorts inom ett år från det medlem avgick, vare den avgångne pliktig att, såvitt rörer föreningens borgenärers rätt, återbära vad han utfått av sina insatser.

Reservfond och vinstutdelning m. m.

17 §.

1 mom. Av ekonomisk förenings årsvinst, efter avdrag för vad som åtgår till täckande av möjligen förefintlig förlust från föregående år, skola minst fem procent avsättas till reservfond. Har på grund av rörelsens resultat medlemmar eller andra tillgodoförts gottgörelse i form av efterlikvider, återbärningar eller dylikt, skall avsättning därav ske med minst fem procent, även om gottgörelsen icke inräknats i årsvinsten. Till reservfonden skall alltid läggas vad medlem vid avgång ur föreningen icke återfår av sina insatser.

Då reservfonden uppnått ett belopp som jämte inbetalat insatskapital svarar antingen mot fyra tiondelar av det bokförda värdet å föreningens tillgångar eller mot föreningens skulder enligt balansräkningen, må vidare avsättning till fonden upphöra. *Ej må dock i något fall avsättning upphöra, med mindre reservfonden motsvarar tjugoprocent av det inbetalda insatskapitalet.* Innehålla stadgarna bestämmelse om avsättning utöver vad nu sagts, lände det till efterrättelse. Avsättning skall ånyo vidtagas, om fonder nedgår under vad sålunda stadgats.

Då reservfonden jämte inbetalat insatskapital, *i den mån detta ej överstiger tio gånger reservfonden,* uppnått ett belopp som svarar antingen mot fyra tiondelar av det bokförda värdet å föreningens tillgångar eller mot föreningens skulder enligt balansräkningen, må vidare avsättning till fonden upphöra. Innehålla stadgarna bestämmelse om avsättning utöver vad nu sagts, lände det till efterrättelse. Avsättning skall ånyo vidtagas, om *reservfonden* nedgår under vad sålunda stadgats.

Nedsättning av reservfonden må beslutas allenast för täckande av förlust, som enligt fastställd balansräkning finnes hava uppstått å föreningens verksamhet i dess helhet och som icke kan ersättas av befintliga till framtida förfogande avsatta medel.

2 mom. Konungen må medgiva förening eller vissa grupper av föreningar undantag, helt eller delvis, från bestämmelserna i 1 mom., om med hänsyn till arten av föreningsverksamheten och övriga omständigheter synnerliga skäl därtill föranleda.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

18 §.

Utdelning må ej ske av annat än den vinst, som förefinnes enligt fastställd balansräkning för sista räkenskapsåret, i den mån vinsten icke skall avsättas till reservfonden. Ej heller må utbetalning av gottgörelse, varom förmåles i 17 § 1 mom. och som icke inräknats i årsvinsten, äga rum i vidare mån än att föreskriven avsättning kan ske till reservfonden. I övrigt må utbetalning till medlemmarna av föreningens tillgångar ej verkställas annorledes än genom återbetalning av insatser enligt 16 § 1 mom. eller i samband med nedsättning av insatsernas belopp enligt 68 § sista stycket.

Utdelning, som beräknas annorledes än i förhållande till den omfattning vari föreningens verksamhet tagits i anspråk, må fastställas till högst fem procent för år å inbetalda insatser.

Utdelning, som beräknas annorledes än i förhållande till den omfattning vari medlemmarna deltagit i föreningens verksamhet eller denna eljest tagits i anspråk, må fastställas till högst fem procent för år å inbetalda insatser.

19 §.

Varder vinstutdelning beslutad och verkställd i strid mot vad i 18 § sägs eller mot bestämmelse i föreningens stadgar, vare de, som uppburit sådan utdelning, skyldiga att återbära denna jämte fem procent ränta därå. Samma lag vare, där gottgörelse, varom i 17 § 1 mom. förmåles och som icke inräknats i årsvinsten, utbetalats i strid mot vad i 18 § sägs eller mot bestämmelse i föreningens stadgar och den som mottog gottgörelsen insåg eller bort inse nämnda förhållande.

För brist, som kan uppkomma vid återbäringen, vare de, som medverkat till beslutet om utdelning eller utbetalning eller verkställandet av detta, ansvariga efter de beträffande skadeståndsskyldighet i 106, 108 och 109 §§ stadgade grunderna.

20 §.

Föreningsstämman må ej besluta om användande av föreningens vinstmedel eller övriga tillgångar eller om åtagande av förpliktelser för ändamål, som uppenbarligen är främmande för föreningens syfte. Dock äge stämman använda tillgångar till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål, såvitt det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, föreningens ställning och omständigheterna i övrigt får anses skäligt.

Föreningsstämman må ej heller, med mindre annat följer av stadgarna, besluta om sådan användning av föreningens tillgångar eller eljest om sådan åtgärd, att uppenbarligen fördel beredes vissa medlemmar till nackdel för föreningen eller övriga medlemmar.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Styrelse och firmateckning.

21 §.

För ekonomisk förening skall finnas en styrelse bestående av minst tre ledamöter. Styrelsen skall förvalta föreningens angelägenheter i enlighet med vad i denna lag är stadgat.

Styrelsen väljes å föreningsstämma; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att styrelsen eller ledamot av densamma skall tillsättas i annan ordning.

Styrelseledamot skall utses för tid intill dess stämma som i 57 § 1 mom. sägs hållits och må icke utses för längre tid än till och med den stämma som skall äga rum under tredje räkenskapsåret efter valet. Ändå att den tid för vilken styrelseledamot blivit utsedd ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom. Styrelseledamot äge ock rätt att avgå före utgången av nämnda tid. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen samt, där styrelseledamot ej är vald å föreningsstämma, hos den som tillsatt honom.

Om styrelseledamot, som är vald å föreningsstämma, entledigas eller eljest avgår eller avlider eller hinder för honom att vara styrelseledamot uppkommer enligt 22 § och suppleant ej finnes, åligger det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot för återstående mandattid. Meddelas icke annan föreskrift i stadgarna, må dock med valet anstå till nästa stämma där styrelseval skall äga rum, såframt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter samt antalet ej understiger tre.

22 §.

Styrelseledamot skall vara myndig och, där ej för särskilt fall Konungen eller myndighet Konungen förordnar annat tillåter, här i riket bosatt svensk medborgare.

Styrelseledamot skall vara medlem i föreningen. Dock må även den vara styrelseledamot som enligt lag är ställföreträdare för medlem samt, där juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i densamma. Jämväl eljest må, där det för visst eller vissa särskilt angivna fall i stadgarna medgives, annan än medlem vara styrelseledamot.

23 §.

Vad i denna lag är stadgat om styrelseledamot skall i tillämpliga delar gälla beträffande suppleant.

I stadgarna må närmare bestämmelser upptagas om de förutsättningar, under vilka suppleant äger inträda i tjänstgöring, så ock, där flera suppleanter skola finnas, om ordningen för deras inträde. Sådana bestämmelser må jämväl meddelas av den som utsett suppleanten. Bestämmelse som i detta stycke sägs må ej registreras.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

24 §.

Det åligger styrelsen att sörja för en sådan organisation av föreningens verksamhet, som med hänsyn till föreningens förhållanden må anses tillfredsställande, att utöva tillsyn över befattningshavare hos föreningen samt att tillse att erforderliga upplysningar angående föreningens förhållanden komma styrelsen till handa på lämpligt sätt och vid lämpliga tider. Styrelsen skall ock sörja för att föreningens bokföring fullgöres i överensstämmelse med lag samt att medelsförvaltningen är ordnad på betryggande sätt ävensom att behörig kontroll häröver finnes.

När på grund av inträffade förluster eller eljest anledning föreligger till antagande, att föreningens ställning kommer att utvisa fortgående försämring, så att föreningens skulder icke bliva täckta av tillgångarna, åligger det styrelsen att ofördröjligen till stämmans prövning hänskjuta frågan om föreningen skall träda i likvidation.

25 §.

Inom styrelsen skall en ledamot vara ordförande.

Det åligger ordföranden att tillse att sammanträden hållas då så erfordras.

Vid styrelsens sammanträden skola föras protokoll, vilka skola till riktigheten bestyrkas av ordföranden. Ledamot av styrelsen är berättigad att på begäran få särskild från styrelsens beslut avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skola föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

26 §.

Styrelsen är beslutför, där de vid sammanträde tillstädesvarandes antal överstiger hälften av hela antalet styrelseledamöter, såframt ej för beslutförhet högre antal föreskrivits i stadgarna. Ärende må dock icke företagas, med mindre såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter eller, vid förfall för någon av dem, suppleant för honom erhållit tillfälle att deltaga i ärendets behandling.

Såsom styrelsens beslut gälle, där föreskrift om särskild röstpluralitet ej givits i stadgarna, den mening, om vilken de flesta röstande förena sig, och vid lika röstetal den mening som biträdades av ordföranden. *Är styrelsen icke fulltalig, må beslut anses föreligga allenast där av de tillstädesvarande ett antal överstigande en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter enat sig.*

Såsom styrelsens beslut gälle, där föreskrift om särskild röstpluralitet ej givits i stadgarna, den mening, om vilken de flesta röstande förena sig, och vid lika röstetal den mening som biträdades av ordföranden.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

27 §.

Ledamot av styrelsen äge ej deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan föreningen och tredje man, såframt han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Vad sålunda är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från föreningen, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

28 §.

Styrelsen äger, i den mån annat icke följer av vad i denna lag är stadgat, att ej mindre handla å föreningens vägnar i förhållande till tredje man än även företräda föreningen inför domstolar och andra myndigheter. Samma behörighet tillkommer ock den eller dem som efter vad i 29 och 30 §§ sägs äga teckna föreningens firma (firmatecknare); dock äga de, som allenast gemensamt må utöva firmateckningsrätt, endast gemensamt företräda föreningen.

29 §.

Bemyndigande för styrelseledamot, styrelsesuppleant eller annan att teckna föreningens firma må meddelas av styrelsen, där ej i stadgarna eller genom beslut av föreningsstämman gjorts inskränkning i detta avseende. Bemyndigande må dock ej lämnas den som är omyndig och, vad angår annan än styrelseledamot eller styrelsesuppleant, utan tillstånd av Konungen eller myndighet Konungen förordnar den som icke är här i riket bosatt svensk medborgare.

Styrelsen må när som helst återkalla bemyndigande att teckna föreningens firma.

30 §.

Då bemyndigande att teckna föreningens firma meddelas, äger styrelsen föreskriva, att rätten till firmateckning får av två eller flera personer utövas allenast gemensamt.

Föreskrives annan inskränkning i rätten att teckna föreningens firma än i första stycket sägs, må den ej registreras.

31 §.

Styrelsen eller annan, som jämlikt 28 § är ställföreträdare för föreningen, må ej förfoga över dess tillgångar eller ikläda den förpliktelser eller eljest vidtagna åtgärd i strid mot vad i 20 § första stycket första punkten och andra stycket är stadgat beträffande föreningsstämma. Styrelsen äger dock till allmännyttigt eller därmed jämförigt ändamål använda tillgång, som i förhållande till föreningens ställning är av ringa betydelse.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)***32 §.**

I förhållande till föreningen åligger det styrelsen och annan ställföreträdare för föreningen att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter som meddelas i stadgarna eller av föreningsstämma. Annan ställföreträdare än styrelsen vare ock skyldig att ställa sig till efterrättelse föreskrift som meddelas av styrelsen. Dock må styrelsen och annan ställföreträdare för föreningen icke efterkomma föreskrift, där den finnes såsom stridande mot denna lag eller stadgarna ej vara gällande, icke heller föreskrift av föreningsstämma om sådan åtgärd avseende förvaltningen av föreningens angelägenheter, vars verkställighet styrelsen finner innebära ett uppenbart åsidosättande av föreningens intressen.

Den som enligt 27 § icke må för föreningen deltaga i behandling av fråga om avtal äge ej heller befogenhet att utan särskilt uppdrag av styrelsen företräda föreningen i avseende å avtalet.

33 §.

Har styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningen företagit rättshandling å föreningens vägnar men därvid handlat i strid mot vad i 31 § är stadgat eller mot föreskrift, som avses i 32 §, eller eljest överskridit sin befogenhet, vare rättshandlingen ej gällande mot föreningen, såframt tredje man insåg eller bort inse att sådant överskridande förelåg.

Har styrelsesuppleant utövat styrelseledamots befogenhet, vare det förhållandet, att förutsättning för hans inträde i styrelseledamots ställe saknades, utan verkan gentemot tredje man, där denne ej insåg eller bort inse nämnda förhållande.

34 §.

Den som äger företräda föreningen må ej föryttra eller med inteckning för gäld belasta föreningens fasta egendom eller tomträtt, utan så är att han enligt stadgarna äger sådan befogenhet eller ock föreningsstämman därtill bemyndigat honom. Sådant bemyndigande kan begränsas att avse viss egendom och må icke i något fall gälla utöver två år.

Har åtgärd som i första stycket avses företagits utan vederbörligt bemyndigande och vill föreningen klandra åtgärden, skall föreningen väcka talan därom inom aderton månader sedan lagfart, inskrivning eller inteckning beviljades. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

35 §.

Skriftlig handling, som utfärdas för förening, bör undertecknas med föreningens firma, och skola de som teckna firman därvid underskriva sina namn.

Har styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningen utfärdat handling utan firmateckning och framgår icke av dess innehåll, att den utfär-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

dats å föreningens vägnar, svare de som undertecknat handlingen för vad genom handlingen må hava slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Sådan ansvarighet skall dock ej åvila undertecknarna, där av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick, att den utfärdades för föreningen, samt den till vilken handlingen ställts av föreningen erhåller behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det begäran därom framställts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

36 §.

Angående behörighet för styrelseledamot, så ock för den som eljest, ensam eller gemensamt med annan, bemyndigats teckna föreningens firma, att mottaga delgivning i rättegång mot föreningen är stadgat i rättegångsbalken; och skall vad i sådant avseende gäller äga tillämpning jämväl då annat meddelande skall delgivas föreningen.

Vill styrelsen väcka talan mot föreningen, skall styrelsen utlysa föreningsstämma för val av ombud att föra föreningens talan i tvisten. Stämning delgives genom att föredragas å stämman.

37 §.

Sker ändring i avseende å de till styrelseledamöter eller styrelsesuppleanter utsedda personerna eller i fråga om rätten att teckna föreningens firma eller ändras föreningens postadress, skall styrelsens ordförande där- om ofördröjligen göra anmälan för registrering. Å denna anmälan skall i tillämpliga delar gälla vad i 9 § sägs. Rätt att göra anmälan tillkommer den som beröres av anmälingen.

Styrelsens årsredovisning.

38 §.

Det åligger styrelsen att för varje räkenskapsår avgiva redovisning för förvaltningen av föreningens angelägenheter genom avlämnande av berättelse rörande verksamheten under året (förvaltningsberättelse) jämte redogörelse för föreningens ställning vid räkenskapsårets utgång (balansräkning) samt för intäkter och kostnader under året (vinst- och förlusträkning). Redovisningshandlingarna skola vara underskrivna av samtliga styrelseledamöter.

Minst en månad före den föreningsstämma, å vilken redovisningshandlingarna och revisorernas berättelse skola framläggas, skall styrelsen till revisorerna i huvudskrift eller avskrift avlämna redovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

39 §.

Räkenskapsår skall vara helt år, dock må räkenskapsår vid verksamhetens början ävensom vid omläggning av räkenskapsår avse del av år eller utsträckas att omfatta högst aderton månader.

40 §.

Jämte vad i bokföringslagen är stadgat skola i avseende å förenings inventarium, balansräkning samt vinst- och förlusträkning gälla följande bestämmelser.

1 mom. Tillgångar som äro avsedda till stadigvarande bruk för föreningen (anläggningstillgångar) må upptagas till högst det belopp, vartill kostnaderna för deras anskaffning eller tillverkning uppgått, ökat med de kostnader som föreningen under räkenskapsåret nedlagt för förbättring därå eller som i sådant avseende balanserats från tidigare räkenskapsår. Avskrivning skall dock årligen ske med belopp, som motsvarar tillgångarnas värdeminskning på grund av ålder och nyttjande eller annan orsak, så att anskaffnings- eller tillverkningsvärdet jämte angivna förbättringskostnader blir helt avskrivet under den tidrymd tillgången kan beräknas vara användbar för föreningen.

Aktier och andra andelsrättigheter samt obligationer och andra fordringar, avsedda att stadigvarande innehavas av föreningen, anses som anläggningstillgångar och må upptagas till högst det belopp, vartill kostnaderna för tillgångarnas anskaffning uppgått. Avskrivning därå skall ske i den mån det finnes erforderligt för att tillgångens bestående värde icke skall överskridas.

2 mom. Utan hinder av vad ovan stadgats må *andra* anläggningstillgångar än i 1 mom. *andra stycket sägs*, vilka måste anses äga ett bestående värde väsentligt överstigande det belopp vartill de äro uppförda i närmast föregående balansräkning, upptagas till högst detta värde, såframt det belopp varmed uppskrivning sker användes till erforderlig avskrivning på värdet av andra anläggningstillgångar. I fråga om fast egendom må dock uppskrivning ej ske över senast fastställda taxeringsvärdet.

2 mom. Utan hinder av vad ovan stadgats må anläggningstillgångar, vilka måste anses äga ett bestående värde väsentligt överstigande det belopp vartill de äro uppförda i närmast föregående balansräkning, upptagas till högst detta värde, såframt det belopp varmed uppskrivning sker användes till erforderlig avskrivning på värdet av andra anläggningstillgångar. I fråga om fast egendom må dock uppskrivning ej ske över senast fastställda taxeringsvärdet.

Har fordran, som skall anses som anläggningstillgång, i närmast föregående balansräkning såsom osäker eller värdelös icke upptagits till det be-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

lopp varå den lyder, må fordringen det oaktat upptagas till belopp varmed den beräknas komma att inflyta även om detta belopp överstiger det i den närmast föregående balansräkningen upptagna, dock högst till anskaffningskostnaden.

3 mom. Anläggningstillgång må ej i vidare mån än som följer av vad i 1 och 2 mom. är för varje särskilt fall stadgat upptagas till högre belopp än det vartill den varit uppförd i närmast föregående balansräkning.

4 mom. Andra tillgångar än anläggningstillgångar (omsättningstillgångar) må ej upptagas vare sig över försäljningsvärdet efter avdrag för försäljningskostnaderna eller till högre belopp än det vartill kostnaderna för deras anskaffning eller tillverkning uppgått.

5 mom. Har föreningen övertagit rörelse mot vederlag som överstiger värdet av de med rörelsen övertagna tillgångarna, må skillnaden (affärsvärde, goodwill) kunna upptagas såsom anläggningstillgång i särskild post. Å denna tillgång skall årligen avskrivas skäligt belopp, dock minst en tiondel.

41 §.

Vid uppställande av balansräkningen skola bestämmelserna här nedan iakttagas.

1 mom. Följande poster skola upptagas var för sig, dock att ytterligare fördelning i poster skall äga rum, där det med hänsyn till verksamhetens art och omfattning samt föreningens förhållanden i övrigt må anses påkallat:

A. Bland tillgångarna.

I. Anläggningstillgångar.

1. jordbruks- och skogsfastigheter;
2. fabriksfastigheter med därtill hörande anläggningar samt andra fastigheter;
3. maskiner, vare sig de äro att hänföra till fast egendom eller ej, inventarier och dylikt;
4. aktier och andra andelsrättigheter samt obligationer och andra fordringar, avsedda att stadigvarande innehavas av föreningen.

II. Omsättningstillgångar.

1. lager av färdiga varor, av varor under tillverkning samt av råvaror, hjälp- och driftsmaterial;
2. aktier och andra andelsrättigheter samt obligationer och andra fordringar, som icke falla under I 4 eller avses i II 3 och 4;
3. accepterade växlar;
4. kontanta penningar, checkar och banktillgodohavanden.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

- III. Förlust å föreningens verksamhet,
 a) balanserad förlust,
 b) nettoförlust för räkenskapsåret.

B. Bland skulderna.

- I. Inbetalda insatser.
- II. Reservfonden och andra fonder, var för sig.
- III. Långfristiga skulder.
- IV. Kortfristiga skulder.
- V. Oguldna skatter, belöpande på tiden före räkenskapsårets utgång.
- VI. Vinst å föreningens verksamhet,
 a) balanserad vinst,
 b) nettovinst för räkenskapsåret.

B. Bland skulderna.

- I. Långfristiga skulder.
- II. Kortfristiga skulder.
- III. Oguldna skatter, belöpande på tiden före räkenskapsårets utgång.
- IV. Eget kapital.
 1. inbetalda insatser;
 2. reservfonden;
 3. andra fonder, var för sig;
 4. vinst å föreningens verksamhet,
 a) balanserad vinst,
 b) nettovinst för räkenskapsåret.

2 mom. Fordran å insats må icke upptagas som tillgång.

Redovisningen av inbetalda insatser må ske sålunda att i balansräkningen anmärkes hela insatskapitalet med angivande av vad härav icke är guldnet samt skillnaden utföres såsom särskild skuldpost.

3 mom. Vid posten balanserad vinst skall angivas beloppet av hela vinsten enligt balansräkningen för nästföregående räkenskapsår samt huru vinsten disponerats.

4 mom. I balansräkningen skall anmärkas sammanlagda beloppet av föreningens borgens- och övriga ansvarsförbindelser, i den mån de icke upptagits bland skulderna, ävensom av föreningen ställda panters sammanlagda värde enligt balansräkningen. I fråga om inteckningar skall sammanlagda beloppet angivas dels för inteckningar i fast egendom, dels för förlagsinteckningar och dels för andra inteckningar i lös egendom med angivande av egendomens slag.

I balansräkningen skall ock anmärkas sammanlagda beloppet för år av pensioner, utgående på grund av förpliktelser vilka ej upptagits såsom skuld i balansräkningen. Pensionsförpliktelse, som i närmast föregående balansräkning upptagits såsom skuld, skall fortfarande redovisas som sådan.

42 §.

Vinst- och förlusträkningen skall uppställas så, att en med hänsyn till föreningens förhållanden tillfredsställande redovisning erhålles för huru vinsten eller förlusten för räkenskapsåret uppkommit.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Följande poster skola upptagas var för sig, dock att ytterligare fördelning i poster skall äga rum, där det med hänsyn till verksamhetens art och omfattning samt föreningens förhållanden i övrigt må anses påkallat:

A. Bland intäkterna.

1. intäkten av föreningens rörelse. Driver föreningen av varandra väsentligen oberoende rörelsegrenar, skall intäkten av varje sådan rörelsegren särskilt redovisas, där det ej finnes kunna lända till förfång för föreningen. Vid intäktens beräkning må avdrag ej göras för omkostnader, som skola särskilt redovisas under B 2—6, dock att de under B 4 och B 5 angivna kostnaderna må avdragas, därest de särskilt anmärkas i vinst- och förlusträkningen;

2. vinstutdelning å aktier eller andra andelar samt räntor;

3. andra intäkter, som ej härleda sig från rörelsen;

4. vederlagsfria eller andra extraordinära förvärv;

5. nettoförlust å föreningens verksamhet under räkenskapsåret.

B. Bland kostnaderna.

1. förlust å föreningens rörelse eller å sådan rörelsegren, för vilken särskild redovisning skall lämnas efter vad under A 1 sägs;

2. räntor;

3. skatter;

4. avskrivningar på värdet av anläggningstillgångar eller avsättningar till värdeminskningsskonton för sådana tillgångar, därvid beloppets fördelning på de under särskilda poster i balansräkningen upptagna tillgångarna skall angivas;

5. allmänna förvaltningskostnader;

6. extraordinära kostnader och förluster;

7. nettovinst å föreningens verksamhet under räkenskapsåret.

43 §.

1 mom. I förvaltningsberättelsen skall upplysning lämnas om hela intäkten av föreningens rörelse under räkenskapsåret (omsättningssumman) samt om sådana till medlemmar eller andra utgående efterlikvider, återbäringar eller liknande *ersättningar* som icke inräknats i årsvinsten, där ej upplysning i nämnda hänseenden lämnas i vinst- och förlusträkningen. Vidare skall i förvaltningsberättelsen, i den mån det finnes kunna ske utan förfång för för-

1 mom. I förvaltningsberättelsen skall upplysning lämnas om hela intäkten av föreningens rörelse under räkenskapsåret (omsättningssumman), om *väsentliga förändringar i medlemsantalet* samt om sådana till medlemmar eller andra utgående efterlikvider, återbäringar eller liknande *gottgörelser* som icke inräknats i årsvinsten, där ej upplysning i nämnda hänseenden lämnas i vinst- och förlusträkningen. Vidare skall i förvaltningsberättelsen, i den

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

eningen, upplysning lämnas om väsentliga förändringar i medlemsantalet samt om andra för bedömningen av föreningens ställning och resultatet av dess verksamhet samt styrelsens förvaltning viktiga förhållanden, vilka ej framgå av balansräkningen eller vinst- och förlusträkningen, så ock om händelser av väsentlig betydelse för föreningen, jämväl där de inträffat efter räkenskapsårets slut.

mån det finnes kunna ske utan förång för föreningen, upplysning lämnas om andra för bedömningen av föreningens ställning och resultatet av dess verksamhet samt styrelsens förvaltning viktiga förhållanden, vilka ej framgå av balansräkningen eller vinst- och förlusträkningen, så ock om händelser av väsentlig betydelse för föreningen, jämväl där de inträffat efter räkenskapsårets slut.

I den mån motsvarande uppgifter ej intagits i balansräkningen, skall i förvaltningsberättelsen uppgift lämnas beträffande fastigheter om taxeringsvärden och brandförsäkringsbelopp samt beträffande maskiner, inventarier och andra dylika anläggningstillgångar om brandförsäkringsbelopp, med fördelning av nämnda värden och belopp såvitt möjligt på de under särskilda poster i balansräkningen upptagna tillgångarna.

Där medelantalet i föreningens tjänst under räkenskapsåret anställda överstiger tio, skall i förvaltningsberättelsen uppgivas medelantalet anställda arbetare samt medelantalet övriga anställda. För sådant fall skall ock, i den mån motsvarande uppgifter ej lämnas i vinst- och förlusträkningen, i särskilda poster upptagas sammanlagda beloppet av utbetalda löner och ersättningar under räkenskapsåret dels till arbetare, dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels ock till övriga befattningshavare hos föreningen.

2 mom. Om uppskrivning av anläggningstillgångar verkställt för räkenskapsåret, skall i förvaltningsberättelsen redogörelse lämnas för grunden till uppskrivningen, för det belopp varmed uppskrivning skett och för användningen av beloppet.

Har beträffande tillgångars redovisning såsom anläggnings- eller omsättningstillgångar, beträffande avskrivning på anläggningstillgångar, beträffande omsättningstillgångars värdering eller i andra hänseenden sådan ändring i förhållande till tidigare balansräkning eller vinst- och förlusträkning vidtagits, som i avsevärd mån påverkat årsresultatet eller eljest är av större vikt, skall redogörelse därför lämnas i förvaltningsberättelsen.

Styrelsen skall i förvaltningsberättelsen framställa förslag om avsättning till reservfond, där sådan avsättning skall ske, så ock i övrigt förslag i anledning av föreningens vinst eller förlust enligt balansräkningen.

44 §.

Styrelsen skall senast sju månader efter räkenskapsårets utgång i huvudskrift eller avskrift hålla redovisningshandlingarna för året jämte revisions-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

berättelsen ävensom protokoll eller annan handling, utvisande föreningsstämmans beslut i anledning av den framlagda balansräkningen, hos föreningen tillgängliga för envar som vill taga kännedom om desamma.

Inom samma tid vare styrelsen jämväl skyldig att efter anmodan av länsstyrelsen dit insända avskrift av nämnda handlingar.

Revision.

45 §.

Styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper skola granskas av en eller flera revisorer. Revisor utses å föreningsstämma, såframt ej enligt stadgarna revisor skall tillsättas i annan ordning.

Revisorer skola utses för tid intill dess stämma som i 57 § 1 mom. sägs hållits och må icke utses för längre tid än till och med den stämma som skall äga rum under andra räkenskapsåret efter det de utsetts. Revisor må, ändå att den tid för vilken han blivit utsedd ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom. Om revisor, som är vald å föreningsstämma, entledigas eller eljest avgår eller avlider eller hinder, som i 46 § 1 mom. avses, att vara revisor för honom uppkommer och suppleant ej finnes, åligger det styrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny revisor.

Den som utsetts till revisor skall därom ofördröjligen underrättas, om han valts å föreningsstämma, genom styrelsens försorg och eljest av den som tillsatt honom.

46 §.

1 mom. Revisor skall vara myndig och, där ej för särskilt fall Konungen eller myndighet Konungen förordnar annat tillåter, här i riket bosatt svensk medborgare. Revisor skall hava den erfarenhet beträffande bokföring och insikt i ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till föreningens verksamhet erfordras för uppdraget.

Ej må den vara revisor, som är befattningshavare hos föreningen eller under det sistförflutna året handhaft bokföring eller medelsförvaltning för föreningen eller som intager en underordnad eller beroende ställning till styrelseledamot eller till befattningshavare hos föreningen, åt vilken uppdragits att ombesörja bokföringen eller medelsförvaltningen eller kontrollen däröver, ej heller styrelseledamots eller sådan befattningshavares make eller den, som med honom är i rätt upp- eller nedstigande skyldskap eller svågerlag eller är hans syskon eller med honom är i det svågerlag, att den ene är gift med den andres syskon.

2 mom. Finnes hos sammanslutning med ändamål att handhava gemensamma uppgifter för föreningar särskilt revisionsorgan inrättat, må sammanslutningen eller, där revisionsorganet utgör juridisk person, denna

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

kunna utses till revisor. Till revisionens förrättande skall sålunda tillsatt revisor utse för uppdraget lämpad person, och gälle i fråga om honom i tillämpliga delar vad i denna lag stadgas om revisor. Ersättningskyldighet, som kan uppkomma för den som förrättat revisionen, skall åvila jämväl den som utsett honom.

47 §.

Hava revisorer ej utsetts till föreskrivet antal eller hava revisorer utsetts utan iakttagande av bestämmelserna i 46 § 1 mom., åligger det styrelsen och styrelseledamot att ofördröjligen anmäla förhållandet för länsstyrelsen. Anmälan må göras även av föreningsmedlem, röstberättigad, som ej är medlem, eller borgenär.

På anmälan varom i första stycket sägs skall länsstyrelsen, i fall då revisorer icke utsetts till föreskrivet antal, förordna revisorer. Är revisor omynsig eller har någon, som ej är här i riket bosatt svensk medborgare, utan vederbörligt tillstånd utsetts till revisor eller har någon utsetts till revisor i strid mot vad i 46 § 1 mom. andra stycket stadgas, skall på anmälan där om länsstyrelsen förklara honom entledigad och förordna revisor i hans ställe. Har anmälan ej gjorts av styrelsen, skall före besluts meddelande tillfälle beredas styrelsen att yttra sig i ärendet. Förordnande av revisor skall avse tid till dess annan revisor blivit i föreskriven ordning utsedd.

Revisor, som utses enligt denna paragraf, vare berättigad att av föreningen erhålla skäligt arvode.

48 §.

Hos länsstyrelsen må påkallas utseende av en revisor att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper eller att företaga granskning av viss åtgärd eller av vissa räkenskaper. Förslag härom skall väckas å föreningsstämma. Har förslaget å föreningsstämma antagits eller ock biträts av minst en tiondel av samtliga röstberättigade, åligger det styrelsen att inom en vecka hos länsstyrelsen göra framställning om utseende av revisor. Försummas det, stånde varje röstberättigad fritt att göra sådan framställning.

Avser uppdraget granskning av viss åtgärd eller av vissa räkenskaper, skall till föreningsstämma avgivas särskilt yttrande över granskningen.

Revisor, som utses enligt denna paragraf, vare berättigad att av föreningen erhålla skäligt arvode.

49 §.

Om det revisor åvilande granskningsarbetet är av större omfattning, vare han berättigad att därtill anlita hos honom för biträde i revisionsverksamhet anställd, lämplig person såsom medhjälpare efter vad med hänsyn till arbetets art får anses tillbörligt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Revisor som utsetts enligt 45 § må med styrelsens samtycke även eljest anlita medhjälpare vid granskningen av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper, såframt det för visst fall finnes erforderligt med hänsyn till omfattningen av föreningens verksamhet och andra på revisionsuppdragets fullgörande inverkan omständigheter.

Revisor må med styrelsens samtycke även eljest anlita medhjälpare vid granskningen av styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper, såframt det för visst fall finnes erforderligt med hänsyn till omfattningen av föreningens verksamhet och andra på revisionsuppdragets fullgörande inverkan omständigheter.

Lämnas ej samtycke, varom i andra stycket sägs, inom två veckor efter det revisor hos styrelsen begärt att få anlita medhjälpare, äger revisorn hänskjuta frågan till länsstyrelsens avgörande. Länsstyrelsen prövar framställningen och skall före besluts meddelande bereda föreningens styrelse tillfälle att yttra sig i ärendet.

50 §.

Det åligger revisorerna att vidtaga de åtgärder som äro erforderliga för ett behörigt fullgörande av revisionsuppdraget. Särskilt åligger det revisorerna

att granska föreningens böcker och andra räkenskaper,

att verkställa inventering eller kontrollera verkställd inventering av föreningens kassa och övriga tillgångar,

att tillse huruvida föreningens bokföring och medelsförvaltning så ock kontrollen därav äro tillfredsställande,

att taga del av protokoll från föreningsstämmor och andra sammanträden, samt

att, sedan de årliga redovisningshandlingarna avgivits, tillse att föreningens tillgångar icke upptagits för högt och skulderna icke för lågt samt i övrigt granska nämnda redovisningshandlingar.

Revisorerna hava att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som meddelas av föreningsstämman och ej innefatta inskränkning i deras i lag stadgade skyldigheter eller eljest strida mot lag eller författning eller mot stadgarna.

Styrelsen skall giva revisor tillgång till föreningens böcker, räkenskaper och andra handlingar samt i övrigt det biträde, som av honom påkallas för uppdraget. Av revisor begärd upplysning angående förvaltningen må ej av styrelsen vägras.

51 §.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår avgiva en av dem undertecknad revisionsberättelse, som skall överlämnas till styrelsen minst två veckor före den i 57 § 1 mom. omförmälda föreningsstämman. Revisorerna

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

skola ock inom samma tid till styrelsen återställa de till dem överlämnade redovisningshandlingarna.

Revisionsberättelsen skall innehålla redogörelse för resultatet av revisorernas granskning samt uttalande, huruvida anledning till anmärkning i avseende å de till revisorerna överlämnade redovisningshandlingarna, föreningens bokföring eller inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande förvaltningen av föreningens angelägenheter föreligger eller icke. Föreligger anledning till anmärkning, skall denna angivas i revisionsberättelsen. Revisorerna äga ock i berättelsen meddela erinringar, som de anse böra komma till medlemmarnas kännedom.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilt uttalande angående fastställelse av balansräkningen; angående ansvarsfrihet för styrelseledamöterna; samt angående styrelsens förslag i anledning av föreningens vinst eller förlust enligt balansräkningen, därvid skall angivas huruvida förslaget omfattar stadgad avsättning till reservfonden.

Revisor, som hyser från de i revisionsberättelsen gjorda uttalandena skiljaktig mening eller eljest finner särskilt uttalande påkallat, äger till revisionsberättelsen foga yttrande därom, såframt han ej avger särskild revisionsberättelse.

Föreningsstämma.

52 §.

Föreningsmedlems rätt att deltaga i handhavandet av föreningens angelägenheter utövas å föreningsstämma.

53 §.

Vid föreningsstämma böra styrelsens ledamöter närvara, så ock minst en av revisorerna, där å stämman redovisning för föreningen skall behandlas eller eljest ärende förekommer av beskaffenhet att revisors närvaro kan anses påkallad. Rätt att närvara vid föreningsstämma tillkommer städse revisor.

54 §.

Ej må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan å föreningsstämma deltaga i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och föreningen. Ej heller må han deltaga i behandling av fråga om avtal mellan föreningen och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot föreningens. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande gåva från föreningen, så ock beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Styrelseledamot må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för vilken han är ansvarig, eller i val av revisor.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

I behandling av fråga om fusionsavtal, som avses i 98 §, äger övertagande föreningen deltaga utan hinder av vad i första stycket sägs.

I behandling av fråga om fusionsavtal, som avses i 96 §, äger övertagande föreningen deltaga utan hinder av vad i första stycket sägs.

55 §.

Där ej genom föreskrift i stadgarna är bestämt vem som skall vara ordförande vid föreningsstämma, öppnas stämman av styrelsens ordförande eller den styrelsen därtill utsett. Utse de närvarande ej enhälligt ordförande, väljes ordförande efter huvudtalet. Till ordförande må utses jämväl den som ej är medlem, om annat icke föreskrives i stadgarna.

Å stämma skall, där det erfordras, av ordföranden upprättas och till godkännande framläggas en förteckning över närvarande medlemmar och ombud för medlemmar med uppgift å envars rösträtt. Sedan förteckningen enhälligt eller efter en på grundval av densamma företagen omröstning godkänts med eller utan ändring, lände den till efterrättelse såsom röstlängd.

Genom styrelsens försorg skall å föreningsstämma föras protokoll. Har beslut fattats genom omröstning, skall angivas huru röstningen utfallit. Protokollet skall undertecknas eller till riktigheten vitsordas av ordföranden och minst en på stämman utsedd person. Senast inom två veckor efter stämman skall protokollet hållas hos föreningen tillgängligt för medlemmarna. Protokollen skola på betryggande sätt förvaras.

56 §.

Jämte vad i övrigt i denna lag är stadgat om utövande av rösträtt och fattande av beslut å föreningsstämma gälle, där ej annorlunda finnes bestämt i stadgarna:

1. att varje medlem äger en röst;
2. att medlems rösträtt kan utövas genom annan medlem såsom ombud;
3. att ingen må som ombud företräda mer än en medlem;
4. att såsom föreningens beslut gäller den mening, för vilken de flesta rösterna avgivas; samt
5. att vid lika röstetal val avgöres genom lottning, men i andra frågor den mening gäller som biträdes av ordföranden.

Juridisk person företrädes, förutom av sin styrelse eller annan ställföreträdare enligt lag, av den som därtill bemyndigats, vare sig denne är medlem i föreningen eller ej; dock att rätten att såsom ombud utöva rösträtt må i stadgarna inskränkas till den som är medlem eller enligt 22 § andra stycket ändock kan utses till ledamot av föreningens styrelse.

57 §.

1 mom. Inom sex månader eller den kortare tid, som kan vara bestämd i stadgarna, efter utgången av varje räkenskapsår skall hållas ordinarie föreningsstämma, å vilken styrelsen har att framlägga redovisningshandling-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

arna och revisionsberättelsen för det sistförflutna räkenskapsåret. De handlingar, som sålunda skola framläggas, skola under minst en vecka närmast före stämman hållas hos föreningen tillgängliga för medlemmarna.

Å denna föreningsstämma skola till avgörande företagas frågorna om fastställelse av balansräkningen med de ändringar eller tillägg, som må finnas erforderliga, samt om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna för den tid redovisningen omfattar. Stämman skall ock fatta beslut i anledning av föreningens vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen.

Med beslut i nämnda frågor må anstå till fortsatt stämma å viss dag minst en och högst två månader därefter.

2 mom. Styrelsen vare pliktig att å den föreningsstämma varom i 1 mom. förmåles, i den mån det av medlem åskas och kan ske utan förfång för föreningen, meddela till buds stående närmare upplysningar angående förhållanden, som kunna inverka på bedömandet av värdet av föreningens tillgångar, av dess ställning i övrigt och av resultatet av dess verksamhet samt av styrelsens förvaltning av föreningens angelägenheter.

Det åligger styrelsen att jämväl eljest å föreningsstämma giva medlem upplysning efter vad nu är sagt i avseende å ärende, som skall förekomma å stämman.

58 §.

Styrelsen äger, när den finner lämpligt, kalla medlemmarna till extra föreningsstämma.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angivande av skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra föreningsstämma att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna själva utlysa stämma. Äro icke samtliga revisorer ense om stämmas utlysande, gälle den mening varom de flesta förena sig eller vid lika röstetal deras mening som anse extra stämma böra hållas. Revisor som utsetts jämlikt 48 § äge påkalla extra föreningsstämma, oavsett övriga revisorers mening.

Extra föreningsstämma skall ock av styrelsen utlysas, då det för upp-givet ändamål skriftligen påfordras av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna.

59 §.

Finnes ej styrelse eller underlåter styrelsen att i föreskriven ordning kalla medlemmarna till ordinarie eller till av stämma beslutad extra föreningsstämma eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, som i 58 § sista stycket sägs, utlyst extra föreningsstämma att hållas så snart

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har länsstyrelsen att på anmälan av styrelseledamot eller röstberättigad ofördröjligen utlysa stämman.

60 §.

Kallelse till föreningsstämma skall utfärdas i enlighet med föreskrifter i stadgarna. Kallelseåtgärderna skola vara vidtagna senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämman.

Uppskjutes stämman till dag som infaller minst en månad därefter, skall kallelse jämlikt första stycket utfärdas till den fortsatta stämman.

Där för giltighet av beslut erfordras att det fattas å två på varandra följande föreningsstämmor, må kallelse till sista stämman ej ske innan första stämman hållits. Är icke någon av stämmorna ordinarie, skall mellan dem förflyta minst en månad.

61 §.

I kallelsen till föreningsstämma skola angivas de ärenden, som skola förekomma å stämman; dock vare ej erforderligt att i kallelse till ordinarie stämman särskilt angiva de ärenden, som enligt denna lag eller stadgarna skola där företagas. Skall ärende innefattande förslag till ändring av stadgarna förekomma, varde det huvudsakliga innehållet av ändringen angivet i kallelsen.

Hava de ärenden, som skola företagas till behandling å föreningsstämma, blivit medlemmarna särskilt meddelade på sätt och å tid före stämman som i stadgarna angives, vare så gillt som om ärendena varit upptagna i kallelsen till stämman.

Ärende, som ej angivits i kallelsen till stämman eller varom meddelande icke ägt rum efter vad i andra stycket stadgas, må icke vid stämman företagas till avgörande, om ej ärendet enligt denna lag eller stadgarna skall förekomma på stämman eller omedelbart föranledes av ärende som där skall avgöras; dock att ärende, som ej avser ändring av stadgarna eller ny eller förhöjd avgifts utkrävande eller föreningens trädande i likvidation eller uppgående i annan förening genom fusion, må företagas till avgörande på ordinarie stämman, såframt tre fjärdedelar av de närvarande därtill giva sitt samtycke. Utan hinder av vad sålunda stadgats må å såväl ordinarie som extra stämman kunna fattas beslut om utlysande av extra stämman för behandling av visst ärende.

62 §.

I stadgarna må bestämmas, att föreningsstämmans befogenhet skall helt eller delvis utövas av därtill valda fullmäktige.

Fullmäktig må icke väljas för längre tid än tre år. Till fullmäktig må utses allenast medlem i föreningen eller den som, oaktat han ej är medlem, enligt 22 § andra stycket ändock må vara ledamot av föreningens styrelse.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Fullmäktigsammanträde vare ansett såsom föreningsstämma. Å fullmäktig skall tillämpas vad i 52, 55—59 och 61 §§ stadgas om föreningsmedlem; dock må fullmäktig ej rösta genom ombud.

Angående beslut av fullmäktige i ämnen, som avses i 67 § andra och tredje styckena samt 98 § 2 mom., skola medlemmarna underättas på sätt i stadgarna är föreskrivet.

Angående beslut av fullmäktige i ämnen, som avses i 67 § andra och tredje styckena samt 96 § 2 mom., skola medlemmarna underättas på sätt i stadgarna är föreskrivet.

Talan mot styrelseledamot, revisor, föreningsmedlem eller röstberättigad.

63 §.

Ansvarsfrihet skall anses styrelseledamot beviljad, såframt beslut därom fattats å föreningsstämma och de som må hava röstat mot beslutet icke uppgå till minst en fjärdedel av samtliga röstberättigade.

Varder talan å förvaltningen under det räkenskapsår redovisningen avser ej anställd inom sex månader från det redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen framlades på föreningsstämman, vare så ansett som om ansvarsfrihet blivit beviljad.

Ändå att ansvarsfrihet blivit beviljad, må talan kunna anställas mot styrelseledamot på grund av åtgärd, om vars vidtagande eller betydelse för föreningen styrelsen eller styrelseledamot uppsåtligen eller av vårdslöshet i redovisningshandlingarna eller eljest till stämman eller ock genom bokföringen eller eljest till revisorerna lämnat i väsentliga hänseenden oriktiga eller ofullständiga upplysningar. Talan, som grundas därpå att styrelseledamot begått brottslig handling, må ock eljest kunna mot honom anställas, såframt ej beviljad ansvarsfrihet uppenbarligen avsett även nämnda handling.

64 §.

Har ansvarsfrihet icke blivit styrelseledamot beviljad, äge röstberättigade utgörande minst en fjärdedel av samtliga röstberättigade å föreningens vägnar föra talan mot honom å förvaltningen. Samma lag vare i fråga om anställande av sådan talan som enligt vad i 63 § sägs må anställas utan hinder av att ansvarsfrihet blivit beviljad.

Sedan talan blivit anställd, må den omständigheten, att en eller flera av de röstberättigade som anställt talan avstått från denna, ej utgöra hinder för de övriga att fullfölja talan, ändå att de utgöra mindre än en fjärdedel av samtliga röstberättigade.

Röstberättigad, som enligt första stycket anställt talan mot styrelseledamot, svare för rättegångskostnaderna, dock med rätt att av föreningen erhålla ersättning, i den mån kostnaderna täckas av vad genom rättegången kommit föreningen till godo.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

65 §.

Har å föreningsstämma fattats beslut om anställande av talan om skadestånd enligt 106 § mot revisor eller har förslag därom å stämman biträts av minst en fjärdedel av samtliga röstberättigade, vare i fråga om röstberättigades rätt att å föreningens vägnar föra sådan talan och om ansvarighet för rättegångskostnader lag som i 64 § sägs.

Talan enligt 106 § mot revisor må ej anställas sedan två år förflutit från det revisionsberättelse framlades å föreningsstämma.

Mot föreningsmedlem eller röstberättigad, som icke är medlem, må föreningen ej anställa talan om skadestånd enligt 106 § sedan två år förflutit efter beslut eller åtgärd därå talan grundas.

Utan hinder av vad i andra och tredje styckena sägs må talan anställas som grundas därpå att revisor, medlem eller röstberättigad begått brottslig handling.

66 §.

Försättes föreningen i konkurs på ansökan, som gjorts inom två år från den stämma där redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen framlades, äge konkursboet, ändå att ansvarsfrihet blivit styrelseledamot beviljad, anställa talan mot honom å förvaltningen under det räkenskapsår redovisningen avser.

Mot revisor, medlem eller röstberättigad, som icke är medlem, äge ock, där föreningen försättes i konkurs på ansökan, vilken gjorts inom tid som i 65 § andra och tredje styckena är för talan i varje särskilt fall föreskriven, konkursboet föra sådan talan.

Talan, varom i denna paragraf stadgas, skall väckas inom sex månader från första borgenärssammanträdet eller, där tiden för anställande av talan för föreningen då ännu ej gått till ända, inom utgången av den tid. Försummas det, vare rätt till talan förlorad.

Ändring av förenings stadgar.

67 §.

Beslut om ändring av ekonomisk förenings stadgar vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningsstämmor och å den stämma som sist hålles biträts, där ej nedan är annorlunda föreskrivet, av minst två tredjedelar av de röstande.

Såvitt genom beslutet medlemmarnas förpliktelse att erlægga insatser eller avgifter till föreningen ökas eller medlems rätt till årsvinst inskränkes, erfordras att å den stämma som sist hålles beslutet biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Avser ändringen att medlems rätt till föreningens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränkes, erfordras att beslutet å sista stämman biträtts av samtliga röstande. Detsamma gäller, där ändringen innebär inskränkning i avgående medlems rätt varom i 16 § 1 mom. sägs eller angår medlems rätt att utträda ur föreningen och ändringen skall avse jämväl dem, som vid frågans avgörande voro medlemmar i föreningen.

Är för giltighet av beslut, varom ovan är sagt, något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände ock det till efterrättelse.

Har i stadgarna på grund av särskild lag eller författning eller efter Konungens medgivande intagits föreskrift, enligt vilken viss bestämmelse icke må ändras utan att Konungen därtill lämnat medgivande, må ej heller sådan föreskrift ändras utan Konungens medgivande.

68 §.

Beslut om ändring av stadgarna skall av styrelsens ordförande ofördröjligen anmälas för registrering och må ej gå i verkställighet innan registrering skett. Vid anmälningen skola fogas två avskrifter av protokoll som förts i ärendet. Föreligger fall som i 62 § sista stycket avses, skall anmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse varom där sägs ägt rum.

Beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden, varom i 67 § andra och tredje styckena förmäles, må ej tillämpas mot medlem, som icke samtyckt till ändringen och som uppsäger sig till utträde ur föreningen inom en månad från det slutligt beslut fattades eller, då beslut fattats av fullmäktige, inom lika tid efter det medlemmen underrättats om beslutet; och äge i sådant fall medlemmen, oavsett vad stadgarna därom innehålla, att utträda ur föreningen vid den utgång av räkenskapsår, vilken infaller näst efter en månad efter uppsägningen, och därvid tillgodonjuta den rätt, som enligt 16 § 1 mom. första och andra styckena tillkommer avgående medlem.

Innefattar beslut nedsättning av insatsernas belopp eller lindring av den medlemmarna enligt stadgarna åliggande skyldigheten att till föreningen erlægga insatser, må det ej gå i verkställighet förrän ett år förflutit från det beslutet registrerades.

Talan å föreningsstämmobeslut.

69 §.

1 mom. Menar styrelsen, styrelseledamot eller föreningsmedlem, att beslut, som fattats å föreningsstämman, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot denna lag eller föreningens stadgar, äge därå väcka talan mot föreningen.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Grundas talan därpå, att beslutet icke tillkommit i behörig ordning eller att det eljest kränker allenast medlems rätt, skall talan väckas inom tre månader från beslutets dag. Försummas det, vare beslutet gällande.

Hava vid fattande av beslut, som skall anmälas för registrering, i denna lag eller föreningens stadgar upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare, ehuru klandertalan ej väckts, beslutet icke gällande, utan så är att i strid mot 100 § första stycket registrering av beslutet ägt rum.

Klandertalan, grundad därpå att föreningsstämmobeslut strider mot bestämmelserna i 20 § första stycket, må ej anställas, med mindre de som föra talan utgöra minst en tiondel av samtliga medlemmar.

2 mom. Har talan å föreningsstämmobeslut väckts, äge domstolen, när skäl därtill förekommer, att innan målet avgöres förordna, att beslutet ej må verkställas. Om förordnandet skall, där beslutet är av beskaffenhet att böra registreras, meddelande ofördröjligen genom rättens försorg avsändas för registrering.

Domstols dom, varigenom föreningsstämmobeslut upphävts eller ändrats, gälle jämväl för de föreningsmedlemmar som ej fört talan.

Likvidation och upplösning.

70 §.

Föreningsstämma äger besluta att föreningen skall träda i likvidation. Har förhållande inträffat som i 71 § sägs, skall beslutet fattas på sätt stadgas i 56 § första stycket 4 och 5. Beslut att föreningen skall träda i likvidation vare eljest icke giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningsstämmor, därav minst en ordinarie, och å den stämma som sist hålles biträts av minst två tredjedelar av de röstande; är för giltighet av beslutet något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände det till efterrättelse.

Har föreningsstämma beslutit att föreningen skall träda i likvidation, välje stämman en eller flera likvidatorer; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att en eller flera likvidatorer skola tillsättas i annan ordning att jämte de å föreningsstämma valda deltaga i likvidationen.

71 §.

Förening skall träda i likvidation, då antalet föreningsmedlemmar nedgått under det i 5 § föreskrivna lägsta antalet och tillräckligt antal medlemmar ej inträtt inom tre månader eller då i stadgarna fastställd tid för föreningens verksamhet gått till ända eller eljest förhållande inträffat, på grund varav enligt bestämmelse i stadgarna föreningen skall upphöra med sin verksamhet.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

Varder ej, på grund av anmälan enligt 79 § inom sex veckor efter det jämlikt första stycket likvidationsskyldighet inträtt, i föreningsregistret infört att föreningen trätt i likvidation, förklare rätten, på ansökan av styrelseledamot eller föreningsmedlem och efter föreningens hörande, att föreningen skall träda i likvidation; och förelägge rätten föreningen att inom viss tid, ej understigande sex veckor, till rätten ingiva bevis, att i registret skett införing varom ovan sagts, vid äventyr att eljest en eller flera likvidatorer förordnas av rätten.

72 §.

Saknar förening till registret anmäld behörig styrelse, vare styrelseledamot, föreningsmedlem eller borgenär, så ock envar annan, vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som äger företräda föreningen, berättigad att hos rätten göra ansökan, att föreningen skall förklaras skyldig att träda i likvidation.

Har förhållande som i första stycket avses varat mer än ett år, skall länsstyrelsen, där det varder för denna kunnigt, göra anmälan därom hos rätten.

Sker ansökan eller anmälan, skall rätten ofördröjligen utfärda kallelse å föreningen samt å föreningsmedlemmar och borgenärer, som vilja yttra sig i ärendet, att inställa sig för rätten å utsatt dag, då frågan om föreningens trädande i likvidation skall prövas av rätten. Kallelsen skall delgivas föreningen på sätt om stämning i tvistemål är stadgat, där upplysning vinnes om någon med vilken delgivning kan äga rum. Genom rättens försorg skall kungörelse om kallelsen införas i allmänna tidningarna och tidning inom den ort, där föreningens styrelse skall hava sitt säte, minst två och högst fyra månader före nämnda dag. Rätten äge, där så äskas eller eljest finnes erforderligt, förordna en eller flera sysslomän att taga föreningens egendom under vård samt bevaka dess angelägenheter och företräda föreningen till dess rätten meddelat beslut i ärendet.

Styrkes ej innan ärendet företages till avgörande, att behörig styrelse finnes samt att införing i registret skett, förklare rätten, att föreningen skall träda i likvidation, och förordne en eller flera likvidatorer.

73 §.

Finnes att förenings verksamhet drives på sätt som uppenbarligen icke motsvarar de förutsättningar, under vilka registrering skett, äge rätten, på ansökan av ombud, som justitiekanslern eller länsstyrelsen utser att sådan talan utföra, och efter föreningens hörande, förklara att föreningen skall träda i likvidation; och förordne rätten i sådant fall en eller flera likvidatorer.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

74 §.

Har rörande förening under de tio sista åren icke inkommit någon anmälan till registret och föreligger anledning till antagande att föreningen upphört med sin verksamhet, skall länsstyrelsen genom skrivelse till föreningen eller på annat lämpligt sätt förhöra sig, huruvida föreningen äger bestånd. Vinnes ej upplysning, att föreningen fortfarande består, skall länsstyrelsen genom kungörelse i allmänna tidningarna och tidning inom den ort, där föreningens styrelse skall hava sitt säte, anmana föreningen att inom sex månader från det offentliggörande som sist skedde låta sig avhöra. Om ej före fristens utlopp upplysning erhålles att föreningen består, skall den anses upplöst och avföras ur registret.

Föreligga tillförlitliga upplysningar därom att föreningen upphört med sin verksamhet och icke ämnar återupptaga densamma, må länsstyrelsen utan att iakttaga föreskrifterna i första stycket andra punkten genast förklara att föreningen skall anses upplöst och avföra den ur registret.

75 §.

Utser föreningen ej likvidatorer, ehuru antalet föreningsmedlemmar nedgått under det i 5 § föreskrivna lägsta antalet och tillräckligt antal medlemmar ej inträtt inom tre månader, vare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande av föreningens verksamhet eller handla å dess vägnar, ansvariga för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Där efter utgången av nämnda tid om tre månader tillräckligt antal medlemmar inträda, äge dock ej ansvarighet rum för förbindelse, som uppkommer sedan det föreskrivna lägsta medlemsantalet sålunda uppnåtts.

76 §.

Likvidator skall vara myndig och, där ej för särskilt fall Konungen eller myndighet Konungen förordnar annat tillåter, här i riket bosatt svensk medborgare.

Uppdraget att vara likvidator gälle intill dess likvidationen blivit avslutad, men den som meddelat uppdraget må när som helst entlediga likvidatorn och utse annan i hans ställe.

Om likvidator, som är vald å föreningsstämma, entledigas eller eljest avgår eller avlider eller hinder för honom att vara likvidator uppkommer enligt första stycket och suppleant ej finnes, åligger det övriga likvidatorer att ofördröjligen sammankalla föreningsstämma för val av ny likvidator.

Vad i denna paragraf är stadgat om likvidator skall i tillämpliga delar gälla beträffande suppleant för likvidator.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

77 §.

Finnes förening, som enligt verkställd registrering trätt i likvidation, sedermera sakna till registret anmälda behöriga likvidatorer, skall rätten på ansökan av föreningsmedlem, borgenär eller annan, vars rätt kan vara beroende av att någon finnes som äger företräda föreningen, eller på anmälan av länsstyrelsen, där det varder för denna kunnigt, förordna likvidatorer.

78 §.

Har rätten förklarat att förening skall träda i likvidation, skall genom rättens försorg till länsstyrelsen ofördröjligen för registrering avsändas meddelande om beslutet. Där rätten utsett likvidator, skall underrättelse om förordnandet med angivande av hans fullständiga namn och postadress ofördröjligen avsändas till länsstyrelsen. Förordnas syssloman, skall för registrering avsändas meddelande därom med angivande av fullständigt namn och postadress.

79 §.

Likvidatorerna skola ofördröjligen för registrering anmäla att föreningen trätt i likvidation. Anmälan skall innehålla uppgift om likvidatorerna samt, där suppleanter för dem utsetts, om dessa. Skall befogenhet att teckna föreningens firma ej tillkomma allenast likvidatorerna gemensamt, skall vidare uppgivas av vilka och huru firman skall tecknas.

Sker ändring i avseende å de till likvidatorer eller suppleanter utsedda personerna eller i fråga om rätten att teckna föreningens firma eller ändras föreningens postadress, skola likvidatorerna därom ofördröjligen göra anmälan för registrering. Rätt att göra anmälan tillkommer den som beröres av anmälingen.

I övrigt skall beträffande anmälan, varom i första och andra styckena sägs, vad i 9 § är stadgat för där avsedda fall äga motsvarande tillämpning; anmälingen skall innehålla uppgift om dagen för val eller rättens förordnande.

80 §.

Likvidatorernas förvaltning och föreningens räkenskaper under likvidationen skola granskas av en eller flera likvidationsrevisorer. Likvidationsrevisor utses, såframt icke annat föranledes av stadgarna, å den föreningsstämma vid vilken likvidatorer väljas. Hava likvidatorer förordnats av rätten, skola de ofördröjligen sammankalla föreningsstämma för val av likvidationsrevisorer som ej utses i annan ordning. Likvidationsrevisor må när som helst skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom och annan utses i hans ställe.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Innehålla stadgarna icke bestämmelse angående sättet för utseende av likvidationsrevisorer men föreskrift beträffande utseendet av revisorer, skall sådan föreskrift gälla även i fråga om utseendet av likvidationsrevisorer.

Vad i 45 § sista stycket, 46, 47, 49 och 50 §§ samt 58 § andra stycket är föreskrivet beträffande revisor skall i tillämpliga delar gälla rörande likvidationsrevisor, där ej annat följer av vad nedan stadgas.

81 §.

Då föreningen trätt i likvidation, åligger det styrelsen att ofördröjligen avgiva redovisning för sin förvaltning av föreningens angelägenheter under tid, för vilken redovisningshandlingar ej förut framlagts å föreningsstämma.

Redovisningshandlingarna skola av likvidatorerna ofördröjligen i huvudskrift eller avskrift överlämnas till revisorerna, som hava att inom en månad avgiva revisionsberättelse och återställa handlingarna. Redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen skola av likvidatorerna så snart ske kan framläggas å föreningsstämma; och skall å stämman till behandling företagas frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsens ledamöter för den tid redovisningen omfattar.

I fråga om styrelsens redovisning, om revisorernas granskning och revisionsberättelsen, om handlingars framläggande och tillhandahållande, om behandlingen av frågan om ansvarsfrihet samt om anställande av talan mot styrelseledamot skall i tillämpliga delar gälla vad i 38—44 och 49—51 §§, 57 § 1 mom. samt 63—66 §§ är stadgat.

82 §.

Vad i 58 och 59 §§ är stadgat om rätt för röstberättigad att påfordra utlysande av föreningsstämma skall äga motsvarande tillämpning under likvidation, varvid såsom ordinarie skola anses stämmor enligt 81, 87 och 89 §§.

Om kallelse till föreningsstämma under likvidation skall gälla vad om kallelse till extra stämma är stadgat; dock skola föreskrivna kallelseåtgärder vara vidtagna senast två veckor före stämma som avses i 81, 87, 89, 95 och 96 §§.

Om kallelse till föreningsstämma under likvidation skall gälla vad om kallelse till extra stämma är stadgat; dock skola föreskrivna kallelseåtgärder vara vidtagna senast två veckor före stämma som avses i 81, 87, 89 och 95 §§.

83 §.

Det åligger likvidatorerna att ofördröjligen söka kallelse å föreningens okända borgenärer samt upprätta och i föreningens inventariebok införa inventarium och balansräkning.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Vid upprättandet av inventarium och balansräkning för förening i likvidation skola, oavsett vad ovan i denna lag är stadgat, bokföringslagens regler lända till efterrättelse. Uppgift skall lämnas å insatskapitalets storlek.

Likvidatorerna skola ofördröjligen överlämna ett av dem underskrivet exemplar av balansräkningen till likvidationsrevisorerna.

84 §.

Likvidatorerna skola förvalta föreningens angelägenheter under likvidationen. Det åligger dem att så snart ske kan förvandla föreningens egendom i penningar, i den mån det erfordras för likvidationen, samt att verkställa betalning av föreningens skulder. Föreningens verksamhet må fortsättas allenast i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig avveckling. Likvidatorerna skola ock föranstalta om skifte av föreningens behållna tillgångar, där ej annat följer av stadgarna.

Likvidatorerna äge ej utan särskilt, av stämman erhållet bemyndigande avyttra föreningens fasta egendom annorledes än genom försäljning å offentlig auktion. Hava likvidatorerna förordnats enligt 73 §, må ej heller lös egendom utan stämmans särskilda bemyndigande av dem försäljas på annat sätt än nu är sagt; och må, innan beslutet om förordnandet vunnit laga kraft, likvidatorerna ej utan stämmans samtycke vidtaga några likvidationsåtgärder utan allenast taga föreningens egendom under vård och bevaka dess angelägenheter.

Med de jämkningar, som följa av vad förut i denna paragraf eller eljest om likvidation är föreskrivet, skall i fråga om likvidatorers befogenhet att företräda föreningen så ock om deras rättigheter och skyldigheter i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat angående styrelse eller styrelseledamot.

85 §.

Under likvidation skall föreningens firma tecknas med tillägg av orden »i likvidation», och skola de som teckna firman därvid underskriva sina namn.

Har av likvidatorerna eller annan ställföreträdare för föreningen handling utfärdats utan sådan firmateckning som i första stycket sägs och framgår icke av handlingens innehåll såväl att den utfärdats å föreningens vägnar som ock att föreningen är i likvidation, svare de som undertecknat handlingen för vad genom handlingen må hava slutits, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Sådan ansvarighet skall dock ej åvila undertecknarna, där av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick, att den utfärdades för föreningen och att denna var i likvidation, samt den till vilken handlingen ställts av föreningen erhåller behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det begäran därom framstälts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

86 §.

Det åligger likvidatorerna att för varje räkenskapsår avgiva redovisning för förvaltningen av föreningens angelägenheter genom avlämnande av förvaltningsberättelse jämte balansräkning, avseende föreningens ställning vid räkenskapsårets utgång, samt likvidationsräkning, upptagande inkomster och utgifter under räkenskapsåret. Redovisningshandlingarna skola vara underskrivna av samtliga likvidatorer.

I förvaltningsberättelsen skall, i den mån det finnes kunna ske utan förfång för föreningen, upplysning lämnas om likvidationens gång. Hava tillgångar i balansräkningen upptagits till lägre eller högre värde än i närmast föregående balansräkning, skall anmärkning härom göras i förvaltningsberättelsen. Där likvidationen ej avslutats inom två år, skola i nästa förvaltningsberättelse uppgivas de hinder som mött därför.

Inom två månader efter räkenskapsårets slut skola likvidatorerna till likvidationsrevisorerna i huvudskrift eller avskrift avlämna redovisningshandlingarna.

87 §.

Inom en månad efter det redovisningshandlingarna överlämnats till likvidationsrevisorerna skola dessa till likvidatorerna avlämna berättelse över granskningen av deras förvaltning och föreningens räkenskaper för räkenskapsåret ävensom återställa handlingarna. Revisionsberättelsen skall vara underskriven av likvidationsrevisorerna. Om berättelsens innehåll skall i tillämpliga delar gälla vad i 51 § är stadgat.

Sedan likvidationsrevisorerna till likvidatorerna avlämnat sin revisionsberättelse, skola likvidatorerna ofördröjligen kalla till föreningsstämma för granskning av redovisningen. Angående redovisningshandlingarnas och revisionsberättelsens framläggande å stämman och tillhandahållande under viss tid före stämman skall gälla vad i 57 § 1 mom. stadgas.

88 §.

När den i kallelsen å okända borgenärer utsatta inställeledagen är förbi och all veterlig gäld blivit betald, skola föreningens tillgångar skiftas. Är någon del av gälden tvistig eller ej förfallen och kan förty eller av annan orsak betalning ej ske, skola till samma gälds betalning erforderliga medel innehållas och återstoden skiftas.

Sker skifte annorledes än nu är sagt eller befinnas innehållna medel ej lämna tillgång till gälds betalning, vare i händelse av föreningens oförmåga att fullgöra sina förbindelser den, som uppburit något vid skiftet, skyldig att återbära vad han bekommit. För brist, som kan uppkomma vid återbäringen, vare likvidatorerna ansvariga efter de beträffande skadeståndsskyldighet i 106, 108 och 109 §§ stadgade grunderna.

Förmenar medlem att han vid skifte icke bekommit vad på honom be-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

löper, skall han vid talans förlust väcka talan mot föreningen inom tre månader efter det slutredovisning framlades å föreningsstämma. I fråga om medlems återbäringskyldighet och om likvidators ansvarighet skall vad i andra stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

Har medlem icke inom fem år efter det slutredovisning enligt 89 § framlades å föreningsstämma anmält sig att lyfta vad han vid skiftet bekommit, vare han förlustig sin rätt därtill.

89 §.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skola de så snart ske kan avgiva slutredovisning för sin förvaltning genom avlämnande av förvaltningsberättelse rörande likvidationens gång från likvidationens början till dess avslutande. Berättelsen skall ock innehålla redogörelse för utskiftning. Vid berättelsen skola fogas redovisningshandlingar för hela likvidations-tiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skola i huvudskrift eller avskrift avlämnas till likvidationsrevisorerna, vilka hava att inom en månad därefter avgiva en av dem underskriven revisionsberättelse över förvaltningen under likvidationen och återställa handlingarna. Om revisionsberättelsens innehåll skall i tillämpliga delar gälla vad i 51 § är stadgat.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna, skola dessa ofördröjligen kalla till föreningsstämma för granskning av slutredovisningen. Angående redovisningshandlingarnas och revisionsberättelsens framläggande å stämman och tillhandahållande under viss tid före stämman skall gälla vad i 57 § 1 mom. stadgas.

90 §.

Då likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag och å föreningsstämman framlagt slutredovisning för sin förvaltning, anses föreningen upplöst; och skall anmälan därom ofördröjligen göras för registrering.

Vid anmälningen, som skall vara undertecknad av samtliga likvidatorer, skola fogas avskrift av protokoll som förts i ärendet ävensom bevis om dagen för utfärdande av kallelsen å okända borgenärer.

91 §.

Föreligger anledning till antagande att förening, som trätt i likvidation, saknar tillgångar eller att dessa äro så ringa, att de ej förslå till bestridande av likvidationskostnaderna, äge rätten på anmälan av likvidatorerna förklara att likvidationen skall nedläggas och föreningen anses upplöst. Där sådan förklaring meddelas, skall vad i 80—90 §§ stadgas ej äga tillämpning. Tillgång, som enligt vad nu sagts ej skall ingå i likvidation, skall efter rättens förordnande tillfalla allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål.

Meddelande om förklaring som i första stycket sägs skall genom rättens försorg ofördröjligen avsändas för registrering.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

92 §.

Yppas, efter det förening skall anses upplöst enligt 90 eller 91 §, tillgång för föreningen eller väckes talan mot föreningen eller uppkommer eljest behov av likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas.

Uppkommer i fråga om förening, som avförts ur registret enligt 74 §, behov av likvidationsåtgärd, skall på ansökan av den vars rätt därav beröres en eller flera likvidatorer förordnas av rätten; och skall därefter vad i denna lag är stadgat om likvidations verkställande äga tillämpning.

Till den föreningsstämma, som efter likvidationens upptagande först skall hållas, skall av likvidatorerna kallelse utfärdas i enlighet med stadgar- nas föreskrifter. Kallelseåtgärderna skola vara vidtagna senast två veckor före stämman.

Anmälan om likvidationen skall av likvidatorerna ofördröjligen göras för registrering.

93 §.

Rörande beslut om avträdande av förenings egendom till konkurs eller om inledande för förening av ackordsförhandling utan konkurs skall meddelande samtidigt med kungörelsen om beslutet genom konkursdomarens försorg avsändas för registrering.

Under konkurs företrädes föreningen såsom konkursgäldenär av styrelsen eller, där vid konkursens början sysslomän enligt 72 § eller likvidatorer voro utsedda, av dessa; dock må i behörig ordning kunna utses styrelse i stället för sysslomän ävensom nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer.

Det åligger konkursdomaren, då konkurs avslutats, att för registrering ofördröjligen avsända meddelande därom med angivande huruvida överskott finnes eller icke.

94 §.

Där efter avslutande av förenings konkurs överskott ej finnes, anses föreningen upplöst, då konkursen avslutades.

Finnes överskott och var föreningen ej i likvidation, då dess egendom avträdde till konkurs, skall å föreningsstämma, som ofördröjligen bör utlysas av styrelsen, beslutas, huruvida föreningen skall fortsätta sin verksamhet eller träda i likvidation. Hade föreningen trätt i likvidation, innan dess egendom avträdde till konkurs, gälle vad i 92 § är stadgat.

95 §.

Föreningsstämma äger besluta att talan skall anställas mot likvidator eller likvidationsrevisor. Enskild föreningsmedlem äger ock för föreningens räkning men i eget namn föra sådan talan; och skall i dylikt fall vad i 64 § sista stycket är stadgat angående rättegångskostnad äga motsvarande tillämpning.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Talan må ej väckas senare än ett år från det slutredovisningshandlingarna och revisionsberättelsen framlades å föreningsstämma. Har likvidator eller likvidationsrevisor entledigats eller eljest avgått eller avlidit före likvidationens avslutande, skall dock tiden för anställande av talan räknas från den föreningsstämma, varå framlagts redovisningshandlingar och revisionsberättelse avseende det räkenskapsår, då avgången eller frånfället inträffade. Vad i 63 § sista stycket, 65 § sista stycket och 66 § är stadgat skall äga motsvarande tillämpning.

96 §.

Har förening trätt i likvidation på grund av föreningsstämmas beslut i fall, då i denna lag stadgad anledning därtill icke var för handen, och har anledning till likvidation icke senare uppkommit enligt 71 §, äger föreningsstämma, såframt utskiftning av föreningens tillgångar icke börjat, besluta att likvidationen skall upphöra och föreningen återupptaga sin verksamhet.

Uppkommer fråga om återupptagande av föreningens verksamhet, skall en av likvidatorerna underskriven berättelse rörande skälen härtill överlämnas till likvidationsrevisorerne. Dessa skola så snart ske kan över berättelsen till likvidatorerna avgiva yttrande, som skall innehålla särskilt uttalande, huruvida hinder för verksamhetens återupptagande föreligger enligt första stycket eller icke. Berättelsen och yttrandet skola minst en vecka före föreningsstämman hållas hos föreningen tillgängliga för de röstberättigade. Handlingarna skola jämväl framläggas å föreningsstämman.

Föreningsstämmas beslut om likvidationens upphörande och återupptagande av föreningens verksamhet vare icke giltigt, med mindre det fattas i den ordning, som i 70 § första stycket tredje punkten sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

För registrering skall ofördröjligen anmälas, att likvidationen skall upphöra och föreningens verksamhet återupptagas. Anmälningen, som skall undertecknas av samtliga likvidatorer, skall innehålla försäkran, att hinder enligt första stycket mot verksamhetens återupptagande ej föreligger. Vid anmälningen skola fogas två avskrifter av protokoll som förts i ärendet samt avskrift av berättelsen och likvidationsrevisorernas yttrande.

Beslutet om återupptagande av föreningens verksamhet må ej gå i verkställighet innan registrering skett.

97 §.

Har, sedan förening trätt i likvidation, genom domstols lagakraftägande dom föreningsstämmans eller rättens beslut om likvidation blivit upphävt och anteckning därom gjorts i registret eller har registrering om återupptagande av föreningens verksamhet skett jämlikt 96 §, skola likvidatorerna ofördröjligen kalla till föreningsstämma för val av styrelse och revisorer. Likvidatorerna skola ock för sin förvaltning avgiva slutredovisning som i 89 § sägs. Redovisningshandlingarna skola avlämnas till likvidationsrevisorerna, vilka ha va att inom en månad därefter till likvidatorerna avgiva revisionsberättelse, innefattande särskilt uttalande angående ansvarsfrihet för dem. Sedan handlingarna av likvidatorerna tillställts styrelsen, skall denna ofördröjligen kalla till föreningsstämma för fattande av beslut i fråga om ansvarsfrihet för likvidatorer-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

na. Angående redovisningshandlingarnas och revisionsberättelsens framläggande å stämman och tillhandahållande under viss tid före denna skall gälla vad i 57 § 1 mom. är stadgat. Kallelse till stämman skall utfärdas i enlighet med föreskrifter i stadgarna. Kallelseåtgärderna skola vara vidtagna senast två veckor före stämman.

Vad i denna lag rörande styrelseledamot är stadgat beträffande ansvarsfrihet och talan å förvaltningen skall, i fall som avses i första stycket, äga motsvarande tillämpning i avseende å likvidator.

Då genom lagakraftgående dom föreningsstämmans eller rättens beslut om likvidation blivit upphävt, skall anmälan därom för anteckning i registret enligt 103 § 1 mom. första stycket ofördröjligen göras av likvidatorerna.

Fusion.

98 §.

1 mom. Mellan ekonomiska föreningar må avtal träffas därom, att den ena föreningen (överlåtande föreningen) skall uppgå i den andra föreningen (övertagande föreningen) på så sätt att dels medlemmarna i den överlåtande föreningen enligt avtalets närmare bestämmelser bliva medlemmar i den övertagande föreningen, dels ock den överlåtande föreningen utan likvidation upplöses samt alla dess tillgångar och skulder övertagas av den övertagande föreningen (fusion). Fusionsavtal må icke träffas, med mindre förslag till avtal god-

96 §.

1 mom. Mellan ekonomiska föreningar må avtal träffas därom, att den ena föreningen (överlåtande föreningen) skall uppgå i den andra föreningen (övertagande föreningen) på så sätt att dels medlemmarna i den överlåtande föreningen enligt avtalets närmare bestämmelser bliva medlemmar i den övertagande föreningen, dels ock den överlåtande föreningen utan likvidation upplöses samt alla dess tillgångar och skulder övertagas av den övertagande föreningen (fusion). Fusionsavtal må icke träffas, med mindre förslag till avtal god-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

känts av stämman i den överlåtande föreningen. Avtalet må ej verkställas utan rättens tillstånd.

Följande handlingar skola framläggas på stämman och minst en vecka förut hållas tillgängliga för de röstberättigade i den överlåtande föreningen:

1. fullständigt förslag till fusionsavtal mellan den överlåtande och den övertagande föreningen;

2. avskrift av båda föreningarnas balansräkningar, förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för sista räkenskapsåret;

3. en av den överlåtande föreningens samtliga styrelseledamöter undertecknad berättelse, innehållande redogörelse för de omständigheter som kunna vara av vikt vid bedömandet av förslagets lämplighet för föreningen; samt

4. ett av revisorerna i den överlåtande föreningen avgivet yttrande över den i 3 omnämnda berättelsen såvitt den avser föreningens ställning.

Handlägges fusionsfrågan på två stämmor, skall vad i andra stycket sägs gälla beträffande båda stämmorna.

2 mom. Sådant beslut om godkännande av fusionsavtal som avses i 1 mom. vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningsstämmor och å den stämman som sist hålles biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Är för giltighet av beslutet något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände det till efter rättelse.

Medlem i den överlåtande föreningen, som ej samtyckt till fusionen, må

känts av stämman i den överlåtande föreningen. Avtalet må ej verkställas utan rättens tillstånd.

Följande handlingar skola framläggas på stämman och minst en vecka förut hållas tillgängliga för de röstberättigade i den överlåtande föreningen:

1. fullständigt förslag till fusionsavtal mellan den överlåtande och den övertagande föreningen;

2. avskrift av båda föreningarnas balansräkningar, förvaltningsberättelser och revisionsberättelser för sista räkenskapsåret;

3. en av den överlåtande föreningens samtliga styrelseledamöter undertecknad berättelse, innehållande redogörelse för de omständigheter som kunna vara av vikt vid bedömandet av förslagets lämplighet för föreningen; samt

4. ett av revisorerna i den överlåtande föreningen avgivet yttrande över den i 3 omnämnda berättelsen såvitt den avser föreningens ställning.

Handlägges fusionsfrågan på två stämmor, skall vad i andra stycket sägs gälla beträffande båda stämmorna.

2 mom. Sådant beslut om godkännande av fusionsavtal som avses i 1 mom. vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningsstämmor och å den stämman som sist hålles biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Är för giltighet av beslutet något ytterligare villkor bestämt i stadgarna, lände det till efter rättelse.

Medlem i den överlåtande föreningen, som ej samtyckt till fusionen, må

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

uppsäga sig till utträde ur föreningen inom tid och på villkor som i 68 § andra stycket föreskrives.

Inom fyra månader från det beslutet om godkännande av fusionsavtal fattades eller, om klandertalan därå väckts, från det denna talan genom lagakraftägande dom ogillades skall beslutet av den överlåtande föreningens styrelse anmälas för registrering. Två avskrifter av protokoll som förts i ärendet, innehållande fullständigt angivande av fusionsavtalet, skola fogas vid anmälningen. Har beslutet fattats av fullmäktige, skall registreringsanmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse varom i 62 § sista stycket sägs ägt rum. Har anmälan ej gjorts inom föreskriven tid, vare frågan om fusion förfallen.

3 mom. Senast fyra månader efter det registrering skett på anmälan som i 2 mom. sägs skall såväl den övertagande som den överlåtande föreningens styrelse göra ansökan om rättens tillstånd att bringa fusionsavtalet till verkställighet. Vid ansöknings skola fogas bevis att registrering skett samt av den överlåtande föreningens styrelse underskriven förteckning över föreningens kända borgenärer med angivande av postadress. Rätten utfärde kallelse å den överlåtande föreningens borgenärer, både kända och okända, med föreläggande för den, som vill göra förbehåll om rätt till betalning av den överlåtande föreningen för sin fordran, att sist å viss dag, sedan sex månader förflutit, skriftligen göra anmälan därom hos rätten. Kallelsen varde i rättens kansli anslagen sex

uppsäga sig till utträde ur föreningen inom tid och på villkor som i 68 § andra stycket föreskrives.

Inom fyra månader från det beslutet om godkännande av fusionsavtal fattades eller, om klandertalan därå väckts, från det denna talan genom lagakraftägande dom ogillades skall beslutet av den överlåtande föreningens styrelse anmälas för registrering. Två avskrifter av protokoll som förts i ärendet, innehållande fullständigt angivande av fusionsavtalet, skola fogas vid anmälningen. Har beslutet fattats av fullmäktige, skall registreringsanmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse varom i 62 § sista stycket sägs ägt rum. Har anmälan ej gjorts inom föreskriven tid, vare frågan om fusion förfallen.

97 §.

Senast fyra månader efter det registrering skett på anmälan som i 96 § 2 mom. sägs skall såväl den övertagande som den överlåtande föreningens styrelse göra ansökan om rättens tillstånd att bringa fusionsavtalet till verkställighet. Vid ansöknings skola fogas bevis att registrering skett samt av den överlåtande föreningens styrelse underskriven förteckning över föreningens kända borgenärer med angivande av postadress. Rätten utfärde kallelse å den överlåtande föreningens borgenärer, både kända och okända, med föreläggande för den, som vill göra förbehåll om rätt till betalning av den överlåtande föreningen för sin fordran, att sist å viss dag, sedan sex månader förflutit, skriftligen göra anmälan därom hos rätten. Kallelsen varde i rättens kansli anslagen sex

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

månader före inställelsedagen samt i allmänna tidningarna och tidning inom den ort, där föreningens styrelse skall hava sitt säte, kungjord tre gånger, första gången sist fem månader och tredje gången sist två månader innan den dagen inträffar. Kronans ombudsman i orten och alla kända inländska och utländska borgenärer skola om kallelsen särskilt underrättas, och skall genom rättens försorg sådan underrättelse avsändas till inländsk borgenär minst en månad och till utländsk borgenär minst tre månader före inställelsedagen. Styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka anmält förbehåll som nyss sagts, blivit tillfullo förnöjda för sina fordringar eller att säkerhet som av rätten godkännes ställts för fordringarna, skall rätten lämna tillstånd till avtalets verkställande. Om ansökan, som gjorts inom föreskriven tid, så ock om beslut, som meddelats i anledning av ansökningen, skall genom rättens försorg underrättelse ofördröjligen avsändas till länsstyrelsen.

Rättens beslut, varigenom tillstånd givits, skall inom sex månader sedan beslutet vunnit laga kraft av båda föreningarnas styrelser anmälas för registrering. Anmälningen skall vara åtföljd av rättens beslut i huvudskrift eller avskrift, så ock av laga kraftbevis.

När rättens beslut om tillstånd till fusionsavtalets verkställande registrats, anses fusionen genomförd.

4 mom. Har förening trätt i likvidation, må utan hinder därav fusion med annan förening äga rum,

månader före inställelsedagen samt i allmänna tidningarna och tidning inom den ort, där föreningens styrelse skall hava sitt säte, kungjord tre gånger, första gången sist fem månader och tredje gången sist två månader innan den dagen inträffar. Kronans ombudsman i orten och alla kända inländska och utländska borgenärer skola om kallelsen särskilt underrättas, och skall genom rättens försorg sådan underrättelse avsändas till inländsk borgenär minst en månad och till utländsk borgenär minst tre månader före inställelsedagen. Styrkes inför rätten, att de borgenärer, vilka anmält förbehåll som nyss sagts, blivit tillfullo förnöjda för sina fordringar eller att säkerhet som av rätten godkännes ställts för fordringarna, skall rätten lämna tillstånd till avtalets verkställande. Om ansökan, som gjorts inom föreskriven tid, så ock om beslut, som meddelats i anledning av ansökningen, skall genom rättens försorg underrättelse ofördröjligen avsändas till länsstyrelsen.

Rättens beslut, varigenom tillstånd givits, skall inom sex månader sedan beslutet vunnit laga kraft av båda föreningarnas styrelser anmälas för registrering. Anmälningen skall vara åtföljd av rättens beslut i huvudskrift eller avskrift, så ock av laga kraftbevis.

När rättens beslut om tillstånd till fusionsavtalets verkställande registrats, anses fusionen genomförd.

98 §.

Har förening trätt i likvidation, må utan hinder därav fusion med annan förening äga rum *på sätt i 96 och*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

och skall vad om styrelsen och dess ledamöter samt om revisorerna är stadgat gälla i avseende å likvidatorerna och likvidationsrevisorerna.

97 §§ sägs, och skall vad om styrelsen och dess ledamöter samt om revisorerna är stadgat gälla i avseende å likvidatorerna och likvidationsrevisorerna.

Registrering.

99 §.

Ansökan om förenings registrering och anmälan för registrering skola ingivas eller i betalt brev med posten insändas till länsstyrelsen. Sådan ansökan eller anmälan skall vara åtföljd av stadgade avgifter.

100 §.

Hava vid ansökan om eller anmälan för registrering eller i fråga om upprättande av handling, som skall fogas vid sådan ansökan eller anmälan, icke iakttagits de föreskrifter, som finnas för varje särskilt fall meddelade, eller prövas föreningens stadgar eller beslut, som anmäles för registrering, icke hava tillkommit i föreskriven ordning eller ej stå i överensstämmelse med föreskrifterna i denna lag eller eljest strida mot lag eller författning eller i något viktigare hänseende hava otydlig eller vilseledande avfattning, skall registrering vägras. Är annan grund till sådan klandertalan mot föreningsstämmebeslut, som avses i 69 § 1 mom. andra stycket, än att vid beslutet i denna lag eller stadgarna upptagna föreskrifter om särskild röstpluralitet icke rätteligen iakttagits, vare det dock ej hinder mot registrering sedan tid för väckande av klandertalan utgått utan att talan anställt.

Registrering skall ock vägras, där för registrering anmäles beslut om sådan ändring av stadgarna, att styrelsens säte skall flyttas från ett län till ett annat, och länsstyrelsen i det senare länet på förfrågan meddelar, att föreningens firma jämlikt stadgandet i 7 § tredje stycket utgör hinder för föreningens upptagande i detta läns föreningsregister.

Vägras registrering, skall länsstyrelsen ofördröjligen till sökanden med posten översända underrättelse om beslutet med angivande av skälen därför. Är sökanden missnöjd med beslutet, må han hos Konungen föra talan genom besvär, vilka vid äventyr av talans förlust skola inkomma inom två månader från beslutets dag.

101 §.

1 mom. Beviljas förenings registrering, låte länsstyrelsen i registret införa:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3. den ort, där föreningens styrelse har sitt säte;
4. föreningens postadress;
5. föreningens räkenskapsår;
6. varje styrelseledamots och styrelsesuppleants så ock, där eljest någon ensam eller gemensamt med annan är bemyndigad att teckna föreningens firma, dennes fullständiga namn och hemvist; samt
7. av vilka och huru föreningens firma skall tecknas, där den ej tecknas allenast av styrelsen.

2 mom. Göres, efter det förening registrerats, anmälan för registrering enligt denna lag, skall där registrering beviljas vad sålunda anmäls anmärkas i registret.

102 §.

Företer förenings registrerade firma likhet med en i handelsregister, föreningsregister, aktiebolagsregistret, försäkringsregistret, sjukkasseregister, understödsföreningsregister eller sambruksföreningsregistret tidigare införd firma och lider därigenom innehavaren av sistnämnda firma förfång, äge han hos domstol föra talan om förbud för föreningen att efter viss tid använda förstnämnda firma samt om skadestånd.

Menar någon eljest, att en i registret verkställd inskrivning länder honom till förfång, må talan om registreringens upphävande samt om skadestånd föras vid domstol.

103 §.

1 mom. Har genom lagakraftägande dom förklarats, att en i registret gjord inskrivning ej bort ske eller att beslut, som registrerats, är ogiltigt eller att eljest visst förhållande, varom inskrivning skett, ej föreligger, skall på anmälan av part i registret antecknas, att på nämnda grund den tidigare anteckningen avföres ur registret.

Varder, sedan i registret gjorts anteckning rörande beslut om avträdan- de av förenings egendom till konkurs eller om inledande för förening av ackordsförhandling utan konkurs, av överrätt förklarats, att beslutet ej bort meddelas, skall på anmälan därom i registret göras anteckning enligt vad i första stycket stadgas. Har ackordsförhandlingen upphört, gälle ock vad nu är sagt, där den ej förfallit på grund av att konkurs inträffat.

Vid anmälan enligt första stycket eller andra stycket första punkten skall fogas avskrift av rättens avgörande, så ock i fall, som i första stycket sägs, lagakraftbevis. I fall, som avses i andra stycket andra punkten, skall vid anmälingen fogas avskrift av protokoll eller annan handling, som visar att ackordsförhandlingen upphört efter vad där sägs.

2 mom. Har ansökan enligt 98 § 3 mom. om rättens tillstånd att bringa fusionsavtal till verkställighet ej inkommit inom föreskriven tid eller

2 mom. Har ansökan enligt 97 § om rättens tillstånd att bringa fusionsavtal till verkställighet ej inkommit inom föreskriven tid eller har

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

har ansökan genom lagakraftätagande beslut avslagits eller har beslutet om tillstånd icke anmälts för registrering inom den därför stadgade tiden, skall länsstyrelsen förklara frågan om fusion förfallen samt ofördröjligen med posten översända underrättelse därom till föreningarna. Över beslutet om sådan förklaring må besvär anföras i den ordning som i 100 § sista stycket stadgas.

Har genom lagakraftätagande beslut frågan om fusion förklarats förfallen, skall i registret antecknas, att på denna grund den tidigare anteckningen rörande fusionsavtalet avföres ur registret.

Vid registrering av rättens beslut om tillstånd till fusion skall antecknas, att den överlåtande föreningen är upplöst.

104 §.

Vad i registret införes, med undantag av meddelande om konkurs eller ackordsförhandling utan konkurs varom förmäles i 93 §, skall genom länsstyrelsens försorg ofördröjligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i tidning utgiven i den stad där länsstyrelsen har sitt säte eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

Där in annat fall än i 103 § 1 mom. andra stycket sägs i registret antecknas, att tidigare anteckning avföres därur, skall kungörelse därom äga rum efter vad ovan stadgas.

105 §.

Det som i enlighet med denna lag blivit infört eller antecknat i registret och kungjort i ortstidning skall anses hava kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår, att han varken ägde eller bort äga vetskap därom.

Innan sådant kungörande skett, kan det förhållande, som blivit eller bort bliva infört eller antecknat i registret, icke med laga verkan åberopas mot annan än den som visas hava ägt vetskap därom.

Finnes enligt Konungens förordnande tryckt samling av anmälningar till registret, skall i fråga om behörighet att inför domstol, länsstyrelse eller överexekutor företräda föreningen vad samlingen, i den mån den kommit myndigheten till handa, innehåller äga vitsord för myndigheten, där ej annat förhållande visas vara för handen.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)***Skadestånd.**

106 §.

Har styrelseledamot, revisor, likvidator, likvidationsrevisor eller sysslo-man varom sägs i 72 § vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat föreningen skada, vare han pliktig att till föreningen utgiva ersättning för skadan.

Har föreningsmedlem eller röstberättigad, som icke är medlem, genom överträdelse av denna lag eller stadgarna uppsåtligen eller av grov vårdslöshet tillskyndat föreningen skada, vare ock han pliktig att till föreningen utgiva ersättning för skadan.

107 §.

Har styrelseledamot eller annan som avses i 106 § första stycket genom överträdelse av denna lag eller stadgarna uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndat medlem, borgenär hos föreningen eller annan tredje man skada, vare han pliktig att till denne utgiva ersättning för skadan. Samma lag vare, där medlem eller röstberättigad, som icke är medlem, genom sådan överträdelse uppsåtligen eller av grov vårdslöshet tillskyndat medlem, borgenär hos föreningen eller annan tredje man skada.

108 §.

Åvilar ersättningsskyldighet styrelseledamot eller annan jämlikt 106 § första stycket eller 107 § första punkten och föreligger allenast ringa vårdslöshet, må ersättningen nedsättas, där det med hänsyn jämväl till skadans storlek och omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

Har medlem eller röstberättigad, som icke är medlem, ådragit sig ersättningsskyldighet jämlikt 106 § andra stycket eller 107 § andra punkten, må ock ersättningen nedsättas, där det med hänsyn till hans skuld och omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

Nedsättning efter vad nu är sagt äge ej rum, om den ersättningsskyldiges förfarande innefattade brottslig handling.

109 §.

Äro flera ersättningsskyldiga för skada efter vad i 106—108 §§ är stadgat, svare de för ersättningen en för alla och alla för en, den vars ersättningsskyldighet nedsatts enligt 108 § dock allenast med det nedsatta beloppet. Sinsemellan skola de taga del i ersättningens gäldande efter ty med hänsyn till den större eller mindre skuld, som finnes ligga envar av dem till last, samt till omständigheterna i övrigt prövas skäligt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Straffbestämmelser.

110 §.

Med dagsböter straffes

1. styrelseledamot, likvidator eller annan, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i anmälan eller ansökan till länsstyrelsen eller i handling som fogas därvid eller i uppgift varom förmåles i 10 §, så ock styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift i handling, som hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade eller framlägges å föreningsstämma;

2. styrelseledamot, där han vid upprättande av balansräkning, vinst- och förlusträkning eller förvaltningsberättelse, som avses i 38 eller 81 §, uppsåtligen eller av vårdslöshet förfar i strid mot bestämmelserna i 40 §, 41 § 2, 3 och 4 mom., 42 § första stycket eller 43 §;

3. likvidator, där han vid upprättande av balansräkning, likvidationsräkning eller förvaltningsberättelse, varom stadgas i 83, 86 eller 89 §, uppsåtligen eller av vårdslöshet förfar i strid mot bestämmelser som avses i sagda lagrum;

4. revisor eller likvidationsrevisor, där han i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på föreningsstämma eller annorledes hålles tillgänglig för medlemmar eller röstberättigade, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligen eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, ändå att anledning därtill föreligger;

5. styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligen eller av vårdslöshet i strid mot bestämmelserna i 18 § låter verkställa utdelning eller utbetalning till medlem eller annan;

6. revisor, likvidationsrevisor eller revisors eller likvidationsrevisors medhjälpare som, oaktat han insett eller bort inse att skada därav kunnat följa, yppar något av vad vid verkställd granskning kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag;

7. den som bryter mot vad i 7 § sista stycket är stadgat.

111 §.

Med dagsböter straffes ock

1. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att iakttaga föreskrift som är meddelad i 10 § första eller andra stycket, 44 §, 50 § sista stycket, 80 § sista stycket, jämfört med 50 § sista stycket, eller 81 § sista stycket jämfört med 50 § sista stycket;

2. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att iakttaga före- 2. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att iakttaga före-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

skrift som beträffande anmälan för registrering är meddelad i 37, 68, 79, 90, 92, 96 eller 97 §;

3. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att till revisorer eller likvidationsrevisorer avlämna handlingar enligt vad som stadgas i 38 § andra stycket, 81 § andra stycket, 83 § sista stycket, 86 § sista stycket, 89 § första stycket, 96 § *andra stycket* eller 97 § *första stycket*;

4. styrelseledamot eller likvidator, som försummar att fullgöra vad i 55 § sista stycket, 84 § sista stycket, jämfört med 55 § sista stycket, eller 86 § andra stycket sista punkten finnes stadgat eller som underlåter att iakttaga föreskrift, som med avseende å framläggande av handlingar å föreningsstämma eller tillhandahållande av handlingar viss tid före stämma är meddelad i 57 § 1 mom., 81 § andra eller sista stycket, 87 § andra stycket, 89 § andra stycket, 96 § *andra stycket* eller 97 § *första stycket*;

5. revisor, vilken underlåter att iakttaga föreskrift som meddelats i 51 § första stycket eller 81 § andra stycket, så ock likvidationsrevisor, som försummar att fullgöra vad i 87 § första stycket första punkten, 89 § första stycket fjärde punkten eller 96 § *andra stycket* finnes stadgat;

6. styrelseledamot eller likvidator som upplåter lägenhet i strid mot bestämmelsen i 113 §.

Förseelse som ovan under 4 avses må åtalas allenast av målsägande; och skall härvid såsom målsägande anses såväl föreningen som varje medlem däri.

skrift som beträffande anmälan för registrering är meddelad i 37, 68, 79, 90 eller 92 §;

3. styrelseledamot eller likvidator, där han underlåter att till revisorer eller likvidationsrevisorer avlämna handlingar enligt vad som stadgas i 38 § andra stycket, 81 § andra stycket, 83 § sista stycket, 86 § sista stycket eller 89 § första stycket;

4. styrelseledamot eller likvidator, som försummar att fullgöra vad i 55 § sista stycket, 84 § sista stycket, jämfört med 55 § sista stycket, eller 86 § andra stycket sista punkten finnes stadgat eller som underlåter att iakttaga föreskrift, som med avseende å framläggande av handlingar å föreningsstämma eller tillhandahållande av handlingar viss tid före stämma är meddelad i 57 § 1 mom., 81 § andra eller sista stycket, 87 § andra stycket eller 89 § andra stycket;

5. revisor, vilken underlåter att iakttaga föreskrift som meddelats i 51 § första stycket eller 81 § andra stycket, så ock likvidationsrevisor, som försummar att fullgöra vad i 87 § första stycket första punkten eller 89 § första stycket fjärde punkten finnes stadgat;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

112 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Förseelse varom i 111 § 4 sägs må åtalas allenast av målsägande; och skall härvid såsom målsägande anses såväl föreningen som varje medlem däri.

Särskilda bestämmelser.

113 §.

Ekonomisk förening med ändamål att bereda bostäder åt medlemmarna må ej upplåta lägenhet under nyttjanderätt annorledes än för bestämd tid, med mindre upplåtelsen sker under bostadsrätt enligt vad därom är särskilt stadgat.

114 §.

Avskrift varom i denna lag förmåles skall vara till riktigheten bestyrkt av två personer, som vid sina namn böra ange yrke och postadress.

115 §.

Förening vare uti de mål, för vilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där styrelsen har sitt säte.

116 §.

Innehålla förenings stadgar förbehåll, att tvister mellan föreningen och styrelsen, styrelseledamot, likvidator, föreningsmedlem eller röstberättigad, som ej är medlem, skola hänskjutas till avgörande av en eller flera skiljemän, äge det förbehåll samma verkan som tillkommer skiljeavtal. Om påkallande av förbehållets tillämpning gälle vad om talans väckande och om delgivning i denna lag finnes stadgat; där styrelsen vill föra klander-talan mot beslut av föreningsstämman, skall styrelsens rätt till talan anses bevarad, om den i 36 § andra stycket omförmälda stämman blivit inom klander-tiden utlyst att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelse-tid kan ske.

117 §.

Närmare bestämmelser rörande det i denna lag avsedda föreningsregistret samt avgifterna för registrering och kungörande, så ock de föreskrifter, som i övrigt utöver vad denna lag innehåller finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Vissa bestämmelser rörande lagens tillämplighet.**118 §.**

Vad i denna lag är föreskrivet skall ej äga tillämpning å:

1. ömsesidiga försäkringsbolag, sjukkassor, understödsföreningar och andra försäkringsföreningar;

2. de föreningar för anskaffande av lån mot säkerhet av inteckning i fast egendom, å vilka gällande bestämmelser om hypoteksföreningar eller om bostadskreditföreningar äga tillämpning;

3. förening av trafikförsäkringsanstalter, vilken av försäkringsinspektionen godkänts att handhava för anstalterna gemensamma angelägenheter.

Ej heller göres genom denna lag ändring i vad om föreningar för visst ändamål eljest är i lag eller författning särskilt stadgat.

119 §.

Förening med ändamål att genom annan ekonomisk verksamhet än i 1 § sägs främja medlemmarnas ekonomiska intressen kan ej, med mindre annat följer av vad eljest är i lag stadgat, förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara.

2) L a g**angående införande av nya lagen om ekonomiska föreningar.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den nu antagna lagen om ekonomiska föreningar skall jämte vad här nedan stadgas träda i kraft den 1 januari 1953.

Genom lagen upphäves, med den begränsning nedan sägs, lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring i eller tillägg till nämnda lag, så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

2 §.

Där i lag eller författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3 §.

I lagen den 22 juni 1911 givna särskilda bestämmelser för ekonomiska föreningar med personligen ansvariga medlemmar skola fortfarande tillämpas å dels kreditkassor, som avses i förordningen den 5 juni 1942 om jordbrukets kreditkassor, dels ock vid nya lagens ikraftträdande bestående ekonomiska föreningar av annat slag, i vilka personligt ansvar åvilar medlemmarna.

4 §.

I avseende å ekonomisk förening, som registrerats enligt äldre lag, skola i övrigt gälla nedan angivna undantag från nya lagen.

1 mom. Utan hinder av att förening ej är av beskaffenhet som i 1 § nya lagen sägs må föreningen bestå såsom registrerad förening, med oförändrad firma.

Ändring av firman till överensstämmelse med 7 § första stycket nya lagen må registreras endast om föreningen är av beskaffenhet som i 1 § nya lagen sägs.

2 mom. Stadgandet i 11 § första stycket nya lagen skall icke äga tillämpning, med mindre registrering som avses i föregående moment andra stycket skett.

Beträffande förening, som ägde bestånd den 1 januari 1912, skall i stället för 12 § nya lagen tillämpas 10 § lagen den 28 juni 1895 om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

3 mom. Bestämmelsen i 18 § andra stycket nya lagen skall tillämpas endast i fråga om förening av beskaffenhet som i 1 § nya lagen sägs och skall icke gälla för räkenskapsår som utgår före den 1 januari 1958.

4 mom. Vad om antalet styrelseledamöter är stadgat i 21 § första stycket nya lagen skall träda i tillämpning, då efter 1953 års ingång föreningsstämma, där val av styrelseledamöter skall äga rum, först hålles.

De styrelseledamöter, revisorer och suppleanter ävensom ombud, som äro utsedda vid nya lagens ikraftträdande, må utan hinder av bestämmelserna i 21 § tredje stycket, 22 § första stycket, 45 § andra stycket, 46 § 1 mom. och 62 § andra stycket nya lagen utöva sitt uppdrag under den tid, för vilken de äro utsedda.

Innehålla stadgarna icke sådan föreskrift rörande tiden för styrelseledamots och revisors uppdrag som är förenlig med de i andra stycket nämnda bestämmelserna, skall val av styrelseledamot och revisor efter lagens ikraftträdande avse tiden intill dess under nästa räkenskapsår hållits föreningsstämma som i 57 § 1 mom. nya lagen sägs.

5 mom. För räkenskapsår, som utgår före den 1 januari 1954, må redovisning ske och redovisningshandlingar upprättas jämlikt äldre lags bestämmelser. För sådant räkenskapsår skall ej heller gälla vad i 17 § nya lagen stadgas rörande avsättning till reservfond.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Bestämmelserna i 44 § nya lagen skola i vad avser andra föreningar än bostadsrättsföreningar icke gälla för räkenskapsår som utgått före den 1 januari 1954.

Föreningsstämma enligt 57 § 1 mom. nya lagen må hållas senare än där sägs, såframt detta medgivits genom föreskrift i stadgarna. Stämman skall dock alltid hållas inom nio månader efter utgången av föregående räkenskapsår. I fall som nu avses inträder den i 44 § nya lagen föreskrivna skyldigheten först en månad efter det stämman hållits, dock senast tio månader efter räkenskapsårets utgång.

6 mom. Har beslut av föreningsstämma fattats före nya lagens ikraftträdande, skola i fråga om beslutet, om talan därå samt om beslutets registrering och verkställande bestämmelserna i äldre lag äga tillämpning.

7 mom. Hava likvidatorer för ekonomisk förening utsetts innan nya lagen trätt i kraft, skall äldre lag gälla i avseende å likvidationen och skola ej heller 96 och 97 §§ samt 98 § 4 mom. nya lagen äga tillämpning.

7 mom. Hava likvidatorer för ekonomisk förening utsetts innan nya lagen trätt i kraft, skall äldre lag gälla i avseende å likvidationen och skall ej heller 98 § nya lagen äga tillämpning.

8 mom. Vad i 113 § nya lagen stadgas om förbud för förening att till sina medlemmar upplåta lägenhet under nyttjanderätt annorledes än för bestämd tid skall icke äga tillämpning, såvitt fråga är om upplåtelse av lägenhet i hus, som föreningen före den 1 juli 1930 förvärvat eller börjat uppföra.

5 §.

Beträffande ekonomisk förening, som registrerats enligt äldre lag, skall vidare gälla följande.

1 mom. Där enligt stadgarna föreningssammanträdes befogenhet skall utövas av ombud efter vad i 39 a § lagen den 22 juni 1911 sägs, med allenast den inskränkning att befogenheten icke omfattar frågor varom i 42 § 1 mom. samma lag förmäles, skall efter nya lagens ikraftträdande fullmäktiges befogenhet gälla utan nämnda inskränkning, såvitt ej annorlunda beslutats.

2 mom. Utan hinder av vad i 34 § första stycket nya lagen sägs må den som äger företräda förening föryttra dess fasta egendom, såframt enligt stadgarna föryttring av fast egendom ingår i föremålet för föreningens verksamhet.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3 mom. Talan varom förmäles i 34 § andra stycket nya lagen skall, där lagfart, inskrivning eller inteckning beviljats innan nya lagen trätt i kraft, väckas senast inom den i nämnda lagrum stadgade tiden efter lagens ikraftträdande.

4 mom. Där i stadgarna saknas föreskrift i ämne, som avses i 6 § 10 senare ledet nya lagen, skall vid föreningens upplösning med föreningens behållna tillgångar förfaras i enlighet med äldre lag.

5 mom. När anmälan till registret första gången göres efter nya lagens ikraftträdande, skall uppgift lämnas om föreningens postadress.

6 §.

Skall enligt vad i 3—5 §§ sägs bestämmelse i äldre lag gälla och är i samma lag överträdelse av bestämmelsen belagd med straff, skall jämväl denna straffbestämmelse lända till efterrättelse.

3) Lag

angående ändring i lagen den 25 april 1930 (nr 115) om bostadsrättsföreningar.

Härigenom förordnas, dels att 57 § 1 mom. och 58 § lagen om bostadsrättsföreningar skola upphöra att gälla, dels ock att 9, 63 och 64 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

9 §.

Bostadsrättsförenings firma skall innehålla ordet »bostadsrättsförening». Ej vare nödigt att i firman intaga ordet *ekonomisk*.

Ej må — — — ordet »bostadsrätt».

63 §.

Driver annan — — — ett tusen kronor.

Till enahanda straff dömes

1. styrelseledamot, som — — — upplåtit bostadsrätt;
2. styrelseledamot, som — — — inflyta däri;
3. styrelseledamot eller likvidator, som mot bättre vetande i lägenhetsförteckningen låtit göra anteckning i strid med bestämmelserna i 31 § eller underlåtit verkställa anteckning, som där sägs.

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

64 §.

Bryter någon — — — fem hundra kronor.

Åsidosättes föreskrift, som är meddelad i 18 §, 32 § eller 33 § 1 eller 2 mom. eller åsidosättes i annat fall än i 63 § under 3 sagts bestämmelserna i 31 §, dömes den försumlige till enahanda straff, som i 1 mom. sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

4) **L a g**

om ändrad lydelse av 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929 (nr 117).

Härigenom förordnas, att 1 § bokföringslagen den 31 maj 1929¹ skall er-
hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Bokföringsskyldighet enligt denna lag åligger aktiebolag, bolag som bli-
vit infört i handelsregistret, *förening som blivit hos länsstyrelse införd i
föreningsregister*, sambruksförening samt, där annat ej följer av 2 §, en
var som yrkesmässigt driver någon av följande rörelser:

1) handel med — — — eller tvättinrättningsrörelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

5) **L a g**

angående ändring av 54 § lagen den 13 maj 1921 (nr 227) om
ackordsförhandling utan konkurs.

Härigenom förordnas, att 54 § andra stycket lagen om ackordsförhand-
ling utan konkurs² skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

¹ Senaste lydelse se SFS 1948: 222.

² Senaste lydelse se SFS 1944: 708.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

6) F ö r o r d n i n g

angående ändrad lydelse av 69 § angående ändrad lydelse av 69 §
 Kungl. Maj:ts förordning den 5 juni förordningen den 5 juni 1942 (nr
 1942 (nr 325) om jordbrukets 325) om jordbrukets kreditkassor.
 kreditkassor.

Härigenom förordnas, att 69 § förordningen om jordbrukets kreditkassor den 5 juni 1942 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

69 §.

Inspektionen skall övervaka, att kassorna i sin verksamhet ställa sig till efterrättelse de lagar och andra författningar, som hava avseende å kassorna, samt de för kassorna gällande stadgar. *Inspektionen äger härvid meddela bestämmelser i fråga om årsredovisningen, som avvika från de för ekonomiska föreningar i allmänhet gällande.*

Det åligger — — — deras verksamhet.

Undersökning av — — — Kungl. Maj:t anbefalles.

Inspektionen äger — — — anslutna jordbrukskassor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1953.

B) att motionerna I: 328, 329 och 330 samt II: 438, 439 och 440, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A) härovan, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1951.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Branting, Ahlkvist, Olofsson, Cassel, Lindblom, Ivar Nilzon, Fritiof Karlsson och Georg Pettersson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Johansson i Norrfors, Landgren, Östlund, fru Gärde Widemar, herrar Ekström och Jacobsson i Sala.

Reservationer:

A. Beträffande de i propositionen framlagda lagförslagen.

av herrar *Cassel* och *Lindblom* samt fru *Gärde Widemar*, vilka ansett att utskottets utlåtande i denna del bort ha följande lydelse:

Allmänna synpunkter:

Genom lagen — — — (lika med utskottet) — — — nämnvärd utbredning.
Tillkomsten av — — — (lika med utskottet) — — — kapitalbildning-
en m. m.

Till sistnämnda — — — (lika med utskottet) — — — vidare omfattning.

Den gränsdragning som skett i propositionen medför emellertid att vissa typer av rörelser, som nu drivas i ekonomisk förenings form, sedan lagen trätt i kraft bli uteslutna från denna associationsform.

Eftersom man i propositionen endast tagit med de föreningar som äro uppbyggda på kooperativ grund och bedriva s. k. accessorisk verksamhet, komma företag som sakna dylik karaktär, d. v. s. sådana där icke intressenterna deltaga i rörelsen på sätt i propositionen nämnes, att nödgas söka annan verksamhetsform. Departementschefens mening synes ha varit att dylika rörelser, även om de äro av obetydlig omfattning och sakna egentligt kapitalbehov, skola hänvisas att bilda aktiebolag. En sådan utväg är emellertid ofta olycklig. Det kan icke vara rimligt att t. ex. några hantverkare, som vilja slå sig ihop och driva en rörelse kanske med hjälp av familjemedlemmar, skulle vara tvungna att underkasta sig de omfattande formaliteter och betydande kostnader som bildandet och skötseln av ett aktiebolag draga med sig. Utskottet erinrar om att utskottet vid 1950 års riksdag, då det gällde en revision av aktiebolagslagen, påpekade nödvändigheten av en ny, enklare bolagsform för s. k. småbolag. Liknande tankegångar ha framförts av advokatsamfundets styrelse vars remissyttrande återgivits å s. 6 härovan.

Sveriges köpmannaförbund uttalar att man borde gå varligt fram vid gränsdragningen mellan olika företagstyper och icke i onödan inskränka föreningsformens användbarhet. Till denna uppfattning ansluter sig bland andra även länsstyrelsen i Jönköpings län, som anser farhågorna överdrivna att formen ekonomisk förening skulle tillgripas i de fall då aktiebolagsformen vore den naturliga. Ledamöterna av lagrådet justitieråden Geijer och Strandberg biträda denna mening och ifrågasätta, huruvida icke det i lagutskottets nyssnämnda utlåtande berörda spørsmålet om småföretagens ställning närmare bort utredas innan möjligheterna att använda föreningsformen beskures i den betydande utsträckning som nu föreslagits.

Utskottet delar den uppfattning som här framförts. Det är enligt utskottets mening föga tilltalande att man först konstruerar aktiebolagsformen så komplicerad och dyrbar, att dessa smärre företag icke lämpligen kunna

rymmas inom den och därefter nekar dessa företag att använda den enda form av association utan personlig ansvarighet som finns förutom aktiebolag, nämligen den ekonomiska föreningen. Härigenom kommer lämplig associationsform att saknas för dessa företag. Detta är betänkligt därför att det verkar återhållande på företagsamheten och särskilt vänder sin udd mot småföretagare och hantverkare utan eget kapital. Dessa bli endera hänvisade till en kapitalstark förläggare eller också tvingas de att ikläda sig och sina familjer den oproportionerligt stora risk som en verksamhet innebär, vilken bedrivs med oinskränkt personlig ansvarighet. Särskilt stötande blir förhållandet, då det exempelvis för en änka gäller att tillsammans med den avlidne mannens medarbetare fortsätta att driva en rörelse. Om hon icke själv kan deltaga i rörelsen, har hon enligt Kungl. Maj:ts förslag icke någon möjlighet att ingå som medlem av ekonomisk förening som skall driva rörelsen vidare. Exempelen kunna mångfaldigas. Enligt utskottets mening bör man bibehålla nuvarande föreningsbegrepp till dess man lyckats finna den lämpliga företagsformen för de små rörelserna.

I utredningens förslag återfinnes en bestämmelse som innebär möjlighet för ideella föreningar att, om de så själva önska, vinna registrering. Efter registrering skulle å en ideell förening tillämpas samma lagregler som föreslagits för de ekonomiska föreningarna. Utredningen åsyftade att härmed bereda de ideella föreningarna vissa fördelar, däremot ej att lagstiftningen skulle inverka på den praxis, som föreligger i fråga om ideella föreningars rättskapacitet.

I de likalydande *motionerna I: 330* och *II: 440* har yrkats, att utredningens förslag om registreringsmöjlighet för ideella föreningar måtte upptagas i lagen och att i anslutning därtill vissa andra jämkningar borde ske i lagtexten. Motionärerna framhålla, att sådana ideella föreningar, som driva bokföringspliktig rörelse och på grund därav kunna bli registrerade enligt 1 § andra stycket 1911 års lag, enligt propositionen icke längre komme att få denna möjlighet, samt uttala, att enligt deras förmenande vid den gränsdragning som skett mellan ekonomiska och ideella föreningar alltför stor betydelse tillmätts föreningens syfte.

Det lär icke kunna bestridas att det många gånger kan befinnas önskvärt för ideella föreningar att få möjlighet att vinna registrering. Genom en registrering skulle klart framgå att föreningen besitte rättskapacitet. För dem som träda i affärsförbindelse med ideell förening skulle dessutom uppnås den fördelen att man genom officiellt bevis otvetydigt kunde få fastslaget vem som ägde företräda föreningen. Mot tanken på en utvidgad registrering av ideella föreningar har invänts, dels att lagstiftningen innebure en alltför omfattande och ingående reglering och dels att införande av registreringsmöjlighet kunde leda till registreringstvång även för små ideella föreningar. Slutligen har man också antytt att möjligheten till registrering skulle kunna förleda föreningar att söka sådan, även om de icke hade behov därav och utan att de gjort klart för sig konsekvenserna av att de genom registreringen bleve underkastade föreningslagens mångahanda bestämmelser.

Utskottet kan icke finna dessa synpunkter övertygande. Till en början måste man noggrant hålla i minnet, att registrering av ideella föreningar skulle ske endast i de fall där föreningen själv så önskade. Om något registreringstvång kan det aldrig bli tal. Att förutsätta att föreningsledningarna skulle sakna kompetens att bedöma konsekvenserna av en registrering torde vara att underskatta dem. Erfarenheter från ett flertal länsstyrelser ge vid handen, att ideella föreningar gärna velat vinna registrering. I vissa fall hade de sökt registrering men måst vägras sådan, därför att de icke drivit bokföringspliktig rörelse. Många av de ideella föreningarna ha en omfattande och vitt förgrenad ekonomisk verksamhet och röra sig med betydande penningmedel. Många av dem känna också behov av att skaffa en fastare form för sin verksamhet. Den omständigheten att ett eventuellt överskott från verksamheten i en ideell förening går till ett allmännyttigt eller välgörande ändamål i stället för att stanna hos medlemmarna bör icke föranleda att två föreningar, den ena ideell och den andra ekonomisk, med likartad ekonomisk verksamhet av lagstiftaren behandlas helt olika. Vissa remissinstanser ha framhållit att det utgjorde en uppenbar brist, att lagbestämmelser helt saknades för de ideella föreningarna, vilka genom samhällsutvecklingen kommit att spela en alltmer betydande roll. Icke minst när det gällde föreningarnas förhållande till tredje man hade händelser inträffat som belyste hur angeläget det vore att få klara rättsregler på detta område.

Med hänsyn till det sagda finner utskottet i likhet med sakkunnigutredningen övervägande skäl tala för att giva de ideella föreningar som själva så önska möjlighet att låta registrera sig och därmed frivilligt underkasta sig de regler som föreningslagen innehåller.

Utskottet anser sig sålunda böra tillstyrka de förslag som framlagts i de likalydande motionerna I: 330 och II: 440.

Beträffande den nya lagstiftningens olika stadganden må framhållas att det synes opåkallat att låta reglerna om reservfond i 17 § bli tillämpliga å registrerade ideella föreningar. Att 3 § ej bör gälla ideella föreningar, följer av att registreringen ej avses skola vara ett villkor för att en ideell förening äger rättskapacitet. Ytterligare må nämnas, att för registrering av en ideell förening icke lärer böra uppställas ovillkorligt krav på att medlemmarna skola erlagga insatser, varför bestämmelsen i propositionen 6 § 4 bör göras fakultativ. Bortsett från nu berörda detaljer skulle en registrering av en ideell förening medföra att föreningen bleve underkastad den nya lagstiftningens regler.

Förslaget till lag om ekonomiska föreningar.

En följd av utskottets förslag att utvidga lagstiftningen att gälla även ideella föreningar blir att i paragraferna 2, 5, 10, 21, 67 och 96 där uttrycket ekonomisk förening förekommer detta skall utbytas mot »registre-

rad» förening resp. »registrerade» föreningar samt att i 4 § ordet »ekonomisk» skall utgå.

Lagens rubrik.

Med hänsyn till vad nyss sagts bör lagens rubrik ändras till »Lag om registrerade föreningar».

1 §.

Enligt 1 § — — — (lika med utskottet) — — — Allmänna synpunkter.

Det huvudsakliga kriteriet på den ekonomiska föreningen är för närvarande att själva verksamheten skall vara av ekonomisk natur. Den i propositionen föreslagna bestämningen av begreppet ekonomisk förening innebär, att föreningen skall ha till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom sådan ekonomisk verksamhet, i vilken medlemmarna deltaga som avnämare eller leverantörer eller genom begagnande av föreningens tjänster eller på annat dylikt sätt. I enlighet med den principiella inställning som utskottet tidigare givit uttryck åt bör den ekonomiska föreningens formen emellertid åtminstone tills vidare stå öppen även för sådana sammanslutningar som arbeta i vinstsyfte. Föreningsbegreppet bör alltså i huvudsak utformas enligt gällande föreningslag.

2, 4, 5 §§.

Lika med utskottet.

6 §.

Punkt 4 av paragrafen har omarbetats i enlighet med vad som förut anförts.

7 §.

I anslutning till vad ovan anförts rörande lagstiftningens omfattning bör föreskrivas att registrerad förenings firma skall innehålla orden »registrerad» och »förening». Även någon av förkortningarna »reg. för.» eller »r. f.» må användas. Genom vad sålunda anförts får vad i denna del yrkats i motionerna I: 329 och II: 438 anses besvarat.

11 §.

I konsekvens med utskottets ovan utvecklade inställning till lagens tillämplighetsområde kan utskottet icke ansluta sig till den i Kungl. Maj:ts förslag 11 § uttalade grundsatsen att en förening i princip skall vara öppen för envar som önskar inträde i föreningen. Att de på kooperativ grund uppbyggda föreningarna skola vara öppna ligger i den föreningsformens natur. För övriga föreningar — såväl ekonomiska som ideella — synes det utskottet viktigt, att de kunna arbeta såsom slutna samfälligheter.

12—17 §§.

Lika med utskottet.

18 §.

I förevarande paragrafs — — — (lika med utskottet) — — — insatsernas belopp.

I lagrummets andra stycke sådant detta lyder enligt Kungl. Maj:ts förslag fastställles utdelningen å inbetalda insatser i en ekonomisk förening till högst 5 % för år för det fall att utdelningen beräknas annorledes än i förhållande till den omfattning, i vilken föreningens verksamhet tagits i anspråk. Utskottet har funnit detta stadgande mindre lyckligt, därför att man här anknutit till ett fixt procenttal, som i dagens läge måhända förefaller skäligt, men som i en framtid kan framstå som alltför lågt, därest den allmänna räntenivån ändras. Meningen med maximeringen synes vara att understryka att föreningens verksamhet icke går ut på att bereda största möjliga avkastning å det i företaget nedlagda kapitalet. Även om detta syfte får anses angeläget, synes metoden knappast vara anpassad efter det ekonomiska livets realiteter.

Om maximiregeln redan för de kooperativa föreningarnas del knappast synes väl utformad, blir regeln när det gäller sådana föreningar där medlemmarna deltaga med egen arbetsinsats eller där föreningens syfte icke är accessoriskt utan direkt går ut på att bereda medlemmarna vinst än mindre tilltalande.

24, 26, 32, 40 och 41 §§.

Lika med utskottet.

42 och 43 §§.

I den — — — (lika med utskottet) — — — aktiebolagslagen 102 §.

En närmare — — — (lika med utskottet) — — — och befattningshavare.

Enligt 43 § 2 mom. — — — (lika med utskottet) — — — värdering m. m.

Utskottet tillstyrker — — — (lika med utskottet) — — — ekonomiska förhållanden.

I ett — — — (lika med utskottet) — — — första stycket.

Uppgifter rörande — — — (lika med utskottet) — — — kvartalsskifte e. d.

Utskottet vill — — — (lika med utskottet) — — — vidare sammanhang.

44—112 §§.

Lika med utskottet.

119 §.

I enlighet med den ställning utskottet tagit till frågan om begreppet registrerad förening finner utskottet att de bestämmelser som införts under förevarande lagrum böra utgå.

**Förslaget till lag angående införande av nya lagen
om ekonomiska föreningar.**

Enligt förevarande lagförslag — i vilket sammanförts de bestämmelser som erfordras beträffande den nya lagstiftningens ikraftträdande och dess tillämpning å nu bestående ekonomiska föreningar — skall den nya lagen lända till efterrättelse även å ekonomisk förening som registrerats enligt äldre rätt. Härifrån uppställas dock vissa undantag.

Den nya lagstiftningen föreslås enligt propositionen skola träda i kraft den 1 januari 1953.

Rubriken till förevarande lag bör, med hänsyn till den av utskottet förordade rubriken å huvudlagen, lyda »lag angående införande av lagen om registrerade föreningar» varjämte i 1 § första stycket ordet »ekonomiska» bör utbytas mot »registrerade».

Med den ståndpunkt utskottet intagit till de i 11 § och 18 § andra stycket av huvudlagen föreslagna bestämmelserna böra i promulgationslagen 4 § 2 mom. första stycket och 3 mom. utgå samt de såsom 4—8 mom. betecknade bestämmelserna åsättas beteckningarna 3 mom.—7 mom.

Mot de — — — — (lika med utskottet) — — — för nära. En bestämmelse, som förlänar fortsatt giltighet åt stadgeföreskrifter av angivet innehåll, har förty av utskottet upptagits såsom ett nytt, tredje, stycke av 4 § 4 mom. i förevarande lagförslag. I samma stycke — — — (lika med utskottet) — — — föreningsstämma hållits.

Under förutsättning av bifall till de ändringsförslag utskottet förordat i fråga om 96—98 §§ i propositionen, tarvas viss ändring av de i promulgationslagen 4 § 6 mom. förekommande hänvisningarna till lagrum i nya lagen. Lagtexten har jämkats i enlighet härmed.

Övriga lagförslag.

Mot de föreslagna ändringarna i lagen om bostadsrättsföreningar, bokföringslagen, lagen om ackordsförhandling utan konkurs och förordningen om jordbrukets kreditkassor har utskottet — fränsett viss redaktionell jämkning av rubriken till förordningen om ändring i sistnämnda författning — ej funnit anledning till annan erinran än att 9 § lagen om bostadsrättsföreningar bör jämkas i anledning av den firmabeteckning som av utskottet förordas för de registrerade föreningarna (huvudlagen 7 §).

Lagen om — — — — (lika med utskottet) — — — skall tillämpas.

Hänvisningar till — — — (lika med utskottet) — — — nya lagen.

I övrigt har utskottet vid sin granskning av lagförslagen icke funnit anledning till erinran mot dessa.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

I. att riksdagen med förklarande, att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 330 och II: 440 måtte för sin del antaga de av Kungl. Maj:t framlagda lagförslagen med

a) den ändringen att förslaget till lag om ekonomiska föreningar erhåller rubriken »Lag om registrerade föreningar»;

b) den ändringen att ordet ekonomisk resp. ekonomiska i förbindelsen »ekonomisk(a) förening(ar)» i paragraferna 2, 5, 10, 21, 67 och 96 i förslaget till nämnda lag skall utbytas mot »registrerad» resp. »registrerade» samt att i 4 § orden »Ekonomisk förening» skola ersättas med ordet »Förening»;

c) den ändringen i lagtexten till nämnda lag som vidtagits i 13, 15, 16, 17, 26, 40, 41, 43, 49, 54, 62, 82, 96—98, 103, 111 och 112 §§ enligt utskottsutlåtandet s. 55 ff.;

d) den ändringen att nedanstående paragrafer av sagda lag erhålla följande lydelse:

1 §.

Förening med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet må vinna registrering som ekonomisk förening och skall å sådan registrerad förening tillämpas vad i denna lag stadgas.

Förening, som fullföljer religiöst, välgörande, politiskt, socialt, idrottsligt, kulturellt eller eljest ideellt syfte eller som åsyftar att främja medlemmarnas ekonomiska intressen på annat sätt än genom ekonomisk verksamhet, må ock vinna registrering enligt denna lag. Efter vunnen registrering skola bestämmelserna i lagen lända till efterrättelse, där ej annat följer av vad nedan sägs.

6 §.

Föreningens stadgar skola angiva:

1. föreningens firma;
2. ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art;
3. den ort inom riket, där föreningens styrelse skall hava sitt säte;
4. där insatser skola ske av medlemmarna, den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningen, huru insatserna skola göras samt huruvida medlem må delta i föreningen med högre belopp än enkel insats;
5. där regelbundna eller på särskilt beslut om uttaxering beroende avgifter till föreningen skola förekomma, avgifternas belopp eller de högsta belopp vartill de må bestämmas;
6. antalet styrelseledamöter och revisorer eller det högsta och lägsta antal vartill de skola uppgå samt, om för styrelseledamöter eller revisorer skola finnas suppleanter, enahan-

da uppgift beträffande dem, tiden för styrelseledamots, revisors och suppleants uppdrag, så ock, där styrelseledamot, revisor eller suppleant skall utses på annat än i denna lag angivet sätt, huru tillsättning skall ske;

7. där fullmäktige skola finnas på sätt i 62 § sägs, deras befogenhet, huru de skola utses och tiden för deras uppdrag;

8. föreningens räkenskapsår;

9. det sätt, varpå kallelse till föreningsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom, ävensom den tid före stämma, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna; samt

10. de grunder, enligt vilka skall förfogas över uppkommen vinst, så ock huru vid föreningens upplösning skall förfaras med föreningens behållna tillgångar.

7 §.

Registrerad förenings firma skall innehålla orden »registrerad» och »förening» eller någon av förkortningarna »reg. för.» eller »r. f.».

I firman må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, intagas på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehaves av ett bolag.

Firman skall tydligt skilja sig från andra hos länsstyrelsen förut registrerade ännu bestående föreningsfirmor.

Ej må någon annan än registrerad förening i sin firma använda uttrycket registrerad förening eller förkortning därav.

11 §.

Registrerad förening må när som helst antaga nya medlemmar. Ansökan om inträde prövas av styrelsen, där ej annorlunda bestämmes i stadgarna.

Inträdesansökan skall, om så föreskrives i stadgarna, ske skriftligen och vara försedd med sökandens bevittnade namnunderskrift.

e) den ändringen att 18 § andra stycket och 119 § huvudlagen utgå;

f) den ändringen att promulgationslagen erhåller rubriken »Lag angående införande av lagen om registrerade föreningar» samt att i 1 § första stycket ordet »ekonomiska» utbytes mot ordet »registrerade»;

g) den ändringen att promulgationslagen 4 § 2 mom. första stycket och 3 mom. utgå, att 4 § 4—8 mom. betecknas 4 § 3—7 inom. samt att 4 § 4 och 6 mom. erhålla den lydelse som angives i utskottets förslag 4 § 5 och 7 mom. (s. 102—103);

h) den ändringen att 9 § lagen om bostadsrättsföreningar erhåller följande lydelse:

Bostadsrättsförenings firma skall innehålla ordet »bostadsrättsförening». Ej vare nödigt att i firman intaga ordet registrerad eller förkortning därav.

Ej må — — — ordet »bostadsrätt».

II. att motionerna I: 328 och 329 samt II: 438 och 439, i den mån de icke kunna anses besvarade genom utskottets hemställan ovan under I. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

B. Beträffande frågan om koncernredovisning.

av herr *Cassel* och fru *Gärde Widemar* ävensom — med instämmande i vad förenämnda reservanter anfört under A härövan beträffande motiveringen till 42 och 43 §§ i förslaget till lag om ekonomiska föreningar — av herr *Ivar Nilzon*, vilka anfört:

Såsom departementschefen påpekat finnas för närvarande inga bestämmelser om redovisning och revision vare sig för koncerner, uppbyggda av flera föreningar eller för koncerner som bestå av både aktiebolag och föreningar. Departementschefen har framhållit detta som en brist. Spörsmålet om redovisning liksom om revision i koncernförhållanden syntes departementschefen böra upptagas till prövning i ett vidare sammanhang, när förhållandena så påkallade. Då nu spörsmålen om redovisning och revision lösts när det gäller såväl aktiebolag som ekonomiska föreningar och denna lösning utformats på ungefärligen lika sätt för de båda associationsformerne, finna vi tiden mogen att upptaga frågan om koncernredovisningen.

Som från flera håll framhållits är det ett viktigt led i strävandena efter insyn i näringslivet och i kartläggningen av olika konkurrensbegränsande företeelser inom detta att koncernförhållanden klarläggas såväl i koncerner bestående av aktiebolag eller av föreningar som i blandade koncerner.

Vi få i anledning härav hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande redovisning och revision för koncerner bestående av föreningar eller av aktiebolag eller av både föreningar och aktiebolag.